

LAMK

Lahden ammattikorkeakoulu
Lahti University of Applied Sciences

SAKU SAMMAKON SALAISET KOODIT

Mediataitoviikon suunnittelu ja toteuttaminen Vi-
linäntalojen päiväkodeille

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalipedagogisen varhais- ja nuorisokasvatuksen ja perhetyön polku
Kevät 2018
Oona Halme
Oona Immonen

Tiivistelmä

Tekijät Halme, Oona Immonen, Oona	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 54	Valmistumisaika Kevät 2018
Työn nimi Saku Sammakon salaiset koodit Mediataitoviikon suunnittelu ja toteuttaminen Vilinäntalojen päiväkodille		
Tutkinto Sosiaalipedagogisen varhais- ja nuorisokasvatuksen ja perhetyön opinnäytetyö		
Tiivistelmä <p>Toiminnallisen opinnäytetyön aiheena on mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli antaa Vilinäntalojen lastentarhanopettajille konkreettisia keinoja mediakasvatuksen toteuttamiseen sekä alentaa mediakasvatuksen toteuttamisen kynnyksiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden päivityksen yhteydessä mediakasvatuksen roolia korostettiin entisestään. Aiheeseen oli tärkeää tarttua.</p> <p>Toiminnan suunnittelua varten toteutimme Vilinäntalojen lastentarhanopettajille alkukartoituskyselyn, jonka avulla selvitimme mediakasvatuksen senhetkisiä toteutustapoja ja -tottumuksia. Kyselyn tulosten perusteella mediakasvatuksen käsitteen avaamiselle ja aiheen syventämiselle oli tarvetta.</p> <p>Suunnittelimme kyselyn pohjalta Vilinäntaloille mediakasvatusaiheisen viikon ajalle 5.-9.2.2018, jolloin oli myös valtakunnallinen Mediataitoviikko. Viikko toteutettiin Vilinäntalojen kaikissa viidessä päiväkodissa, joista kahdessa olimme itse mukana. Toiminta oli suunnattu 4–6-vuotiaille lapsille.</p> <p>Mediataitoviikkoon osallistuneet lapset työstivät ja toteuttivat lastentarhanopettajan opastuksella erilaisia tehtäviä, joissa hyödynnettiin mediaa eri tavoin.</p> <p>Lapsia innostavana juonena oli Vilinäntalojen maskotin Saku Sammakon katoaminen. Sakun salainen koodi oli kadonnut. Joka päivä mediakasvatustoiminnan jälkeen lapsille annettiin uusi vihje kadonneesta koodista. Vihjeen avulla koodinpalanen etsittiin päiväkodista. Koodinpalasista muodostettiin viimeisenä päivänä kokonainen koodi, joka kertoi median eri osa-alueista. Hyödynsimme median osa-alueista radiota, televisiota, tablettia, uutisia ja sanomalehtiä.</p>		
Avainsanat mediakasvatus, osallisuus, varhaiskasvatus, mediataidot, medialukutaito, monilukutaito, mediataitoviikko		

Abstract

Authors Halme, Oona Immonen, Oona	Type of publication Bachelor's thesis Number of pages 54	Published Spring 2018
Title of publication Saku Sammakko's Secret Codes Planning and Implementing a Media Skills Week for Vilinäntalot Kindergartens		
Name of Degree Bachelor's Degree of Social Pedagogy for Early Childhood and Youth Education and Family Guidance		
Abstract <p>The subject of this practice-based thesis was based media education in early childhood education. The goal is to give the client, Vilinäntalot Kindergartens, an overview of the issues and insight into how to apply media education in the kindergarten setting. In the new Early Childhood Education Manual, media education was highlighted even more, so it was important to embrace the subject.</p> <p>For the planning of the Media Literacy Week, an initial survey was conducted for the kindergarten teachers at Vilinäntalot Kindergartens, to find out about their current practices in media education. The results of the survey showed where they wanted more knowledge in media education.</p> <p>A media-themed week was planned for the 5-9th of February 2018, which was also a national Media Literacy Week, where all of the five Vilinäntalot Kindergartens were involved. The activities were planned for children aged four to six years. During the Media Literacy Week, the children participated in various tasks and activities associated with media.</p> <p>The disappearance of Saku Sammakko, the kindergartens frog mascot, brought more excitement to the week. Saku's secret code had disappeared. Every day, the children found clues and would find a new letter of the missing code. When all the pieces were found, a word was formed by the various types of media. The various types of media included the radio, television, tablets, news media and newspapers.</p>		
Keywords media education, participation, early childhood education, media skills, media literacy, multiple literacies, media literacy week		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	3
3	VARHAISKASVATUS JA LASTEN OSALLISUUS	4
3.1	Varhaiskasvatuksen määritelmä.....	4
3.1.1	Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaava lainsäädäntö.....	5
3.1.2	Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa	5
3.2	Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa	6
4	MEDIAKASVATUS	12
4.1	Mediakasvatuksen määritelmä.....	12
4.2	Toiminnalliset menetelmät mediakasvatuksessa	13
4.3	Mediakasvatus ikävaiheittain.....	14
4.4	Mediakasvatuksen haasteet.....	16
4.5	Moni- ja medialukutaito.....	18
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	21
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	21
5.2	Opinnäytetyön suunnittelu	21
5.3	Aineistonkeruumenetelmä	22
6	MEDIATAITOVIIKKO	24
6.1	Mediataitoviikon valmistelu	24
6.2	Mediataitoviikko Vilinäntaloissa	25
6.2.1	Mediataitoviikon eteneminen	26
6.2.2	Sakun salaiset koodit	30
7	ALKUKARTOITUS- JA PALAUTEKYSELYN TULOKSET	32
7.1	Alkukartoituskyselyn tulosten tarkastelu.....	32
7.2	Palautekyselyn tulosten tarkastelu	36
7.3	Aineiston analyysi.....	38
7.4	Tulosten yhteenveto	39
8	ARVIOINTI	41
8.1	Varhaiskasvattajien arviointi	41
8.2	Lasten palaute toiminnasta.....	42
9	POHDINTA	45

9.1	Tavoitteiden saavuttamisen sekä kyselytulosten tarkastelua	45
9.2	Eettisyys ja luotettavuus	46
LÄHTEET		49
LIITTEET		55

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Aihe on ajankohtainen, sillä mediakasvatuksen merkitys on kasvanut merkittävästi uusien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä. Tämä on iso muutos aiempaan ja asettaa varhaiskasvatuksen ammattilaiset pohtimaan mediakasvatuksen toteuttamismahdollisuuksia. Opetushallitus (2018b) määräsi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista lokakuussa 2016. Varhaiskasvatuksen järjestäjien tuli ottaa perusteiden mukaiset paikalliset suunnitelmat käyttöön elokuussa 2017.

Varhaiskasvatuksella on tärkeä rooli lasten mediakasvatuksessa, sillä varhaiskasvattajat antavat lapsille aikuisen mallin monilukutaidon eri osa-alueilla. Opetushallituksen (2016, 24) mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön vastuulla on ohjata lapsia tieto- ja viestintätekniikan monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

Medialla tarkoitetaan eri mediavälineitä sekä erilaisia mediasisältöjä. Laajan tekstikäsitteen mukaan tietoa voidaan esittää ja välittää monin eri tavoin. Mediatekstiksi kutsutaan yksittäistä mediasisältöä. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus Koordinaatti, Suomen YK-liitto, Suomen valokuvataiteen museo & Yle Oppiminen 2018, 6.)

Mediakasvatuksen tavoitteena on tuottaa osallistuvia, itseään ilmaisevia ja kriittisiä kansalaisia ja kehittää heidän kriittistä medialukutaitoaan (Ruhala 2010, 12). Mediakasvatuksen käsite on vaikea määritellä sen laajuuden vuoksi. Häilyvä määritelmä voikin asettaa haasteita mediakasvatukselle, ja se vaatii kasvattajalta aiheeseen tutustumista.

Yleinen oletus on, että mediakasvatus on haastavaa ja vaatii erilaisia mediavälineitä, jotta sitä voidaan toteuttaa. Pyrimme tuomaan opinnäytetyöprosessin aikana esiin, ettei mediakasvatuksen toteuttaminen vaadi kaikkia mahdollisia mediavälineitä ja -työkaluja.

Suunnittelemamme mediakasvatusaiheinen viikko toteutettiin helmikuun toisella viikolla, jolloin vietettiin myös valtakunnallista Mediataitoviikkoa. Mediataitokoulun (2018) mukaan Mediataitoviikko on mediakasvatuksen teemaviikko, jonka tavoitteena on kehittää muun muassa lasten mediataitoja sekä vahvistaa kasvattajien valmiuksia mediakasvatukseen. Mediataitoviikkoa vietetään helmikuun toisella viikolla. (Mediataitokoulu 2018.) Vuodesta 2013 lähtien Mediataitoviikko on jatkanut aiemmin vietetyn Tietoturvaviikon perinteitä tarjoten edeltäjäänsä laajemman näkökulman useampiin lasten ja nuorten mediakulttuurin teemoihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2013.)

Mediataitoviikkoa vietetään, sillä mediataidoista on tullut keskeinen osa kansalaisen perustaitoja. Taitavaksi ja vastuulliseksi mediankäyttäjäksi tullaan osana yhteisöä kasvatuksen avulla. (Mediataitokoulu 2018.) Mediataitoviikkoa koordinoi Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI, joka vastaa myös viikon tiedottamisesta. Teemaviikko ja sen toiminnot suunnitellaan yhdessä noin 40 kansallisen organisaation kanssa. Tahot edustavat pääasiassa koulutusta, lapsi- ja nuorisotyötä, viestintää sekä it-alaa. (Castrén 2017.)

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

Toimeksiantaja

Vilinäntalot ovat kahden yrittäjän, Anniina Kankaan ja Tiina Bäckmanin, perustaman Päiväkoti Vilinä Oy:n päiväkoteja. Vilinäntalojen päiväkoteja on yhteensä viisi: Vilinä, Hulina, Tarina, Helinä ja Pulina. Päiväkodit sijaitsevat Hollolan ja Lahden alueella. Vilinä ja Hulina sijaitsevat Hollolassa ja Tarina, Helinä sekä Pulina Lahdessa. Yrittäjät Anniina Kangas ja Tiina Bäckman ovat koulutukseltaan lastenohjaajia. (Päiväkoti Vilinä Oy 2018a.) Vilinäntaloilla on yhteensä 84 päivähoitopaikkaa, ja ”tarhapölyjä” eli aikuisia Vilinäntaloilla työskentelee 18 (Päiväkoti Vilinä Oy 2018d). Vilinäntalojen ensimmäinen päiväkotia avattiin vuonna 2009 (Päiväkoti Vilinä Oy 2018b).

Vilinäntalojen toiminta-ajatuksena on luoda kotoisaa ja lämminhenkistä päivähoitoa. Vilinäntaloilla liike ja leikki ovat keskeisessä roolissa, ja päiväkodeissa on monipuoliset leikkimahdollisuudet myös liikkuvaan ja vauhdikkaaseen leikkiin. Vilinäntaloilla painotetaan aikuisten kiinnostusta leikkiin. Leikkitaitoja opitaankin yhdessä aikuisen kanssa. Pyrkimys on, että aikuisilla on aikaa olla läsnä leikissä ja auttaa lapsia leikkitaitojen oivaltamisessa. (Päiväkoti Vilinä Oy 2018c.)

Tavoite, tarkoitus ja tuotos

Opinnäytetyön tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa Vilinäntalojen päiväkodeille mediakasvatusaiheinen viikko. Mediataitoviikon tehtävät tulevat olemaan lapsia osallistavia, sillä lapsen osallisuus on olennaisessa roolissa varhaiskasvatuksen työkentällä.

Opinnäytetyön tarkoituksena on antaa lastentarhanopettajille ideoita, apua ja valmiuksia lasten mediakasvatuksen toteuttamiseen sekä madaltaa mediakasvatuksen kynnystä mediataitoviikolla suoritettavien tehtävien sekä opasvihkosen avulla.

Tarkoituksena on myös tuottaa lastentarhanopettajille mediakasvatuksen pääasiat koostava opasvihkonen, johon sisällytetään tiivistetysti mediakasvatuksen määritelmä, tavoitteet ja median työkalut sekä käytännön vinkkejä mediakasvatuksen toteuttamiseen (LIITE 11). Lastentarhanopettajat voivat tulevaisuudessa hyödyntää ja soveltaa mediakasvatusviikon tehtäviä sekä tietoa, jota he saavat opinnäytetyöprosessin aikana mediakasvatuksesta. Opasvihkonen on myös opinnäytetyön tuotos.

Toteutimme Vilinäntalojen lastentarhanopettajille kyselyn (LIITE 3), jolla kartoitimme mediataitoviikkoa ajatellen mediakasvatuksen lähtökohtia sekä sitä, mihin meidän on hyvä kiinnittää huomiota mediataitoviikkoa suunnitellessa.

3 VARHAISKASVATUS JA LASTEN OSALLISUUS

3.1 Varhaiskasvatuksen määritelmä

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatuksella pyritään myös ehkäisemään syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus tukee myös huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. (Opetushallitus 2016, 14.) Varhaiskasvatus voi olla joko kunnan tai yksityisen palveluntuottajan järjestämää päiväkotitoimintaa tai perhepäivähoitoa. Kunnissa voi olla myös muuta varhaiskasvatusta, kuten kerho- ja leikkitoimintaa, jota järjestävät kuntien ohella muun muassa seurakunnat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017b.) Jokaisella lapsella on oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa. Lapsella on kuitenkin oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, mikäli lapsen huoltajat työskentelevät tai opiskelevat kokoaikaisesti tai toimivat yrittäjinä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017a.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö. Varhaiskasvatuksen tulee tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Lisäksi varhaiskasvatuksessa tulee toteuttaa lapsen leikkiin, liikumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa sekä mahdollistaa lapselle myönteiset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatuksen tulee antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa etnisiä taustoja. Tavoitteena on turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, 2a§.)

Varhaiskasvatuksessa täytyy varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tavoitteena on myös kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata lasta eettisesti vastuulliseen toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Lisäksi varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä hänen huoltajansa kanssa

lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatusturvelaki 36/1973, 2a§.)

3.1.1 Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaava lainsäädäntö

Varhaiskasvattajalta vaaditaan varhaiskasvatukseen ja sen järjestämiseen ohjaavien asiakirjojen ja lainsäädännön tuntemusta. Lisäksi varhaiskasvattajan tulee toimia niiden mukaisesti. Varhaiskasvattajan tulee toimia työssään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja arvoperustan mukaisesti. (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit 2018.)

Varhaiskasvatusturvelaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. (Varhaiskasvatusturvelaki 36/1973, 1§.) Varhaiskasvatusturvelan tulee olla kehittävä, oppimista edistävä ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen (Varhaiskasvatusturvelaki 36/1973, 6§).

Asetus lasten päivähoidosta sisältää säännökset muun muassa päivähoitoon liittyvien hakemusten käsittelystä. Asetuksessa on säädetty hoito- ja kasvatushenkilökunnan ja lasten välisestä suhdeluvusta sekä hoito- ja kasvatushenkilökunnan kelpoisuusehdoista päiväkodissa. (Opetushallitus 2018a.) Päivähoitopalvelut on järjestettävä kunnassa niin, että lasten hoidon ja kasvatuksen tarve tulee turvaksi eri ikäryhmissä tasapuolisesti ja paikallisten olojen edellyttämällä tavalla (Asetus lasten päivähoidosta 239/1973, 1§).

Varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaavat useat muut lait, joilla pyritään takaamaan laadukas varhaiskasvatus. Näitä ovat muun muassa laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (272/2005), laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/1996) sekä lastensuojelulaki (417/2007).

3.1.2 Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa mediakasvatuksen tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa voidaan tutustua eri medioihin ja kokeilla median tuottamista leikinomaisesti lapselle turvallisissa ympäristöissä. Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä. Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi. Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtä-

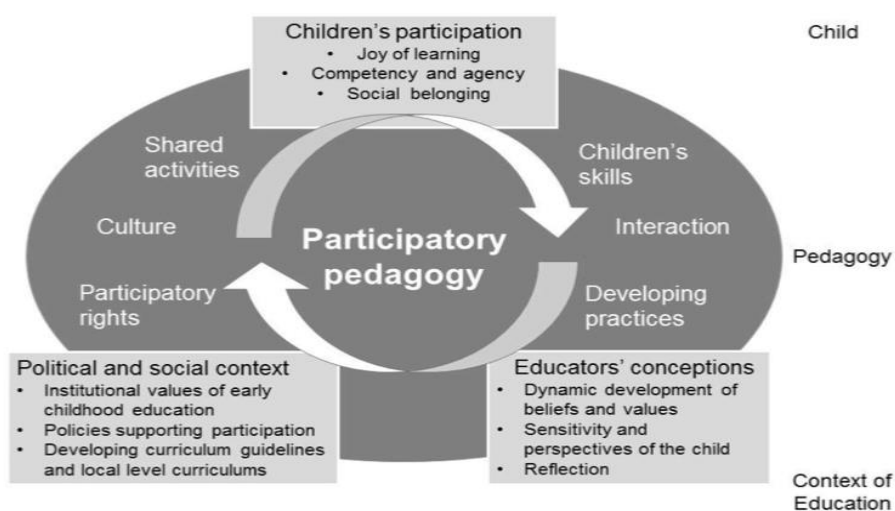
mällä tai draaman keinoin. (Opetushallitus 2016, 44.) Mediakasvatus on osa lapsen kasvatusta. Lapsella on oikeus mediakasvatukseen ja lapsen oikeuksien toteutumiseen mediakulttuurissa ja digitaalisissa ympäristöissä. Varhaiskasvatuksessa mediaa voi hyödyntää lujittamaan aikuisten ja lasten suhdetta sekä helpottaa kodin ja päiväkodin välistä vuorovaikutusta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017b.)

Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa kehitetään varhaisia valmiuksia mediakulttuurissa elämiseen, oman mediasuhteen ymmärtämiseen sekä edistetään lapsen hyvinvointia ja osallisuutta. Lähtökohtana ovat lapsen ikä ja yksilöllinen kehitysvaihe. Mediakasvatus pohjautuu elämykselliseen, kokemukselliseen ja leikilliseen oppimiseen. Ne tukevat lapsen mahdollisuuksia toimia aktiivisesti yhteisössään ja edesauttavat osallisuuden tunteen syntymistä. Mediakasvatuksessa toimintaprosessi on tärkeämpää kuin itse tuotos. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 10.) Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklan 13 mukaan lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä. Oikeus sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen suullisessa, kirjallisessa, taiteen, painetussa tai missä tahansa lapsen valitsemassa muodossa. Artiklan 17 mukaan joukkotiedotusvälineillä on tärkeä tehtävä, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä. Valtion tulee rohkaista lastenkirjojen tuottamista ja levittämistä sekä kiinnittää erityistä huomiota lasten kielellisiin tarpeisiin. Valtion tulee myös rohkaista kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistolta. (Unicef 2018, 12–13.)

3.2 Lapsen osallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuus on toimijuutta, joka toteutuu erityisesti sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa ja edellyttää vastavuoroisuutta tilanteessa läsnä olevien kesken. Osallisuus ei ole vain mukana olemista ja osallistumista johonkin valmiiksi järjestettyyn toimintaan, vaan siihen sisältyy kaikkien osapuolten mahdollisuus vaikuttaa aidosti omaan ja yhteiseen yhdessäoloon ja toimintaan. Tämä edellyttää niin kuulluksi tulemistä kuin myös muiden kuuntelemista. Lasten kuuleminen mahdollistaa sellaisen pedagogisen toiminnan, jossa otetaan huomioon lasten yksilölliset lähtökohdat ja ajattelu. (Turja & Vuorisalo 2017, 46.) Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta. Lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä. (Opetushallitus 2016, 30–31.) Pienten lasten osallisuus lähtee juuri mikrotason vuorovaikutustilanteista, joissa he saavat konkreettisia kokemuksia kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisesta heille itselleen läheisissä asioissa. Koti ja päiväkotit ovat ensimmäisiä ympäristöjä, joissa lapsi voi saada näitä kokemuksia. (Turja 2016, 48.)

Osallisuus on tärkeää päiväkodeissa. Suomalaisen varhaiskasvatuksen historialliset juuret ovat fröbeliläisessä lastentarhatraditiossa ja -pedagogiikassa, jossa arvostettiin aikuisten ohjaaman didaktisen toiminnan ohella myös aikuisten ja lasten rinnakkain työskentelyä työtehtävissä sekä lasten itseohjautuvia luovia leikkejä. Vähitellen pedagoginen ote varhaiskasvatuksessa on vahvistunut ja lapsi–aikuinen-valtasuhde on ollut muutospainissa. Lapsen tulisi voida osallistua lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja arviointiin. (Turja 2016, 43–44.) Alla olevassa kuviossa (KUVIO 1) näkyy, miten lastentarhanopettajat ja muut varhaiskasvattajat voivat tukea pedagogisesti lasten osallistumista ja lisätä heidän vaikutusvaltaansa. (Kangas 2016, 66).

KUVIO 1. Osallistuvan pedagogiikan asiayhteys (Kangas 2016, 66)

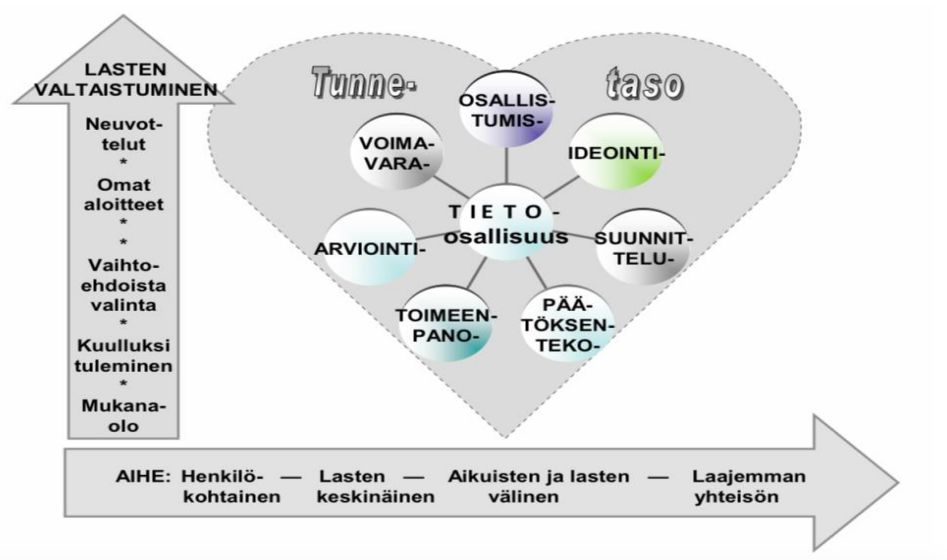
Lasten osallistumiseen on oltava heidän valintansa mukaan tietoinen suostumus ja heillä on oikeus olla myös osallistumatta. Tarkoituksena on, että lapset voivat vaikuttaa päätöksentekoon ja esittää ideoita ja ajatuksia. Ei ole yhtä tiettyä mallia, mitä osallisuudessa pitää seurata. Menetelmän tai osallisuuden tason on vastattava tarkoitusta ja kontekstia. (Sinclair 2004, 111.)

Lapsen osallisuuden mahdollistaminen

Osallisuuteen kuuluu lähtökohtaisesti lasten osallisuus päätöksentekoon. Lasten tulisi saada osallistua tietyn prosessin jokaiseen vaiheeseen. Melko usein aikuiset kuitenkin tekevät asioita valmiiksi lasten puolesta, vaikka lapsilla olisi kyky ja halu osallistua aikuisen rinnalla esimerkiksi toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen eri vaiheisiin. (Turja & Vuorisalo 2017, 46.) Lasten osallisuuden mahdollistaminen merkitsee usein sitä, että kasvattajat joustavat omista etukäteissuunnitelmistaan, kun lasten mielenkiinto ja aloitteet osoittavat toisaalle. Kasvattajilta edellytetään taitoa kytkeä omia pedagogisia tavoitteita toimintaan, jonka myös lapset kokevat omakseen. (Turja & Vuorisalo 2017, 50.) Osallisuuteen liittyy vahvasti tieto siitä, että lapsia kuullaan ja he ovat vaikuttamassa, eivätkä aikuiset vain huomaamatta nappaa heiltä ideoita (Turja 2016, 51).

Lasten näkökulma eri asioihin voi poiketa aikuisten näkökulmasta, mikä haastaa kasvattajia refleктоimaan ja kyseenalaistamaan omaa ajattelua ja motivoi ammatillista kehittymistä (Turja & Vuorisalo 2017, 46). Kasvattajien tulee ottaa huomioon lasten kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset taidot ja tarpeet. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä toimitaan joustavasti erikokoisissa ryhmissä, joissa jokaisella yhteisön jäsenellä on mahdollisuus osallistua toimintaan ja vuorovaikutukseen. Toiminta pedagogisesti tarkoituksenmukaisissa ryhmissä edistää lasten ja henkilöstön keskittymistä sekä lapsilähtöistä toimintaa. (Opetushallitus 2016, 32.)

Lasten kokemukset osallisuudesta syntyvät heidän mahdollisuuksistaan tehdä päätöksiä ja valintoja sekä heidän kokemuksistaan päätöksentekijöinä toimimisesta. Myös tietoisuus valinnanmahdollisuuksista edistää lasten osallisuuden kokemuksia. Ennen kaikkea lasten osallisuuden kokemuksissa on kyse kasvattajien halusta antaa lapsille tilaa sekä itsenäiseen että yhteiseen päätöksentekoon. (Virkki 2015, 105.) Kun lapset leikkivät luovia leikkejä, lastentarhanopettajan tai muun aikuisen tehtävä on vetäytyä lapsen leikistä ja tarkkailla hänen leikkimistä ”ulkoisesti passiivisena mutta sisäisesti aktiivisena” voidakseen suunnitella heille heidän tarvitsemaansa toimintaa (Turja 2011, 43.)

KUVIO 2. Lasten osallisuuden moninaisuuden kuvaus (Turja 2011)

Lapsen osallisuuden vaikutukset varhaiskasvatuksessa

Päiväkodissa on useita osallisuuden maailmoja, ja niiden mukaan lapsille muotoutuu erilaisia toimijuuksia. Lasten keskinäisen osallisuuden maailman muodostavat leikit ja pelit sekä ulkona että sisällä. Lasten kokemuksen mukaan leikit ja pelit ovat foorumeita lasten aktiiviselle osallisuudelle ja osallistumiselle. Lapset kokevat, että juuri leikissä ja ulkoilun aikana heillä on mahdollisuus päättää ja toimia melko itsenäisesti yhdessä kavereidensa kanssa. Lapset kokevat voivansa valita leikin teeman sekä yleensä myös leikkikaverin. Kasvattajat osallistuvat joskus lasten leikkeihin, mutta lasten mukaan kasvattajien pääsääntöinen tehtävä on avustaa leikin rakentamisessa ja valvoa lasten toimia. Lapset näyttävät kokevan kasvattajat näissä tilanteissa toiminnan mahdollistajina. (Virkki 2015, 103–104.)

Osallisuus muuttaa aikuisten ja lasten suhdetta tasavertaisempaan suuntaan, kun lapsille avautuu osallisuuden kautta mahdollisuus tietoon, päätöksentekoon, mielipiteen ilmaamiseen ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Tämän toteutumiseksi lapset kuitenkin tarvitsevat aikuisia, jotka voivat luoda heille mahdollisuuksia ja edellytyksiä osallistua. Lapselle syntyy osallisuuden kokemus, kun hän kokee tulevansa kuulluksi ja nähdyksi omassa maailmassaan ja saa kokea, että häntä kiinnostavat asiat, aikomukset ja näkemykset otetaan huomioon ja kohdataan kunnioittavalla tavalla. Tämä tuo lapselle kokemuksen siitä, että

hänellä on valtaa vaikuttaa. Lapsen aktiivinen toimijuus ja osallisuus edellyttävät, että lapsella on myös mahdollisuus olla tuottamassa tietoa omasta näkökulmastaan. (Virkki 2015, 10.)

Lasten osallisuuden vaikutusten arviointi kuvaavasta kirjallisuudesta on vielä puutteellista. Monille lapsille osallisuus on arvo- tai oikeuspohjaista periaatetta, joka muistuttaa demokratiaa, eikä sellaista, joka todella toimii. Olisi myös selvitettävä, missä tilanteissa lapset kokevat osallisuuden merkityksellisemmäksi ja mitkä lähestymistavat auttavat tekemään kestäviä muutoksia heidän tilanteessaan. (Sinclair 2004, 116.)

Osallistumisen ja osallisuuden käsitteitä ei tule sekoittaa keskenään. Osallisuus sisältää henkilökohtaisen tunteen osallisuudesta, mutta osallistuminen ei välttämättä edellytä osallisuutta. Osallistumista voidaan pitää kaksisuuntaisena prosessina, joka parhaimmillaan lisää ihmisten välistä ymmärrystä, innostaa ja inspiroi. Aito osallistuminen vahvistaa keskinäistä luottamusta ja mahdollistaa myös hiljaisen tiedon jakamisen sekä jaetun asiantuntijuuden syntyminen. Laadukkaassa osallistumisessa tärkeintä on avoimuus, aito vuoropuhelu ja kohtaaminen. Osallisuus muodostuu hallinnan ja pysyvyyden tunteesta, itsetunnosta, osaamisesta ja varmuudesta. (Virkki 2015, 10.) Lapsen osallisuutta lisättäessä on vaarana, että monimutkaista toimintaa yksinkertaistetaan liikaa, jotta se olisi ymmärrettävää. On monia yhteisiä asioita, jotka ovat hyödyllisiä ja joita olisi hyvä pohtia, kun halutaan mahdollistaa lasten osallisuutta. (Sinclair 2004, 111–115.)

Osallisuudessa on tärkeää, että lapset saavat äänen. Haasteena on tulkita, mitä lapset sanovat. On olennaista tietää, kuinka lapsia voidaan tukea edustamaan muiden lasten näkemyksiä ilman riskiä siitä, että heistä tulisi niin sanottuja ammattitaitoisia lapsia. Kun tulkitaan lapsia, on tärkeää oppia tuntemaan heidät, olla läsnä ja viettää aikaa heidän kanssaan. On tärkeää löytää keinoja ymmärtää, mitä lapset sanovat ja mitä he tarkoittavat. Osallistuminen on tehokkaampaa, kun sitä pidetään prosessina eikä tapahtumana. (Sinclair 2004, 113.) Vaikka osallisuus on kasvamassa, olisi huomioitava, että lapset kykenevät osallistumaan yksilöllisesti ja omien kykyjensä mukaisesti. On lapsia, jotka eivät todennäköisesti ole yhtä aktiivisesti mukana kuin muut. He saattavat olla esimerkiksi nuorempia, ujompia tai heillä voi olla ongelmia kommunikaation kanssa. (Sinclair 2004, 112.)

Käytännön oppaiden määrä osallisuuden lisäämisestä ja mielekkääksi tekemisestä on kasvanut. Vaikka lasten osallisuus on huomioitu paremmin, on huomioinnissa vielä tehtävää. Lisäksi tehtävää on myös siinä, että lapset kokevat osallisuuden tärkeäksi. Osallisuuden lisäämiseen on tehokkaita käytännön elementtejä. Tärkeää olisi asenteiden esteiden käsitteleminen, osallistavampien rakenteiden ja prosessien luominen, osallistavan osallistumisen saavuttaminen ja lasten motivoiminen osallisuuteen. Tavoitteena on saavuttaa

asema, jossa osallisuutta ei pidetä vain tavoittavana lisäyksikkönä, vaan jonain, joka on hyvin juurtunut osaksi toimintakulttuuria. (Sinclair 2004, 114.)

Osallisuustoiminnan kasvu on lisännyt paljon keskustelua eettisistä tai käytännöllisistä standardeista. On väitetty, että etenkin lapset ovat erityisen haavoittuvassa asemassa, sillä heillä ei ole valtaa. Siksi tarvitaan nimenomaisia standardeja tai eettisiä käytäntöjä, jotta lasten haavoittuva asema voidaan ottaa huomioon. Kirjallisuudessa toiset painottavat työskentelytapoja, kuten osallistavia menetelmiä. Osallisuuden eettisyys kannustaa siirtymistä lapsikeskeisestä lähestymistavasta lapsiin keskittyvään lähestymistapaan. Lapsiin keskittyvä lähestymistapa kunnioittaa ja arvostaa lapsia, ja antaa heille täysimittaiset ihmisoikeudet lasten oikeuksien lisäksi ja saattaa heidät osaksi yhteisesti sovittua prosessia. (Sinclair 2004, 116.)

4 MEDIAKASVATUS

4.1 Mediakasvatuksen määritelmä

Mediakasvatukselle ei ole yhtä tiettyä määritelmää. Mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta ja sen osapuolina ovat kasvattaja, kasvatettava ja mediakulttuuri. Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaito. Kun mediakasvatus hahmotetaan näin laajasti, sitä on mahdollista toteuttaa lukuisin eri keinoin. Mediakasvatus ei silloin edellytä minkään tietyn opetusmenetelmän, mediasisällön tai -laitteen hallintaa. Näin ollen varhaiskasvattajilla on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijoina jo iso osa niistä valmiuksista, joita mediakasvatukseen tarvitaan. Keskeisenä edellytyksenä on kuitenkin mediakasvatukseen liittyvän kasvatustietoisuuden kehittäminen. (Mertala & Salomaa 2016, 157.) Kasvattajien ei pidäkään pelätä mediakasvatuksen olevan taas yksi lisätyö, mikä täytyy hoitaa muiden tehtävien päälle. On hyvä oivaltaa, että mediakasvatus on aivan yhtä luonteva osa arkea kuin esimerkiksi liikuntakasvatus. Mediakasvatus ei edellytä, että päiväkodin täytyisi olla mediapainotteinen. Riittävää mediakasvatusta on tiedostaa median arkisuus ja jatkuva läsnäolo. Kun median vaikutus näkyy lasten leikeissä, sitä käsitellään samalla tavalla kuin muitakin asioita. (Kylmänen 2010, 9.)

Mediakasvatus voidaan määrittää kasvatuksiksi ja opetuksiksi mediasta median parissa, jolloin tarkastelun kohteena ovat sekä media välineenä että median välittämät sisällöt. Määrittely korostaa median tietoista ja tavoitteellista tarkastelua opetuksessa ja opetuksen kohteena. Mediaa ei kuitenkaan tule käsittää jonain erillisenä kokonaisuutena, vaan se tulee nähdä osana jokapäiväistä elämää, käytäntöjä ja kulttuuria. (Pekkala, Pääjärvi, Palsa, Korva & Löfgren 2012, 8–9.) Mediakasvatuksena ei kuitenkaan voida pitää pelkkää mediavälineiden ja -sisältöjen käyttöä opetuksessa. Mediavälineiden ja -sisältöjen käyttö opetuksessa muuttuu mediakasvatukseksi vasta, jos esitetyt sisällöt teknologioineen otetaan analyyttisen tarkastelun kohteeksi tai oman tuotannon materiaksi. (Kupiainen & Sintonen 2009, 30–31.)

Mediakasvatuksen konkreettisenä tavoitteena on, että lapsi oppii kertomaan aikuiselle mediakokemuksestaan ja sen herättämistä tunteista. Tavoitteena on myös, että lapsi oppii tunnistamaan tunteitaan ja median vaikutusta niihin ja omaan elämäänsä. Lapsi kehittää huomaamaan myös sen, mitkä ovat hänen mediankäytön tarpeensa. Lapsi myös tulee tietoiseksi omasta mediaympäristöstään. (Kylmänen 2010, 10.)

Mediakasvatus auttaa lasta oivaltamaan median toimintatavat ja antaa lapselle mahdollisuuden ilmaista itseään eri mediavälineiden avulla. Lapsi oppii ymmärtämään faktan ja fiktion eron. Lapsi sisäistää muiden näkemysten ja tekemisen kunnioittamisen. Lisäksi lapsi

oppii myös yhteistyötä ja vuorovaikutusta sekä kehittää itseilmaisuaan. On tärkeää, että lapsi saa äänensä kuuluviin. (Kylmänen 2010, 10.) Empatiataitojen näkökulmasta on tärkeää tiedostaa eri medioiden tuomat mahdollisuudet vuorovaikutukselle. Mediasta ja ilmaisutavasta riippuen, ei välttämättä voida ottaa huomioon esimerkiksi toisen osapuolen kontekstia, kehonkieltä tai äänensävyä. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016b, 3.)

4.2 Toiminnalliset menetelmät mediakasvatuksessa

Media on jatkuvasti läsnä arjessa. Lapsi herää joka päivä mediatodellisuuteen. Vanhemmat lukevat aamiaispyödyssä sanomalehteä ja katsovat aamutelevisiosta uutiset ja sään. Automatalla kohti päiväkotia radiosta voi kuulla musiikkia ja mainoksia samalla kun ikkunan takana vilahtelevat kyltit ja mainostaulut. Päiväkodissa lasta odottavat lehdet ja julisteet, ja muita odotellessa lapsi voi selailla lastenkirjoja. Aamupiirissä voidaan kuunnella musiikkia ja päivälevolle mennessä kuunnella äänisatua. (Kylmänen 2010, 8.)

Mediavälineitä ovat muun muassa perinteiset joukkotiedotusvälineet, kuten sanoma- ja aikakauslehdet, televisio sekä radio. Näiden lisäksi esimerkiksi musiikkisoittimet, kamerat, pelikonsolit, tabletit, e-lukulaitteet, tietokoneet, kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet ovat nykyajan mediavälineitä. Kaikki viestit, joita mediavälineillä tuotetaan, käytetään ja välitetään, ovat mediasisältöjä. Niitä voivat olla esimerkiksi tekstiviestit, elokuvat, valokuvat, e-kirjat, televisio- ja radio-ohjelmat, pelit, keskustelupalstojen viestit, uutiset, blogitekstit ja videot. Media-sanalla voidaan viitata laitteiden ja sisältöjen lisäksi yleisemmin myös median toimialaan, esimerkiksi uutistoimituksiin tai lehtikustantamoihin. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016a, 5.)

Nykypäivänä eri mediamuodot ja -sisällöt sekoittuvat ja sulautuvat yhteen. Esimerkiksi lehden verkkoversiossa voi kirjoitetun tekstin ja uutiskuvien lisäksi olla vaikkapa videoita, ääntä ja keskusteluviestejä. Onkin tärkeää osata hakea ja ymmärtää viestejä ja tietoa monessa eri muodossa. Mediavälineistä mediamuotojen ja -sisältöjen yhteensulautumista kuvaa kenties parhaiten älypuhelin. Pelkän ”kännykän” lisäksi laitetta voi käyttää esimerkiksi tietokoneen, pelilaitteen, musiikkisoittimen, kameran ja videokameran tapaan. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016a, 5.) On myös mahdollista, että informaatioteknologian käyttö tai mediakasvatus mielletään pelkästään tv-ohjelmien katseluksi tai tietokoneen käytöksi. Tällöin monet pedagogiset käyttömahdollisuudet eivät tule esiin. (Kleemola 2017, 15.)

Kleemolan (2017, 17–18) mukaan laitteiden vähäisyys ei ole vähentänyt laitteiden käyttöä vaan tukee lasten yhteistoimintaa. Lapset kerääntyivät samalle tietokoneelle ja opettivat

toisiaan. Tällaisessa tilanteessa opettajankaan mahdollisesti vähäiset taidot eivät ole esteenä laitteen käytölle, kun käyttöä voi harjoitella yhdessä opetellen ja tehden. Laitteiden käyttö oli ennen kaikkea sosiaalista ja myös ne lapset, jotka eivät koskeneet laitteeseen, pyrkivät vaikuttamaan lopputulokseen. Tieto- ja viestintäteknologian käytön vähäisyydestä ei voi siis syyttää laitteiden vähäisyyttä.

4.3 Mediakasvatus ikävaiheittain

Lasten mediankäyttö alkaa jo pikkuvauvana. Ensimmäiseksi kuunnellaan ääneen luettuja kirjoja tai lehtiä sekä musiikkia. Tästä siirrytään säännöllisempään kuvaohjelmien katseluun noin yksivuotiaana. Nuorimmat lapset käyttävät mediaa yleensä aikuisten seurassa, mutta jo pienetkin lapset katselevat yksin tai muiden lasten seurassa kuvaohjelmia. 3–4-vuotiaana medioiden käyttö lisääntyy ja muuttuu säännöllisemmäksi. Osa 3–4-vuotiaista lapsista alkaa pelata digitaalisia pelejä ja käyttää kännykkää. Lukemisen asema pysyy myös vahvana. 3–4-vuotiaiden internetin käytöstä iso osa on kuvaohjelmien katselua, mutta internetin digitaaliset pelit sekä lapsille suunnatut puuha- ja pelisivustot alkavat yleistyä. 5–6-vuotiaana internetin käyttö ja digitaalisten pelien pelaaminen yleistyvät huomattavasti. 5–6-vuotiaat lapset lukevat edelleen säännöllisesti, mutta useammin lapset kuitenkin katselevat kuvaohjelmia. Digitaalisten pelien pelaaminen lisääntyy 5–6-vuotiaana. Myös kännykän käyttö alkaa yleistyä. (Suoninen 2014, 57–61.)

Erityisesti pieni lapsi tarvitsee kasvattajan apua havainnoidessaan ja pohtiessaan mediaympäristöään ja sen tuottamia tarinoita. Kasvattajilla onkin vastuu tarttua aiheeseen, vaikka oma mediatietämys ei tuntuisikaan riittävältä. Pohjimmiltaan mediakasvatus on muun kasvatuksen kaltaista. Lapselle asetetaan rajoja ja annetaan tarvittavaa tukea. Kasvattaja suuntaa lapsen kiinnostusta ja tulkkaa mediaympäristöä lapselle. (Kylmänen 2010, 9.) On tärkeää, että aikuinen auttaa lasta käsittelemään median esiin nostamia ajatuksia. Kasvattajien tulee myös huolehtia mediankäytön kohtuudesta. Kun kasvattaja ymmärtää median merkityksen lapsen elämässä, osaa hän tulkita paremmin lapsen puhetta ja käyttäytymistä. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017a.)

3–6-vuotiaat lapset luottavat eniten kuvalliseen ja äänelliseen informaatioon ja pystyvät hahmottamaan maailmaa konkreettisten, havaittavien asioiden kautta. 3–5-vuotiaan lapsen ajattelulle ovat tyypillisiä intuitiiviset päätelmät. Tässä iässä mielikuvitus on kaikkein rikkaimmillaan ja ajatusta leimaa tietty maagisuus ja taikauskoisuus, minkä takia toisaalta sadut ja tarinat ovat hyvin vetovoimaisia ja jatkavat omaa elämäänsä usein myös lasten leikeissä. Visuaaliset elämykset ovat lapselle myös hyvin voimakkaita, joten he pelästyvät helposti nähtyään voimakkaita visuaalisia kuvauksia. (Salokoski & Mustonen 2007, 21.) 4–6-vuotiaiden ikäryhmässä lapsille suunnatut ohjelmakokonaisuudet olivat lajityyppien

kärjessä. Toiseksi seuratuin lajityyppi oli animaatiot. Kolmanneksi seuratuimmaksi nousivat tosi-tv-ohjelmat, neljänneksi lasten näytellyt ohjelmat ja elokuvat. Pelaaminen monipuolistuu selvästi. Lajityyppien osalta ei ole selviä suosikkeja, vaan neljä suosituinta lajityyppiä ovat tasohyppely-, lasten-, urheilu- ja seikkailupelit. (Pääjärvi, Hoppo & Pekkala 2012, 13.)

Ymmärrystä median sisällöistä säätelevät kognitiivisen kehityksen etapit, erityisesti säilyvyyden ja pysyvyyden käsitteiden ymmärtäminen. Säilyvyyden käsite edellyttää ymmärrystä, että olion tai ilmiön tietyt ominaisuudet säilyvät tilanteen muuttuessa. Pysyvyyden ymmärrys, joka kehittyy toisesta ikävuodesta lähtien ja 5-vuotiaasta lähtien kehittyvä säilyvyyden käsitteen ymmärrys tuovat havaintoihin varmuutta ja vähentävät ahdistusta. Säilyvyyden ymmärrys auttaa entistä kypsemmin erottamaan faktaa ja fiktiota ja auttaa näin tunteiden hallinnassa vähentäen pelkoja. Esimerkiksi tarinoiden muodonmuutokset, jotka ahdistavat pientä lasta, menettävät pelottavuuttaan isompien, säilyvyyden käsitteen ymmärtävien lasten kohdalla. Lapset ymmärtävät, ettei käsittämättömiä muodonmuutoksia voi tapahtua oikeasti itselle tai muille kohteille. (Salokoski & Mustonen 2007, 21.)

Tutkimuksen mukaan 3–4-vuotiaana medioiden käyttö lisääntyy ja säännöllistyy. Lukemisen asema on vahva, mutta myös digitaaliset pelit ja kännykän käyttö säännöllistyvät. 3–4-vuotiailla huomattava osa lasten internetin käytöstä on kuvaohjelmien katselua, mutta myös puuha- ja pelisivustojen käyttäminen yleistyy. Pelaaminen on huomattavasti yleisempää 4-vuotiaana kuin 3-vuotiaana. Kännykkää 3–4-vuotiaat lapset käyttävät lähinnä kuvaohjelmiin ja pelaamiseen, mutta yhä useammin ilman aikuista tai muiden lasten kanssa. Internetiä lapset kuitenkin käyttävät pääosin aikuisen seurassa. (Suoninen 2013, 58–59.) Alle neljävuotiaista lapsista joka viides käyttää internetiä joskus myös yksin, vaikka internetin yksin käyttäminen yleistyy lapsen kasvaessa (Pääjärvi ym. 2012, 24).

4–6-vuotiaat lapset ovat innokkaita verkkopelaajia. Lisäksi ohjelmien, elokuvien ja videoitten katselu internetissä on osa viikoittaista elämää yli neljännekselle ikäryhmän lapsista. (Pääjärvi ym. 2012, 25.) 5–6-vuotiaiden lasten keskuudessa internetin käyttö ja digitaalisten pelien pelaaminen yleistyy merkittävästi. Tutkimuksen mukaan 5–6-vuotiaat käyttävät internetiä monipuolisemmin, mutta internetiä ei kuitenkaan käytetä kovinkaan paljon useammin kuin 3–4-vuotiaana. 5–6-vuotiaat lapset katselevat kuvaohjelmia jopa useammin kuin lukevat kirjoja tai lehtiä. Lapset lukevat edelleen säännöllisesti, mutta kirjojen lisäksi luetaan myös sarjakuvia. Kännykän käyttö yleistyy, ja lapsilla saattaa olla jo omia puhelimia. Tämä näkyy kännykän käytön monipuolistumisena, sillä pelaamisen lisäksi puhelimella soitetaan puheluita ja otetaan kuvia. (Suoninen 2013, 60–61.) Myös Pääjärven ym. (2012, 17; 25; 30) teettämä kysely tukee 5–6-vuotiaiden pelaamisen yleistymistä, joka on

lisääntynyt huomattavasti parissa vuodessa. Videopuheluiden soittaminen yleistyi myös 4–6-vuotiaiden lasten keskuudessa. Kännykän käyttö ei kuitenkaan ole yleistä, mikä erii Suonisen tutkimustuloksista.

Lapsen mediataitojen tukeminen esikouluikässä korostuu, sillä lasten itsenäinen mediankäyttö lisääntyy tavallisesti koulun alkaessa, eikä vanhempi ole aina ohjeistamassa. Lapselle tulee tarjota mahdollisuuksia tarinoiden kautta avautuviin kokemuksiin ja mahdollisuuksiin oppia, mutta hänelle on myös opetettava kriittisiä median tulkintataitoja ja opastettava turvalliseen mediankäyttöön. Internetinkäyttöä, kuten hakukoneiden tai videosivustojen turvallista käyttöä tulee harjoitella yhdessä lapsen kanssa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2017c.)

4.4 Mediakasvatuksen haasteet

Mediakasvatuksen toteuttaminen ei ole täysin ongelmaton. Muutokset mediaympäristössä ovat niin nopeita, että tieto vanhentuu helposti. Mediakasvattajalta vaaditaan aktiivisuutta lasten muuttuvaan mediaympäristöön perehtymisessä. Mediakasvatus ei ole kuitenkaan välttämättä vakiintunut osaksi kasvattajien koulutusta. (Mustola & Rissanen 2017, 312.) Koska mediakasvatus ei ole juurtunut laajamittaisesti suomalaiseen varhaiskasvatukseen, suhtautuu moni varhaiskasvattaja arastellen mediakasvatukseen. Osaltaan epävarmuustekijöiden taustalla vaikuttavat olevan mediasisältöjen ja -välineiden tuntemiseen ja hallintaan liittyvät tekijät. Lisäksi myös julkisessa keskustelussa mediakasvatus liitetään usein juuri digitaalisten medialaitteiden hyödyntämiseen. Mediakasvatuksen tulokinnassa sana ”media” saa käsiteparissa kasvatusta merkittävämmän roolin. Yksittäiset mediasisällöt ja -laitteet kiinnittävät helposti kasvattajan huomion, koska ne ovat helpommin hallittavissa olevia kokonaisuuksia kuin kasvatukselliset taustasitoumukset tai laajemat ja abstraktimmat mediakulttuurin ilmiöt. (Mertala & Salomaa 2016, 155–156.)

Asenteet mediakasvatukseen eivät ole aina olleet innostuneita ja myönteisiä. Kriittistäkin ajattelua tarvitaan, mutta on toivottavaa, että myös ammattikasvattajat tukevat lasten taitoja kohdata heidän elämässään läsnä olevan mediaympäristön. Kahtia jakautunut keskustelu median voimasta ja sen vaaroista on pedagoginen haaste myös mediakasvattajalle. (Mustola & Rissanen 2017, 312–313.) Usein ajatellaan, että jos opetetaan tietty asia teknologian avulla, muuttuu se kiinnostavaksi ja lapset oppivat sen innostuneena. Tällaista ajatusta on kuitenkin kritisoitu, sillä lapset näkevät usein edellä mainitun liimatun hauskuuden läpi ja kyllästyvät tylsään asiaan, vaikka sitä yrittäisikin opettaa esimerkiksi pelien avulla. Varhaiskasvatuksessa voi olla käytössä monenlaista tieto- ja viestintätekniikkaa, kuten valkotaulut, tablettitietokoneet ja elektroniset kirjat. (Kleemola 2017, 14.)

Mediaa painottava mediakasvatusorientaatio johtaa useimmiten siihen, että jokainen uusi media, sisältö tai väline näyttäytyy aina täysin uutena kasvatuksena. Tällöin vakaan kasvatuksellisen perustan rakentaminen mediakasvatukseen on haastavaa. (Mertala & Salomaa 2016, 156.)

Lapsen mediatodellisuuden huomioiva ja lasta kuunteleva ja osallistava mediakasvatus on mahdollisuus, ei uhka lapsuudelle. Keskeistä on löytää lasten mediakulttuurin ja varhaiskasvatuksen yhdistäviä mielekkäitä pedagogisia toimintamuotoja ja vahvistaa lasten medialukutaitoa. Mediakasvatuksessa tulee hyödyntää lapsen kotona, vapaa-ajalla ja mediakulttuurissa opittuja asioita pedagogisesti ja suunnitelmallisesti. (Niinistö 2009, 139.)

Mediatutkimuksen kenttä on vielä nuori, ja se sisältää myös erimielisyyksiä. Suurin väittelyn aihe liittyy siihen, nähdäänkö median käyttö vaarallisena vai nähdäänkö siinä mahdollisuuksia. Julkisessa keskustelussa huomattavasti enemmän tilaa saa mediaan kohdistuva huolipuhe. Esille nousseita huolenaiheita ovat esimerkiksi peliriippuvuus, internetympäristöjen turvattomuus sekä ruutuajan vaikutus sosiaalisen vuorovaikutuksen määrään. (Mustola & Rissanen 2017, 310–311.) Pienimmät lapset tarvitsevat suojaa ja rajoituksia säästyäkseen kehitykselle vahingollisilta mediasisällöiltä. Kohti kouluikää tultaessa, tunteiden hallinnan ja ymmärryksen lisääntyessä, mediakasvatus tulee yhä tärkeämmäksi. Se vahvistaa ja voimauttaa median käyttäjää suojaten riskivaikutuksilta. (Ruhala 2010, 13.)

Useissa mediakulttuurin tutkimuksissa pyritään kartoittamaan mediankäytön ja mediakasvatuksen mahdollisuuksia. Perustaksi voidaan ottaa lasten osallisuus kulttuuriin, jolloin lasten mediankäyttö näyttäytyy jo lähtökohtaisesti sosiaalisena ja aktiivisena. Lukuisissa tutkimuksissa on korostettu erilaisten oppimiseen suunniteltujen digitaalisten sovellusten pedagogisia mahdollisuuksia ja positiivisia vaikutuksia. Yllättävän moni sellainenkin mediakulttuurin ilmiö, jota ei ole kehitetty koulutuksellista käyttöä varten, voi mahdollistaa lasten oppimisen. Esimerkiksi Pokémon-tuotteet voivat kehittää kognitiivisia ja sosiaalisia taitoja, mutta toisaalta ne saattavat kannustaa ahneuteen ja kuluttamiseen. (Mustola & Rissanen 2017, 310–311.) Vuonna 2010 Reunamon, Söderqvistin ja Tantereen (2014, 162; 165) mukaan tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa ei käytetty lainkaan informaatioteknologiaa eli tietokoneita, välineitä ja digitaalista mediaa suurimmassa osassa päiväkotiryhmiä. Vuonna 2012 aihetta laajennettiin teknologiasta mediakasvatukseen, mutta se ei juurikaan vaikuttanut tuloksiin. Tulosten mukaan 90 prosentissa tutkimukseen osallistuneista päiväkodeista ja perhepäivähoidosta mediakasvatusta käsitellään jonkun verran, vaikka nykyaikana lasten elämän täyttävät yhä etenevässä määrin erilaiset mediat.

4.5 Moni- ja medialukutaito

Mediakasvatus kattaa monia varhaiskasvatuksen osaamisen alueita. Näitä ovat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2016b, 27.) Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja ja se on keskeinen perustaito kulttuurisesti moninaisten viestien, ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta (Opetushallitus 2016, 23). Monilukutaidosta puhuttaessa ei riitä, että lapsi osaa lukea, tulkita ja ymmärtää erilaisia tekstejä ja medioita, vaan hänen tulee myös oppia tuottamaan niitä itse. Monilukutaidon tuleminen kaiken tasoisin opetussuunnitelmiin vaatii myös muutosta pedagogiikassa, sillä monilukutaitoa ei opita pelkkää painettua tekstiä lukemalla. (Kleemola 2017, 19.)

Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa puhutussa, kirjoitetussa tai digitaalisessa muodossa. Monilukutaitoon sisältyy erilaisia lukutaitoja, kuten perus-, kuvan-, media- sekä numeerinen lukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Jotta lapsista kehittyisi monilukutaitoisia, tarvitsevat he aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria ja lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja. (Opetushallitus 2016, 23–24.) Monilukutaidon käsite viittaa lukemisen monipuolisuuteen, sillä lukeminen kohdistuu monenlaisiin teksteihin, monien eri aistikanavien ja medioiden käyttöön, monenlaisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja vaatii monenlaisia taitoja. Monilukutaitoon kuuluu olennaisesti käsitys viestinnän ja merkitysten rakentamisen monimodaalisuudesta, jossa perinteiset kirjoitetut kielenkäytön tavat kohtaavat esimerkiksi suulliset, kuullut, visuaaliset, eleisiin ja kosketukseen perustuvat sekä spatiaaliset merkityksen välittämisen keinot. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkinnan ja tuottamisen taitoa, taitoa toimia tekstien kanssa erilaisissa tilanteissa ja erilaisia tehtäviä varten sekä kykyä hankkia, tuottaa, muokata, esittää ja arvioida eri tie-toja eri muodoissa ja erilaisten välineiden avulla. (Mustola & Koivula 2017, 315–316.)

Monilukutaitoa on edistettävä ja arvioitava suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti varhaiskasvatuksessa sekä esiopetuksessa. Pienten lasten kohdalla monilukutaidon harjoittelussa on tärkeää havaintojen tekeminen ja niistä muille kertominen. Aikuisen kanssa keskusteleminen auttaa lasta liittämään havaintoja asiayhteyksiin ja miettimään ehkä myös sitä, miltä havaitut asiat hänestä tuntuvat. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2018, 7.) Jo hyvin pienet lapset saattavat osata käyttää ohjelmia ja internetiä yllättävän sujuvasti pelkkiä logoja ja kuvia lukemalla. Tällöin käytettävän sivuston tai ohjelman ei tarvitse olla edes

lapsen omaa äidinkieltä vaan lapsi operoi pelkän monilukutaitoon kuuluvan kuvalukutaidon avulla. (Kleemola 2017, 19.)

Monilukutaidon pedagogiikan pohjaksi kannattaa pohtia, millaisessa mediamaailmassa pieni lapsi elää ja harjoitella taitoja, joita lapsi tarvitsee toimiessaan mediaympäristöissä. Lapsen kanssa voi harjoitella tulkitsemaan kuvia, pohtia videoiden viestiä ja tarkoitusta. Toisaalta monilukutaidon oleellinen osa on sisältöjen tuottaminen itse ja tekemisen kautta moni asia saattaa hahmottua lapselle uudella tavalla. (Kleemola 2017, 20.)

Medialukutaito määritellään usein henkilökohtaiseksi valmiudeksi tai kyvyksi saavuttaa, ymmärtää ja luoda informaatiota eri konteksteissa. Medialukutaito on kehittyvä valmius, joka sisältää niin tuotannon, ilmaisun kuin vastaanotonkin strategioita. Medialukutaitoinen siis hallitsee esimerkiksi mediaesitysten lajityyppejä, esitystapoja, kulttuurisia suhteita ja vaikkapa ikärajoitusten merkityksen elokuvien ja digitaalisten pelien kohdalla. (Kupiainen 2009, 176.) Mediakasvatuksen tavoitteisiin kuuluu lasten medialukutaitojen kehittäminen. Pienten lasten medialukutaitoihin kuuluu kyky tulkita median sisältöjä, kuten faktan ja fiktion erottaminen. Tähän vaikuttaa lapsen kognitiivinen kypsyminen ja ajattelun kehittyminen. (Ruhala 2010, 55.)

Medialukutaitoon sisältyy eri medioiden lukutaitoja, ilmaisullisia ja teknisiä tuottamisen taitoja, kuten digitaalinen lukutaito tai visuaalinen lukutaito sekä median eettiseen ja esteettiseen tulkintaan liittyviä taitoja. Medialukutaitoinen on tietoinen itsestään median käyttäjänä ja osana mediakulttuuria ja kykenee näin paremmin torjumaan myös median kielteisiä vaikutuksia. Keskeisiin medialukutaidon osa-alueisiin kuuluvat kriittiset mediataidot. (Pekkala ym. 2012, 9–10.) Medialukutaitoinen henkilö ymmärtää ja hyödyntää mediakulttuurisia ilmiöitä medialukutaidotonta laajemmin, syvemmin, yhteisöllisemmin ja eettisemmin (Kupiainen ja Sintonen 2009, 31).

Medialukutaidon käsitteen näkökulmasta median lukeminen ja kirjoittaminen yhdistyvät median tulkitsemiseen ja toteuttamiseen. Lukeminen on mediakasvatuksen yhteydessä moniulotteinen ja -suuntainen tapahtuma, kun kysymyksessä on esimerkiksi visuaalisten tekstien lukutaito. Medialukutaidon käsitteen ongelmana voidaan nähdä oletamus, että mediaa voitaisiin opettaa ja oppia kirjallisen kielen tapaan. Ratkaisuna on, että medialukutaito liitetään osaksi kriittistä lukutaitoa, jossa lukutaitoon sisältyy myös kyky tulkita, arvioida ja analysoida mediaa. (Erola 2012, 7–8.)

Pienten lasten kasvatuksessa medialukutaito on merkityksellistä, koska pienet lapset huomaavat ympäristöä havainnoidessaan erilaisia kuvia, symboleja ja tarinoita. Medialukutaito voidaan määritellä visuaalisten ja audiovisuaalisten tekstien lukutaitona ja lukutaito on monisuuntainen ja -ulotteinen tapahtuma. Lukeminen liittyy siis muuhunkin kuin tekstin

lukemiseen. Vaikka pienillä lapsilla ei ole vielä tekstin lukutaitoa, he tekevät erilaisia tulkin-
toja kuvista, televisio-ohjelmista tai muista mediaesityksistä. Medialukutaitoinen henkilö
ymmärtää ja hyödyntää mediakulttuurisia ilmiöitä medialukutaidotonta laajemmin, syvem-
min, yhteisöllisemmin ja eettisemmin. (Ruhala 2010, 12.)

Medialukutaito saavutetaan vähitellen. Lapsena otetut ensimmäiset askeleet ovat alku
elinikäiselle harjoittelulle. Näissä ensimmäisissä askeleissa voidaan harjoitella esimerkiksi
faktan ja fiktion erottamista lempielokuvasta tai mainoksen tunnistamista uutisen sisäl-
löstä. Toiminnan kautta tapahtuvassa mediakasvatuksessa lapselle kehittyy varhaiskas-
vattajien käsitysten mukaan uusia näkökulmia tarkastella asioita. Lisäksi varhaiskasvatta-
jat toivat esille, että lapset nauttivat katsoa yhä uudelleen mediaesityksiä, esimerkiksi yh-
dessä kuvattuja videoita. Katsoessaan uudelleen ja uudelleen lapset löysivät aina uusia
näkökulmia ja uusia yksityiskohtia esityksestä. (Ruhala 2010, 55–56.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö on toiminnallinen. Toiminnallisen osuuden suunnittelu aloitettiin toimeksiantajan kanssa jo varhaisessa vaiheessa, jolloin sisällön tuottamiseen oli runsaasti aikaa. Suunnitteluvaiheessa huomioitiin sekä toimeksiantajan että lastentarhanopettajien toiveita.

Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista, toiminnan järjestämistä ja järjeistämistä. Se voi olla esimerkiksi perehdyttämiso-pas tai jonkin tapahtuman toteuttaminen. (Vilkka & Airaksinen 2003, 9.) Opinnäytetyömme osana oli mediataitoviikon toteuttaminen Vilinäntalojen 4–6-vuotiaille lapsille ja heidän ryhmiensä lastentarhanopettajille. Suunnittelimme mediataitoviikkoa varten juonellisen rungon, jonka avulla toimintaa vietiin tapahtumaviikolla eteenpäin jokaisessa päiväkodissa. Jakauduimme kahteen päiväkotiin mediataitoviikon ajaksi. Muihin päiväkodeihin annettiin sähköinen ohjeistus kustakin päivästä.

Toiminnallisena opinnäytetyönä toteutettu mediataitoviikko ei vielä riitä ammattikorkeakoulun opinnäytetyöksi. Ammattikorkeakouluopintojen ideana on, että opiskelija osoittaa kykenevänsä yhdistämään teoreettisen tiedon ammatilliseen käytäntöön, kykenee pohtimaan alan teorioiden ja niistä nousevien käsitteiden avulla kriittisesti käytännön ratkaisuja ja kehittämään niiden avulla oman alan ammattikulttuuria. (Vilkka & Airaksinen 2003, 41–42.)

5.2 Opinnäytetyön suunnittelu

Idea mediakasvatusaiheisen viikon toteuttamiseen tuli tapaamisessa toimeksiantajan yhteyshenkilön Anniina Kankaan kanssa. Aiemmin vaihtoehtona oli ollut myös mediakasvatusoppaan tuottaminen. Tapaamisessa Kangas totesi, että Vilinäntalojen lastentarhanopettajat hyötyisivät toiminnallisesta viikosta enemmän kuin pelkästä tuotetusta oppaasta. Opinnäytetyön tuotos on tiiviimpi opasvihkonen, johon on koottu ytimekkäästi mediakasvatuksen määritelmä sekä konkreettisia toteutusideoita (LIITE 11).

Mediataitoviikon suunnittelu alkoi marraskuussa 2017 Kankaan tapaamisella. Tapaamisen aikana pohdimme mediakasvatusaiheisen toiminnan mahdollisia toteutustapoja sekä ajankohtaa. Ajankohdaksi valikoitui helmikuun toinen viikko, jolloin vietettiin myös valtakunnallista Mediataitoviikkoa.

Toimeksiantajan toiveita huomioitiin läpi opinnäytetyöprosessin. Opinnäytetyöprosessin alkaessa pyysimme toimeksiantajan yhteyshenkilöltä Anniina Kankaalta mielipidettä opinnäytetyön aiheesta. Toimeksiantaja pääsi myös ilmaisemaan mielipiteensä toimintaan ja tuotokseen liittyen.

Kankaan toive mediataitoviikon toiminnasta oli, että siinä näkyy luova leikki, sillä se on hänen mukaansa olennainen osa Vilinäntalojen toiminta-ajatusta. Muilta osin saimme melko vapaat kädet mediataitoviikon toiminnan suunnitteluun. Suunnitteluvaiheessa tapasimme Kankaan kanssa säännöllisesti. Tämä mahdollisti toimeksiantajan toiveiden huomioinnin lisäksi sen, että mediataitoviikosta saatiin suunniteltua juuri Vilinäntalojen toiminta-ajatukseen pohjautuva kokonaisuus.

Toimintaa suunnitellessa pyrimme ottamaan huomioon lastentarhanopettajien toiveita viikon sisällöstä, jotta toiminta olisi mielekäästä ja lisäisi heidän varmuuttaan mediakasvatuksen toteuttamisesta. Toiveita kerättiin alkukartoituskyselyn yhteydessä. Lastentarhanopettajilla oli useita huomioita mediataitoviikkoon liittyen. He toivoivat muun muassa konkreettisia harjoitteita mediakasvatuksen toteuttamiseen sekä uusien mediakasvatuksen työkalujen löytämiseen.

5.3 Aineistonkeruumenetelmä

Opinnäytetyöhön liittyi alkukartoituskysely sekä mediataitoviikon palautekysely. Kyselyissä oli sekä laadullisia että määrällisiä piirteitä. Alkukartoituskyselyllä pyrittiin selvittämään Vilinäntalojen lastentarhanopettajien mediakasvatuksen senhetkistä tietotaitoa sekä tottumuksia. Kyselyllä haluttiin myös kartoittaa lastentarhanopettajien tarpeita mediakasvatuksen suhteen. Palautekyselyn avulla haluttiin saada tietoa mediataitoviikon toimivuudesta ja hyödyllisyydestä.

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 159.) Laadullinen tutkimusmenetelmä on toimiva selvityksen toteuttamisessa, kun tavoitteena on jonkun ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen. Lähtökohtana on, että halutaan kirjoittamatonta faktatietoa tai halutaan ymmärtää, millaiset uskomukset, halut ja käsitykset vaikuttavat ihmisten toiminnan taustalla. Aineiston keräämisen keinona toimii joko yksilö- tai ryhmähaastattelu. Yksilöhaastatteluna suositeltavia aineiston keräämisen tapoja ovat joko lomake- tai teemahaastattelu. Lomake on strukturoitu haastattelulomake, jossa kaikilta tutkittavilta kysytään samassa järjestyksessä ja muodossa avoimet kysymykset. Haastattelutapa, valitaan sen mukaan, millaista ja miten tarkkaa tietoa toiminnallisen opinnäytetyön tueksi tarvitaan. (Vilkkä & Airaksinen 2002, 63.)

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään. Perusideana on kysyä pieneltä otokselta tutkittavaa ilmiötä koskevaan tutkimusongelmaan liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käsitellään mittauksen tuloksena saatua aineistoa tilastollisin menetelmin. Kvantitatiivinen tutkimus voidaan tehdä vasta siinä vaiheessa, kun tutkittava ilmiö on riittävän täsmentynyt. (Kananen 2008, 10.) Kvantitatiiviselle tutkimukselle on keskeistä käsitteiden määrittely (Hirsjärvi ym. 2008, 135–136). Alkukartoituskyselyssä vastaa- jia pyydettiin muun muassa määrittelemään omin sanoin, mitä mediakasvatus heidän mielestään tarkoittaa. Otos oli pieni, sillä alkukartoituskyselyyn vastasi kahdeksan lastentarhanopettajaa ja palautekyselyyn kuusi lastentarhanopettajaa.

Aineistoa kerättiin standardoidusti Vilinäntalojen lastentarhanopettajilta. Molemmat kyselylomakkeet olivat kontrolloituja kyselyitä ja muodoltaan henkilökohtaisesti tarkistettuja kyselyitä. Hirsjärven ym. (2008, 191-192) mukaan tässä muodossa tutkija lähettää lomakkeet postitse ja noutaa ne itse ilmoitetun ajan kuluessa, jolloin hän voi tarkistaa, miten lomakkeet on täytetty. Tutkija voi myös keskustella lomakkeen täyttämiseen tai tutkimukseen liittyvistä kysymyksistä.

Kyselylomakkeen etu on, että vastaaja jää tuntemattomaksi. Tyypillisimpänä haittana on riski alhaisesta vastausprosentista. Kyselylomake tulee aina testata ennen varsinaista mitausta. Testaaminen tarkoittaa, että kyselylomaketta arvioidaan kriittisesti. (Vilkkä 2015, 74; 88.) Lähetimme alkukartoitus- ja palautekyselylomakkeet lastentarhanopettajille sähköpostitse ja noudimme ne päiväkodeista vastausajan päätyttyä. Kyselylomakkeet esitettiin kahden henkilön avulla ennen lähettämistä. Kyselyn vastausprosentti oli 100, sillä kaikki, joille lomake oli osoitettu, vastasivat kyselyyn.

Avoimessa kysymyksessä esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vastausta varten. Monivalintakysymyksessä tutkija on laatinut valmiit vaihtoehdot ja vastaaja merkitsee lomakkeesta valmiin vaihtoehdon tai useampia vaihtoehtoja, jos sellainen ohje on annettu. (Hirsjärvi ym. 2008, 193–194.) Kyselylomakkeissa käytettiin avoimia kysymyksiä sekä monivalintakysymyksiä.

Kyselylomakkeen lähetekirjelmässä kerrotaan kyselyn tarkoituksesta ja tärkeydestä ja sen merkityksestä vastaajille. Kirjelmässä ilmoitetaan, mihin mennessä lomake on täytettävä. Lomakkeen lopussa kiitetään vastaamisesta. (Hirsjärvi ym. 2008, 199.) Saatekirjeen ensisijainen tehtävä on vakuuttaa tutkimuskohde tutkimuksesta, motivoida hänet osallistumaan tutkimukseen ja lopulta motivoida jokainen tutkimuskohteeseen kuuluva vastaamaan kyselyyn tai osallistumaan tutkimushaastatteluun. (Vilkkä 2015, 152–153.) Koostimme molempien kyselyjen saatekirjeisiin edellä mainitut asiat.

6 MEDIATAITOVIIKKO

6.1 Mediataitoviikon valmistelu

Mediataitoviikoksi nimetyn toimintakokonaisuuden suunnitelmallinen valmistelu alkoi marraskuussa 2017, jolloin saimme varmistuksen toiminnallisen viikon toteutumisesta. Suunnittelu aloitettiin tutustumalla erilaisiin tapoihin toteuttaa mediakasvatusta. Etsimme myös esimerkkejä erilaisista toiminnallisista tehtävistä, joita voidaan käyttää varhaiskasvatuksessa. Kartuttamamme tietopohjan perusteella aloimme koota mediakasvatusaiheista viikkoa.

Vilinäntalojen lastentarhanopettajille teetetyn alkukartoituskyselyn tulosten perusteella mediakasvatusaiheiselle toiminnalle ja aiheen syventämiselle oli tarvetta, sillä lastentarhanopettajat kokivat mediakasvatuksen haasteelliseksi. Lastentarhanopettajilla ei ollut heidän oman kokemuksensa mukaan tarpeeksi osaamista mediakasvatuksen toteuttamiseen. Mediakasvatuksessa käytettiin median työkaluja mahdollisuuksiin nähden suppeasti.

Huomioimme kyselystä saatuja tuloksia toiminnan suunnittelussa. Mediataitoviikon toiminta suunniteltiin soveltuvaksi Vilinäntalojen lastentarhanopettajien senhetkiseen tietotaitoon. Valitsimme teemoiksi monipuolisesti median eri osa-alueita, mutta pyrimme tekemään tehtävistä yksinkertaisia ja sovellettavia. Pyrimme siihen, että tehtävät mahdollistavat niin lastentarhanopettajien kuin lastenkin oppimisen.

Mediataitoviikon kokonaisuuden suunnittelussa hyödynsimme kirjallisuutta. Muun muassa Kylmäsen (2010) teos tarjosi monipuolisia vaihtoehtoja mediakasvatuksen toteuttamiseen. Huomioimme myös toimeksiantajan toiveita toiminnan toteuttamisessa. Sekä kirjallisuuden että toimeksiantajan toiveiden pohjalta koostettiin Vilinäntaloille soveltuva mediataitoviikko.

Mediataitoviikon suunnittelussa hyödynnettiin mahdollisimman paljon toimeksiantajan tietoja ja toiveita. Tapasimme toimeksiantajan edustajan, Vilinäntalojen toisen yrittäjän Anniina Kankaan kanssa säännöllisesti, jotta mediataitoviikosta pystyttiin suunnittelemaan juuri Vilinäntalojen näköinen sekä heidän päiväkotiyrityksensä toiminta-ajatusta ja arvoja tukeva kokonaisuus.

Mediataitoviikkoon liittyvän tiedonvaihdon avuksi luotiin WhatsApp-ryhmä. Ryhmä koostui Vilinäntalojen yrittäjistä Anniina Kankaasta ja Tiina Bäckmanista, päiväkotien mediakasvatuksesta sekä meistä. Ryhmässä jaettiin ajankohtaista ja tärkeää tietoa mediataitoviikkoon liittyen. Lisäksi ryhmä helpotti olennaisista asioista muistuttamista.

Itse mediataitoviikkoa varten luotiin Sakun Salaiset Koodit -WhatsApp-ryhmä, jonka tarkoituksena oli jakaa viikon antia ja tuotoksia ajankohtaisesti ja mahdollistaa yhteisöllisyyden tunnetta päiväkotien välillä. WhatsApp-ryhmään kuuluivat Vilinäntalojen yrittäjät, kaikki Vilinäntalojen päiväkotien puhelimet sekä me.

Valmis mediataitoviikon suunnitelma (LIITE 5) jaettiin Vilinäntalojen mediakasvatusvastaville sekä päiväkotien sähköposteihin 25.1.2018, jolloin heillä oli reilu viikko aikaa tutustua materiaaliin ennen toteutusvaihetta.

Mediataitoviikkoon liittyvät materiaalit valittiin hyvissä ajoin ja koottiin yhdessä Anniina Kankaan kanssa viikolla 5. Kangas jakoi materiaalit päiväkoteihin koonnin jälkeen. Mediataitoviikon suunnitelmaan (LIITE 5) kirjattiin jokaisen päivän kohdalle kunakin päivänä tarvittavat materiaalit. Osa materiaaleista löytyi päiväkodeista jo valmiiksi.

6.2 Mediataitoviikko Vilinäntaloissa

Mediataitoviikon toteutusajankohta oli 5.-9.2.2018. Jokaiselle päivälle oli suunniteltu oma mediakasvatusaiheinen teema, jota hyödynnettiin toiminnassa. Käsittelimme sanomalehtiä, radiota, uutislähetyksen valmistelua ja kuvaamista sekä pedagogiseen toimintaan soveltuvia tablettisovelluksia. Mediavälineiden valintaan vaikuttivat alkukartoituskyselyn tulokset. Kyselyn tuloksista ilmeni, että median työkaluista mediakasvatukseen käytettiin pääasiassa digitaalisia työkaluja, kuten älypuhelinta ja tablettia. Ruhalan (2010, 9) mukaan median merkitys on moninainen. Media tarkoittaa joukkoviestintää eli kaikkea sitä toimintaa, mikä liittyy mediatekstin syntyyn ja välittämiseen. Media tarkoittaa myös joukkoviestintävälinettä. Medioita ovat muun muassa televisio, radio, kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, mainokset, pelit, internet sekä älypuhelin. Mediatekstejä ovat kaikki medioiden sisällöt, kuten lehtikuva, uutisjuttu, mainos, radio-ohjelma tai ääniraita levyllä.

Mediataitoviikko toteutettiin kaikissa Vilinäntalojen päiväkodeissa, joita on yhteensä viisi. Päätimme yhdessä Anniina Kankaan kanssa, että jakaudumme kahteen päiväkotiin mediataitoviikon aamupäiviksi. Tavoitteena oli avustaa toimintaan osallistuvaa lastentarhanopettajaa ja saada omakohtaista kokemusta pedagogisen toiminnan ohjaamisesta. Vilinäntalojen kolme muuta päiväkotia toimivat ilman lisävahvistusta.

Päivittäin kaikki päiväkodit jakoivat kuulumisiaan sekä kuva-, video- ja äänitiedostoja WhatsApp-ryhmässä. Päiväkotien kuulumisia ja kuvamateriaalia hyödynnettiin Sakun Sanomat -lehdessä (LIITE 7), jonka koostimme mediataitoviikosta. Lehden tavoitteena oli koota yhteen viikon teemat ja tapahtumat. Lapset pääsivät tutustumaan Sakun Sanomiin mediataitoviikon viimeisenä päivänä, perjantaina. Samalla toteutettiin mediakasvatusta, sillä sanomalehti on yksi osa mediaa.

Jokaiselle päivälle laadittiin pedagogiset tavoitteet, jotka olimme kirjanneet viikkosuunnitelmaan (LIITE 5). Tavoitteena oli, että lastentarhanopettajat refleктоisivat omaa toimintaansa ja saavutettuja tavoitteita arviointilomakkeessa (LIITE 9). Pedagogiset tavoitteet oli asetettu sekä varhaiskasvattajalle että lapselle.

6.2.1 Mediataitoviikon eteneminen

Menimme maanantaina päiväkodeihin hyvissä ajoin, jotta pääsimme tutustumaan mediataitoviikkoon osallistuviin lapsiin sekä päiväkodin varhaiskasvattajiin ennen varsinaisen toiminnan alkua.

Mediataitoviikon seikkailun alku

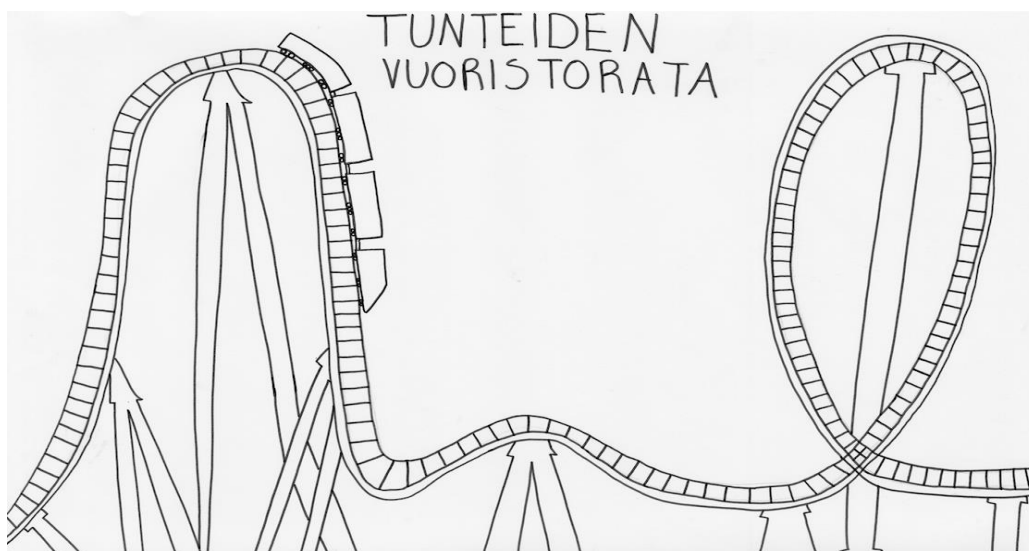
Toiminta käynnistettiin päiväkodeissa Saku Sammakon lähettämällä kirjeellä, jossa hän kertoi kadottaneensa salaisen koodin ja joutuneensa siksi lähtemään salaiseen piilopaikkaan. Kirjeen läpikäynnin jälkeen lapset pääsivät leikkaamaan sanomalehdistä kasvokuvia, joissa näkyi erilaisia tunteita. Lehtikuvat liimattiin tunteiden vuoristorataan (KUVA 1). Kuvia lisättiin esimerkiksi sillä perusteella, miten tunne tuntuu, tai mikä tuntuu mukavimmalta ja mikä ikävimmältä. Tunteita käytiin läpi tunnekorttien avulla, jotta eri tunteiden tunnistaminen olisi helpompaa. Tunnekorttien avulla lapsia heräteltiin pohtimaan, miksi mitään tunnetta tunnetaan ja millaisissa tilanteissa voi tuntea eri tavoin.

Sanomalehti tarjoaa monipuolista sisältöä ja kierrätettävää materiaalia (Sanomalehtien liitto 2014). Sanomalehtiä kannattaa tutkia usein, sillä lapset eivät pysty kerralla omaksumaan monia uusia asioita. Tavoitteena on, että lapsi tiedostaa uutisen ja mainoksen eron sekä oppii tunnistamaan sanomalehden ja aikakauslehden eroja. (Kylmänen 2010, 27–28.) Toimintakerta antoi pohjaa sanomalehtiin tutustumiselle, ja lasten tietotaitoa voidaan syventää, kun sanomalehtiin tutustumista jatketaan.

Maanantain toiminnan pedagogisena tavoitteena oli tutustuttaa varhaiskasvattaja sanomalehtien hyödyntämiseen varhaiskasvatuksessa. Pyrkimyksenä oli perehdyttää lapsi sanomalehtien käyttöön askartelussa ja kehittää lapsen hienomotorisia taitoja kuvien leikkaamisen ja liimaamisen avulla. Lisäksi haluttiin opettaa lapselle, että uutinen koostuu tekstistä sekä mahdollisesta kuvasta ja pohtia yhdessä lapsen kanssa uutisen ja mainoksen välisiä eroja.

Tavoitteena oli opettaa lasta tunnistamaan eri tunteita ja erottamaan erilaisia tunteita ihmisten kasvonilmeistä. Tunteiden vuoristoradan avulla lapselle pyrittiin havainnollistamaan, kuinka samat tunteet voi tuntea eri vahvuisina. Lapsi haluttiin osallistaa pohtimaan ja tunnistamaan tunteita.

Pedagogiset tavoitteet saavutettiin päiväkodeissa pääosin hyvin. Lapset saatiin osallistettua tunteiden vuoristorataan ja eri tunteiden sekä niiden ilmaisun problematiikkaan. Lisäksi lastentarhanopettaja pääsi tutustumaan sanomalehtien käyttöön pedagogisen toiminnan välineenä.

KUVA 1. Tunteiden vuoristorata

Hauskat radiohaastattelut

Radio ei ole lapsille yhtä tuttu mediaväline kuin esimerkiksi televisio. Radio on kuitenkin läsnä monessa paikassa, kuten autossa ja ostoskeskuksissa. Radio-ohjelmia on tarjolla lapsille vähemmän, sillä suurin osa kanavista on suunnattu aikuisille. (Kylmänen 2010, 55.)

Tiistaina päiväkodeissa tutustuttiin radioon eri tavoin. Kun Sakun lähettämä ääniviesti oli kuunneltu, ryhdyttiin teemaa käsittelemään. Lapset pääsivät tutustumaan radioihin muun muassa valitsemalla mieleisensä radiokanavan. Lisäksi lapset saivat äänittää omaa ääntään ja kuunnella sitä. Päiväkodeissa tehtiin myös radiohaastatteluja, joissa lastentarhanopettaja kyseli lapsilta heitä kiinnostavista asioista. Radiohaastatteluja kuunneltiin lopuksi yhdessä ja arvuuteltiin, kuka lapsista kulloinkin oli haastateltavana.

Tiistain pedagogisena tavoitteena oli antaa varhaiskasvattajalle apukeinoja radioaiheisen teeman hyödyntämiseen mediakasvatuksessa. Lapsilla oli mahdollisuus kehittää hienomotorisia taitojaan askartelemalla radiokylttiä ja tutustumalla radion painikkeisiin. Tavoitteena oli myös tutustuttaa lapsi radion käyttöön ja kuunteluun sekä tarjota tilaisuus oman puheen äänittämiseen ja äänen tunnistamiseen. Lisäksi tavoitteena oli osallistaa lapsi radio-ohjelmaan mielipiteiden avulla sekä huomioida lapsen kiinnostuksen kohteet yksilöllisesti radiohaastattelussa. Tavoitteet olivat saavutettavissa, ja niihin päästiin päiväkoodeissa melko hyvin. Osassa päiväkodeista ei ehditty tehdä radiokylttiä, joten se vähensi lasten hienomotoriikan harjoittamista. Lasten osallistaminen toimintaan toteutui hyvin, sillä jokainen halukas lapsi pääsi vuorollaan osallistumaan radio-ohjelman tekemiseen.

Unelmien päiväkotipiha

Keskiviikon teemana oli televisiolähetykseen valmistautuminen. Päivän tehtävät olivat toiminnallisia. Toiminnallisissa tehtävissä hyödynnetään lapsen halua liikkua, toimia ja tehdä asioita konkreettisesti (Stakes & Opetusministeriö 2008, 21).

Saku Sammakon lähettämän kuvaviestin käsittelyn jälkeen lapset alkoivat suunnitella unelmien päiväkotipihaa, joka on osa Vilinäntalojen Kyläpiha-projektia. Anniina Kankaan (2018) mukaan projektin ajatuksena on, että piha toimisi lapsen ja vanhemman yhteisenä toimintapaikkana. Kyläpiha on vasta suunnitteluvaiheessa, ja siksi toimeksiantaja halusi sisällyttää pihahankkeen mediataitoviikon toimintaan ja kerätä lapsilta pihaan liittyviä ideoita ja toiveita.

Medialaitteita ja mediasta tuttuja leluja voi tehdä itse. Yhteiset ponnistelut ja kädestä pitäen auttaminen lähentävät koko ryhmää. Työskentely onnistuu varmimmin, kun aikuinen toimii työnjohtajana, jakaa tehtäviä tasapuolisesti sekä auttaa lapsia ideoinnissa ja toteutuksessa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010, 16.) Keskiviikkona päiväkodeissa päästiin myös askartelemaan televisioita isoista pahvilaatikoista. Samalla lasten kanssa pyrittiin keskustelemaan heidän televisionkatselutottumuksistaan, lempiohjelmistaan ja päivittäisestä ruutuajasta. Sekä televisiota että unelmien päiväkotipihaa oli tarkoitus hyödyntää seuraavan päivän toiminnassa.

Keskiviikon pedagogisena tavoitteena oli antaa kasvattajalle apukeinoja mediakasvatukseen toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli keskustella lapsen kanssa televisio-ohjelmista ja ruutuajasta, jotta kasvattaja saa käsityksen lasten televisionkäyttötottumuksista. Tavoitteena oli kehittää lapsen hienomotoriikkaa television askartelussa ja unelmien leikkipihaan osion piirtämisessä sekä osallistaa lapsi unelmien leikkipihaan suunnitteluun. Lapset saatiin osallistettua Kyläpiha-projektiin unelmien päiväkotipihaan muodossa, ja

samalla he pääsivät harjaannuttamaan hienomotorisia taitojaan. Lasten kanssa keskusteltiin televisio-ohjelmista ja ruutuajasta vaihtelevasti.

Uutisia ja videoviestejä

Torstaina oli vuorossa uutislähetysten kuvaaminen. Sitä ennen lasten kanssa katsottiin ja tutkittiin Saku Sammakon lähettämää videoviestiä. Uutislähetyksessä kuvattiin unelmien päiväkotipihaa, jossa jokainen edellisenä päivänä ideoitaan pihakuvaan piirtänyt lapsi pääsi esittelemään piirtämänsä asian kameran edessä. Uutislähetyksessä lapset pääsivät myös esittelemään superhahmojensa supertaitoja uutiskameran kuvatessa. Lisäksi osassa päiväkodeista lapset pääsivät haastattelemaan toisiaan, tai lastentarhanopettaja haastatteli lasta. Kylmäsen (2010, 44–45) mukaan uutiset voivat tuntua lapsista tylsiltä, sillä uutisten tapa esittää asioita ei kiinnitä lapsen huomiota. Lasten kanssa kuvaamiseen voidaan käyttää kaikkia laitteita, jotka tallentavat kuvaa. Valo- ja videokuvaaminen onnistuu lapselta yleensä hyvin kännykkäkameralla ja digitaalikameralla. (Kylmänen 2010, 44–45.) Lasten osallistaminen uutisten tekemiseen lisää kuitenkin aiheen kiinnostavuutta ja tarjoaa mahdollisuuden tutustua uutisiin aiheena.

Myös torstain pedagogisena tavoitteena oli antaa varhaiskasvattajille apukeinoja media-kasvatukseen. Lapsi haluttiin tutustuttaa uutisiin ja haastaa hänet pohtimaan erilaisia kysymyksiä ja tuottamaan niihin vastauksia. Lisäksi tavoitteena oli lapsen karkeamotoristen taitojen kehittäminen supertaidon muodossa. Päivän tavoitteet saavutettiin osittain. Varsinaisiin uutisiin tutustuminen jäi vähälle huomiolle. Sen sijaan uutisten runko tuli päivän aikana tutummaksi. Myös karkeamotoristen taitojen kehittäminen jäi vähemmälle, sillä hyödynnettävää tilaa oli oletettua vähemmän. Karkeamotoristen taitojen jäädessä vähemmälle lisääntyi vastaavasti hienomotoristen taitojen harjoittaminen.

Lapsia ja heidän vanhempiaan oli tiedotettu aiemmin viikolla superhahmojen kuvauksesta. Lapsi sai halutessaan tuoda päiväkotiin oman superhahmoasun tai -lelun tai tehdä oman superhahmon. Tämä lisäsi innostusta ja loi odotuksia toiminnan suhteen. Lapsen valitsemalla superhahmolla oli mahdollisuus esitellä taitojaan päiväkodin uutislähetyksessä. Tämä ei kuitenkaan ollut pakollista, ja osaa lapsista kameran edessä oleminen jännitti siinä määrin, että esiintyminen jäi kameroiden ulkopuolelle.

Viikon loppuhuipennus ja Saku Sammakon löytäminen

Perjantaina oli mediataitoviikon viimeinen päivä, ja teemana oli tabletin käyttö. Lapsille luettiin ensin Saku Sammakon lähettämä WhatsApp-viesti, ja sen jälkeen aloitettiin toiminta. Lapset pääsivät vuorotellen käyttämään päiväkotien tabletteihin ladattuja, pedagogisesti hyödyllisiä ja opettavaisia sovelluksia. Sillä aikaa, kun osa perehtyi tablettisovelluksiin,

osa pääsi tutustumaan mediataitoviikon tapahtumista koottuun Sakun Sanomat -lehteen (LIITE 7). Osa lapsista sai värittää viikkoa varten etsittyjen mediahahmojen kuvia, jolloin toimintaa saatiin rauhoitettua ja odotustilanteita vältettyä.

Tabletit tarjoavat paljon opetuksellista sisältöä. Sovellusten avulla voi oppia kaikenlaista lukemisen ja laskemisen kautta sosiaaliin taitoihin, mutta oppimisen sijaan tärkeintä on leikki. Lapselle ei kannata tarjota pelattavaksi opetuspelejä, jos se ei ole pelillisesti lainkaan kiinnostava. On myös tärkeää, että lapsi saa välillä itse valita, mitä pelaa. (Irisvik & Utrai-
nen 2017, 52–53.)

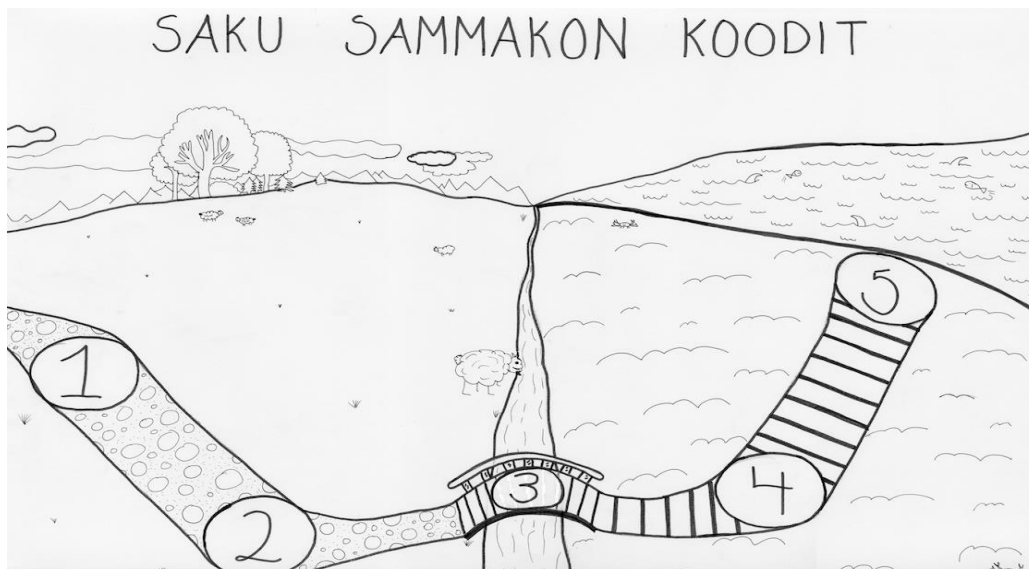
Pedagogisena tavoitteena oli antaa varhaiskasvattajalle apukeinoja tablettien hyödyntämi-
seen mediakasvatuksessa. Lapsi haluttiin tutustuttaa tablettiin ja sen sovelluksiin. Tabletti-
sovelluksia voidaan hyödyntää lasten luku- ja kirjoittamistaitojen kehittämisessä. Tavoite-
teenä oli harjaannuttaa lapsen hienomotoriikkaa mobiilisovellusten tehtävien avulla ja
osallistaa lapsi sovelluksen valintaan. Pyrkimyksenä oli myös tutustuttaa lapsi sanomaleh-
teen. Tablettiin oli ladattu sovelluksia, jotka olivat pedagogisesti hyödyllisiä, ja näistä kukin
lapsi sai valita mieluisimman vaihtoehdon. Lapset tutustuivat mielellään sanomalehteen ja
olivat kiinnostuneita kuvista ja teksteistä.

6.2.2 Sakun salaiset koodit

Lasten kiinnostusta pidettiin yllä tarinallisella juonella. Päiväkotien Saku Sammakko -mas-
kotit katosivat päiväkodeista mediataitoviikkoa edeltäneellä viikolla, ja asian ihmettely aloi-
tettiin jo tuolloin lasten kiinnostuksen herättämiseksi. Päiväkodit saivat mediataitoviikolla
joka päivä Sakulta viestejä, joissa hän kertoi kuulumisia ja antoi vihjeitä olinpaikastaan
muun muassa taustaanilla ja -kuvilla. Kunkin päivän viesti tuli päivän teemaan liittyvässä
mediamuodossa. Maanantaina Sakun viesti tuli kirjeenä, tiistaina ääniviestinä, keskiviik-
kona kuvaviestinä, torstaina videon muodossa ja perjantaina WhatsApp-viestinä.

Saku Sammakko kertoi maanantain kirjeessä kadottaneensa salaisen koodin ja olevansa
sen vuoksi salaisessa piilopaikassa. Salainen koodi oli Sakulle tärkeä, sillä sen avulla hän
pääsi toimimaan median suuressa ja ihmeellisessä maailmassa. Koodi sisälsi tietoa siitä,
mitä kaikkea mediaan kuuluu. Saku lähetti joka päivä toiminnan päätteeksi vihjeen, jonka
avulla koodinpalanen löytyi, ja kertoi, minkä numeron kohdalle koodi piti kiinnittää. Saku
oli lähettänyt päiväkodeihin kartan (Kuva 2), johon salaiset koodinpalaset tulisi kiinnittää.
Näin palaset lisääntyisivät päivä päivältä, ja koko koodi ratkeaisi. Saku kertoi viesteissä
lyhyesti kuulumisiaan sekä päivän teeman.

Koodin ratkettua perjantaina palasivat Saku Sammakot aarrearkuissa takaisin päiväkotihin. Saku kertoi perjantain tiedotteessa (LIITE 8) lähteneensä alun perin Havaijille etsimään lapsille maisteltaviksi uusia hedelmiä, mutta matkalla kadottikin koodin, joka toimi myös hänen passinaan. Saku kertoi tarvinneensa lasten apua koodin selvittämiseksi. Saku Sammakon löydyttyä lapset saivat maistella Sakun tuliaisiksi tuomia hedelmiä.

KUVA 2. Sakun salaisten koodien kartta

7 ALKUKARTOITUS- JA PALAUTEKYSELYN TULOKSET

7.1 Alkukartoituskyselyn tulosten tarkastelu

Selvitimme alkukartoituskyselyllä Vilinäntalojen lastentarhanopettajien toiveita ja ajatuksia mediataitoviikon suhteen. Kyselyn tarkoituksena oli selvittää Vilinäntalojen lastentarhanopettajien senhetkistä mediakasvatuksen tietämystä. Mediakasvatus on varhaiskasvatuksessa suhteellisen tuore osa-alue, joten monelle lastentarhanopettajalle aihe voi olla haasteellinen. Alkukartoituskyselyn tavoitteena oli suunnitella kyselyn tulosten pohjalta Vilinäntaloille heidän tietotasoaan ja toiveitaan vastaava mediataitoviikko, jotta viikosta olisi hyötyä juuri tälle kohderyhmälle.

Alkukartoituskyselyn kohderyhmänä olivat Vilinäntalojen lastentarhanopettajat. Toteutunut otos oli yhteensä kahdeksan lastentarhanopettajaa Vilinäntalojen viidestä päiväkodista. Kyselylomakkeet toimitettiin sähköisesti päiväkotien sähköposteihin 8.12.2017, ja vastausaikaa oli 20.12.2017 saakka. Noudimme vastaukset päiväkodeista 21.12.2017. Vilkan (2015, 80) mukaan toteutunut otos tarkoittaa kyselylomakkeeseen vastanneiden määrää. Toteutunut otos arvioidaan aina suhteessa perusjoukkoon.

Mediakasvatuksen ja sen työkalujen määrittely

Pyysimme kyselyyn vastaajia määrittelemään omin sanoin, mitä mediakasvatus tarkoittaa. Jokainen vastaaja antoi mediakasvatuksesta oman määritelmänsä. Lastentarhanopettajien vastausten perusteella mediakasvatuksen käsite oli osalle entuudestaan tutumpi, sillä käsitettä pystyttiin määrittelemään laaja-alaisemmin. Mediakasvatuksen käsitetään olevan tavoitteellista ja suunnitelmallista varhaiskasvatusta, joka kulkee arjessa mukana. Tämä kävi ilmi useasta vastauksesta. Mediakasvatusta pidetään tärkeänä kansalaistaitona. Erään vastaajan mielestä mediakasvatus on digitalisoituviin viestintäkanaviin tutustumisen mahdollistamista, näiden kriittistä tulkittamista sekä medialukutaidon opettelua.

Varhaiskasvatuksessa mediakasvatus tarkoittaa mielestäni lasten tutustumista erilaisiin medioihin ja medialukutaitojen opettamista.

Erään lastentarhanopettajan mediakasvatuksen määritelmä.

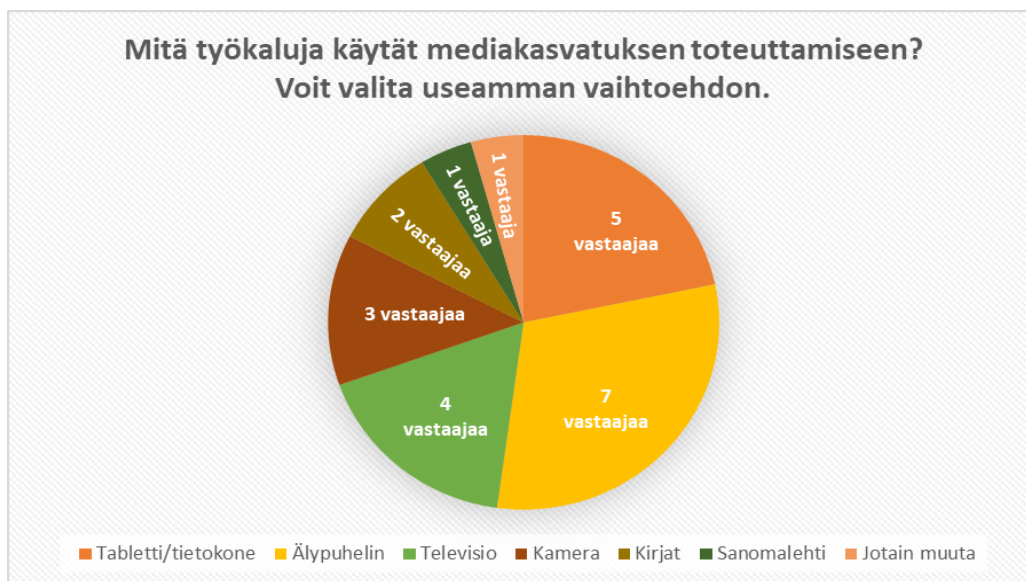
Osassa vastauksista ilmeni, että mediakasvatuksen määritelmä on vieraampi, eikä sitä ole osattu ajatella niin laajana kuin se todellisuudessa on. Vastauksista kävi ilmi, että mediakasvatus on ohjattua toimintaa, kuten tutustumista internetiin, televisioon ja valokuvaamiseen.

Kyselyssä selvitettiin, kuinka usein lapsiryhmässä toteutetaan mediakasvatusta. Halusimme saada käsityksen siitä, kuinka säännöllistä mediakasvatuksen toteuttaminen lapsiryhmässä on. Yli puolet lastentarhanopettajista kertoi toteuttavansa mediakasvatusta lapsiryhmässä kerran kuukaudessa tai useammin. (KUVIO 3.)

KUVIO 3. Mediakasvatuksen toteutuksen säännöllisyys

Kyselyssä kartoitettiin lastentarhanopettajien käyttämiä mediakasvatuksen työkaluja (KUVIO 4). Vaihtoehtoina oli yleisimpiä työkaluja, joita voidaan hyödyntää mediakasvatuksessa. Lastentarhanopettajien vastausten perusteella yleisimmin mediakasvatuksessa käytetään älypuhelinta, tablettia, tietokonetta sekä televisiota. Mediakasvatuksessa vähemmän käytettyjä työkaluja ovat kamera, sanomalehti sekä kirjat. Vain yksi vastaaja mainitsi oman työkalun "Jotain muuta" -osiossa. Vastaaja kertoi leikin olevan yksi mediakasvatuksen työkalu. Osassa median työkaluista on samoja ominaisuuksia, esimerkiksi älypuhelimessa ja tabletissa kamera. Tämä saattoi vaikuttaa kyselyn tuloksissa kameran käytön vähyyteen.

KUVIO 4. Mediakasvatuksen toteuttamiseen käytetyt työkalut

Tämänhetkinen osaaminen ja mediataitoviikon tavoitteet

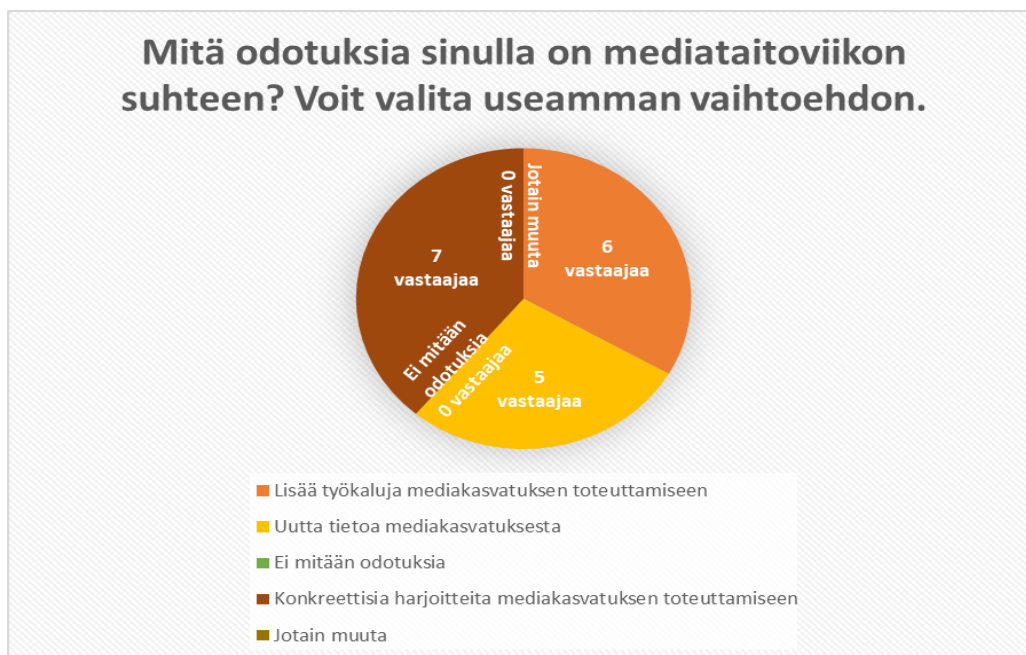
Kyselyn tulosten perusteella lähes kaikki lastentarhanopettajat kokivat, ettei heillä ole tarvittavaa osaamista mediakasvatuksen toteuttamiseksi (KUVIO 5). Yksi vastaajista valitsi molemmat vaihtoehdot ja yksi vastaaja ei vastannut kysymykseen ollenkaan. Kyselyn tuloksissa on kuitenkin otettu huomioon vastaaja, joka valitsi molemmat vaihtoehdot, sillä hän oli perustellut, minkä takia kokee osaamisensa olevan puutteellista.

KUVIO 5. Kokemus tarvittavasta osaamisesta mediakasvatuksen toteuttamiseen

Pyysimme oman osaamisen puutteelliseksi kokevia kertomaan, kuinka he haluaisivat kehittää osaamistaan. Useat vastaajat kaipasivat mediakasvatukseen liittyvää konkreettista tietoa, käytännönläheisiä vinkkejä sekä materiaalia mediakasvatukseen. Vastaajat myös kokivat, että mediakasvatukseen liittyvä tietoisku olisi hyödyllinen.

Kartoitimme kyselyssä lastentarhanopettajien odotuksia mediataitoviikon suhteen (KUVIO 6). Vastausten perusteella lastentarhanopettajat odottivat eniten lisää työkaluja ja konkreettisia harjoitteita mediakasvatuksen toteuttamiseen sekä uutta tietoa mediakasvatuksesta. Kukaan vastaajista ei kokenut, että hänellä olisi jotain muita odotuksia tai ettei odotuksia olisi ollenkaan.

KUVIO 6. Lastentarhanopettajien odotukset mediataitoviikon suhteen

Kyselystä saatujen tulosten perusteella mediakasvatusaiheiselle toiminnalle oli tarvetta, sillä kenelläkään lastentarhanopettajista ei oman kokemuksensa mukaan ollut tarvittavaa osaamista mediakasvatuksen toteuttamiseen. Mediakasvatustoiminnassa käytettiin useimmiten medialaitteita perinteisempien median työkalujen sijaan.

Alkukartoituskysely antoi mediakasvatusviikon suunnittelun kannalta paljon hyödyllistä tietoa. Kysely selvensi lastentarhanopettajien senhetkisiä mediakasvatuksen toteutustapoja ja -tottumuksia. Saimme kyselyn myötä myös selville lastentarhanopettajien toiveita ja tarpeita mediataitoviikkoa ajatellen.

7.2 Palautekyselyn tulosten tarkastelu

Mediataitoviikon päätteeksi lastentarhanopettajat vastasivat viikkoa koskevaan palautekyselyyn. Palautekyselyn tarkoituksena oli selvittää lastentarhanopettajien näkemyksiä ja mielipiteitä mediataitoviikon rakenteesta ja sujumisesta sekä mahdollisista kehittämiskohdeista. Halusimme myös selvittää, saivatko lastentarhanopettajat käytännön vinkkejä median eri osa-alueiden hyödyntämiseen. Palautekyselyn tavoitteena oli kerätä tietoa mediataitoviikosta opinnäytetyön kirjallista tuotosta varten.

Palautekyselyn kohderyhmänä olivat Vilinäntalojen lastentarhanopettajat. Toteutunut otos oli yhteensä kuusi lastentarhanopettajaa Vilinäntalojen viidestä päiväkodista. Kyselylomakkeet toimitettiin sähköisesti päiväkotien sähköposteihin mediataitoviikon arviointilomakkeen ohessa 4.2.2018. Vastausaikaa oli 12.2.2018 aamupäivään saakka. Noudimme vastaukset päiväkodeista 12.2.2018 iltapäivällä.

Mediataitoviikon hyödyllisyys mediakasvatuksen näkökulmasta

Palautelomakkeeseen vastanneista jokainen oli sitä mieltä, että mediataitoviikon toiminta auttoi havainnollistamaan, mitä mediakasvatus on. Jokainen vastaaja myös koki viikon hyödylliseksi mediakasvatuksen työkalujen lisäämisen kannalta (KUVIO 7).

KUVIO 7. Vastaajien näkemys mediataitoviikon hyödyllisyydestä mediakasvatuksen työkalujen lisäämisen kannalta

Vastaajat kokivat saaneensa monenlaisia työkaluja mediakasvatuksen toteuttamiseen. Useat vastaajat pitivät monipuolisuutta uutena mediakasvatuksen työkaluna. Media sopii hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin, kuten askarteluun ja tutkimiseen. Vastauksista kävi ilmi myös tiettyjen työkalujen monipuolisuus, esimerkiksi sanomalehden tai tabletin monimuotoinen käyttö toiminnassa. Erään vastaajan mielestä mediakasvatuksen työkaluja, kuten äänityksiä ja kuvatallenteita voidaan hyödyntää draamakasvatuksessa, jossa voidaan ke-

hittää lapsen itseilmaisun ja minäkuvan positiivista ajattelua. Jokainen vastaaja koki saaneensa myös erilaisia apuvälineitä tai -keinoja mediakasvatuksen toteuttamiseen. Klee-molan (2017, 14–15) mukaan tietotekniikkaa voi käyttää esimerkiksi toiminnan dokumentoinnissa, kuvallisessa ilmaisussa sekä musiikki- ja draamakasvatuksessa.

Sain uusia ajatuksia ja uutta intoa toteuttaa mediakasvatusta työssäni.

Erään lastentarhanopettajan palaute mediataitoviikosta.

Vapaamuotoinen palaute toiminnasta ja Mediataitoviikosta

Vastauksista ilmeni, että mediakasvatus koettiin innostavana aiheena. Osa vastaajista koki mediataitoviikkoon liittyneet ohjeistukset hyväksi ja selkeiksi ja osa olisi toivonut ohjeisiin lisää selkeyttä. Joidenkin vastaajien mielestä ohjeet olivat pitkiä, mikä lisäsi niiden epäselvyyttä. Meidän osallistumisemme kahden päiväkodin toimintaan koettiin merkittävänä apuna, vaikka päiväkodin henkilökunta tunteeikin paremmin arjen ja lasten ominaisuudet.

Vastaajat olivat kokonaisuudessaan tyytyväisiä mediataitoviikkoon. Vastaajat kertoivat myös lasten nauttineen toiminnasta ja heidän mielenkiintonsa säilyneen läpi viikon. Lapset uppoutuivat Saku Sammakon salaisten koodien juoneen heti ja ratkoivat aktiivisesti päivittäisiä vihjeitä. Erään vastaajan mukaan lapset halusivat jutella ja työstää mediataitoviikon aiheita myös iltapäivällä. Vastaajat kokivat hyvänä asiana vaihtoehtoisten materiaalien runsauden, sillä niistä oli helppoa valita sopivaa tekemistä lapsille. Osa vastaajista kuitenkin koki, että tehtävää oli hieman liikaa, eikä kaikkea saanut mahdutettua päivään. Eräs vastaaja olisi toivonut, että median eri teemoja olisi käsitelty lasten kanssa laajemmin. Useat vastaajat kokivat, että mediataitoviikko antoi hyviä valmiuksia mediakasvatuksen toteuttamiseen jatkossa.

Tämä oli hyvä alku mediakasvatuksen saloihin ainakin minulle.

Erään lastentarhanopettajan palaute mediataitoviikosta.

7.3 Aineiston analyysi

Sekä alkukartoitus- että palautekyselyiden aineiston analyseissa käytettiin samoja menetelmiä. Kyselyiden tuloksia ei kuitenkaan sekoitettu keskenään, vaan ne analysoitiin toisistaan erillään. Näin tulokset olivat realistisia ja antoivat vastauksia haluttuihin kysymyksiin.

Aineiston analysointi on hyvä tehdä silloin, kun selvitystä halutaan käyttää tutkimustietona joidenkin asioiden perusteluun. Tällöin analysointikeinoksi riittää joko tyypittely tai teemoit-

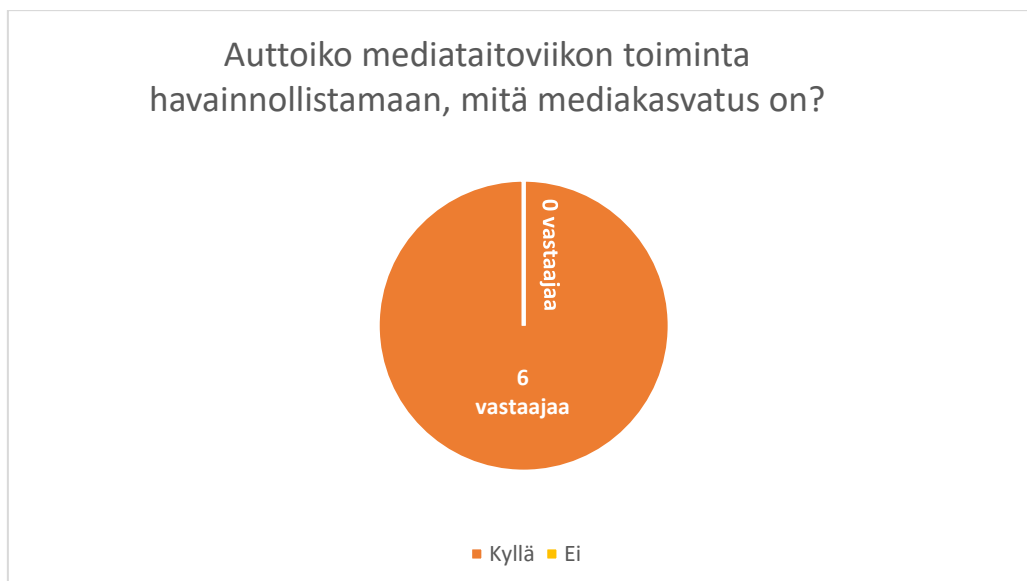
telu riippuen siitä, millaista tietoa ollaan etsimässä. (Vilka & Airaksinen 2002, 64.) Teemoiksi voidaan hahmottaa sellaisia aiheita, jotka toistuvat aineistossa muodossa tai toisessa. Teemoittelu analyysimenetelmänä etenee teemojen muodostamisesta ja ryhmittelystä niiden yksityiskohtaisempaan tarkasteluun. (Koppa 2016.) Teemoittelussa on kyse aineiston pilkkomisesta ja ryhmittelystä erilaisten aihepiirien mukaan. Tarkoituksena on etsiä aineistosta tiettyä teemaa kuvaavia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Molempien kyselyiden avointen kysymysten analyysimenetelmänä on käytetty teemoittelua. Vastaukset jaettiin teemoihin, joiden avulla tulosten analysointi helpottui.

Monivalintakysymysten analyysimenetelmänä käytettiin määrällistä analyysia. Tämän jälkeen vastaukset teemoiteltiin. Kopan (2015) mukaan määrällisellä analyysillä pyritään selvittämään ilmiöiden yleisyyttä ja esiintymistä numeroiden ja tilastojen avulla.

7.4 Tulosten yhteenveto

Alkukartoituskysely oli erittäin hyödyllinen mediataitoviikon suunnittelun kannalta. Kyselyn avulla saimme paljon tietoa lastentarhanopettajien mediakasvatuksen toteuttamiskäytännöistä ja -tottumuksista. Alkukartoituskyselyssä lähes kaikki kertoivat toteuttavansa mediakasvatusta vähintään kerran kuukaudessa. Tämä oli tärkeää tietää, sillä jos valtaosa vastaajista olisi kertonut toteuttavansa mediakasvatusta harvemmin kuin kerran kuukaudessa, olisi mediataitoviikosta täytynyt suunnitella toisenlainen. Alkukartoituskyselyn tulosten mukaan mediakasvatukseen käytettiin useimmiten sähköisiä mediatyökaluja, kuten älypuhelinta, tablettia ja televisiota. Halusimme tarjota mediataitoviikolle myös muiden median työkalujen, kuten sanomalehden käyttömahdollisuuksia. Alkukartoituskyselyn tulokset osoittivat, että lastentarhanopettajat kaipasivat konkreettista tietoa siitä, mitä media ja mediakasvatus ovat. Lisäksi lastentarhanopettajat toivoivat käytännön vinkkejä mediakasvatukseen.

Palautekyselyn avulla saimme tietoa mediataitoviikon onnistumisesta käytännössä. Kyselyn vastausten sekä saamamme sanallisen palautteen perusteella lastentarhanopettajat olivat todella tyytyväisiä mediataitoviikkoon ja kokivat mediataitoviikon hyödyllisenä ja tarpeellisenä (KUVIO 8). Vilinäntalojen yhteisöllisyys mahdollisti sen, että myös ne päiväkodit, joissa emme olleet viikolla paikalla, olivat innostuneesti ja motivoituneesti mukana mediataitoviikon toiminnassa.

KUVIO 8. Lastentarhanopettajien näkemys Mediataitoviikon toiminnan havainnollisuudesta

Lapset kertoivat pitäneensä tehtävistä. Osa tehtävistä oli kuitenkin joillekin lapsista liian haastavia tai jännittäviä. Lasten mielenkiinnon ylläpitämisessä Sakun salaisten koodien selvittäminen oli merkittävässä roolissa, sillä se innosti lapsia toimintaan.

Palautekyselyssä kehittämiskohteita löytyi usean vastaajan mielestä ohjeista, jotka olivat pitkät ja siksi epäselvät. Kun kävimme ohjeet läpi toimeksiantajan kanssa ennen niiden eteenpäin lähettämistä 25.1.2018, totesimme yksityiskohtaisten ohjeiden olevan parempi vaihtoehto, sillä viikon ohjelma oli lastentarhanopettajille täysin vieras. Viikon suunnitelma ohjeineen lähetettiin lastentarhanopettajille 25.1.2018, jolloin lastentarhanopettajille oli varattu reilu viikko aikaa suunnitelmaan tutustumiseen ennen mediataitoviikkoa.

Mediataitoviikosta saadun palautteen myötä saimme selville, mitkä asiat menivät lastentarhanopettajien mielestä hyvin ja missä olisi voitu toimia toisin. Oli mielenkiintoista havaita, kuinka erilaisia viiden päiväkodin tulokset olivat.

8 ARVIOINTI

8.1 Varhaiskasvattajien arviointi

Mediataitoviikolla lastentarhanopettajat arvioivat omaa toimintaansa mediakasvattajina. Teemaviikon tarkoituksena oli antaa lastentarhanopettajille valmiuksia ja apukeinoja mediakasvatuksen toteuttamiseen. Mediataitoviikkoon osallistuneet lastentarhanopettajat täyttivät arviointilomaketta päivittäin (LIITE 9). Jokainen lastentarhanopettaja pohti omasta näkökulmastaan mediataitoviikkoa eri osa-alueiden kautta. Lastentarhanopettajien täyttämistä arviointilomakkeista kävi ilmi, että lomakkeessa määritellyjä asioita on pohdittu huolella. Arviointilomakkeen täyttäneet lastentarhanopettajat myös refleктоivat omaa toimimistaan mediakasvattajina.

Lastentarhanopettajat arvioivat toiminnan sujuneen pääasiassa hyvin. He sisäistivät toiminnan tavoitteet ja pyrkivät saavuttamaan ne. Sisäistämistä helpotti se, että tavoitteet ja toimintasuunnitelma lähetettiin päiväkoteihin noin puolitoista viikkoa ennen mediataitoviikkoa.

Arviointilomakkeista kävi ilmi, että lastentarhanopettajat kokivat eri päivien teemat mielekkäiksi. Osa piti teemoja haastavina. Viikon aikana lastentarhanopettajat kuitenkin oppivat mediakasvatuksesta uusia asioita, kuten esimerkiksi sanomalehden monipuoliset käyttömahdollisuudet.

Sanomalehti on monipuolinen materiaali, sitä voisi käyttää enemmänkin työssä.

Erään lastentarhanopettajan ajatus sanomalehtien käytöstä varhaiskasvatuksessa.

Moni lastentarhanopettaja kertoi arviointilomakkeessa, että erilaiset mediakasvatuksen työkalut, kuten äänitystoiminto, olivat vieraita. Mediataitoviikko kannustikin heidän mukaansa hyödyntämään työkaluja tulevaisuudessa. Mediataitoviikolla lastentarhanopettajat saivat mahdollisuuden tutustua median eri osa-alueisiin valmiiksi suunnitellun toiminnan pohjalta, mikä madaltaa eri mediavälineiden käyttöä tulevaisuudessa.

Mediaa voi todellakin käyttää työ- ja oppimisvälineenä monipuolisesti.

Erään lastentarhanopettajan oivallus mediataitoviikolta.

Lastentarhanopettajat antoivat palautetta teemaviikon ohjelmasta, jota oli suunniteltu päiville runsaasti. Osa totesi, ettei kaikkea ehditty toteuttaa toiminnalle varatun ajan puitteissa, kun taas osa koki runsauden hyväksi. Tarkoituksena oli suunnitella jokaiselle päi-

välle 2–3 toimintavaihtoehtoa, joista kuitenkin kaikkia ei tarvinnut toteuttaa. Laajalla tehtävävalikoimalla pyrittiin varmistamaan, ettei toimintaan syntynyt tarpeetonta odottelua ja että tekemistä oli riittävästi.

Lastentarhanopettajat arvioivat odotteluhetkien jääneen melko vähäisiksi. Odotteluhetket eivät myöskään vaikuttaneet merkittävästi lasten palautteeseen. Pääasiassa odottaminen johtui siitä, että toimintaa ohjasi vain tietty määrä varhaiskasvattajia. Myös joissain toiminnoissa toteutustapa saattoi aiheuttaa hetkittäistä odottelua. Odotteluhetkiä varten olimme varanneet päiväkodeille media-aiheisia värityskuvia, joita lastentarhanopettajat myös hyödynsivät.

Lapset osallistuivat päivien toimintaan innokkaasti. Vaikka odotteluhetkiä syntyi, säilyi mielenkiinto toimintaa kohtaan loppuun saakka. Eri teemat herättivät myös keskustelua lapsiryhmissä, ja lastentarhanopettajat tarttuivat näihin kysymyksiin toiminnan ohella. Yksi kaikissa päiväkodeissa mieleiseksi koettu toiminta oli unelmien päiväkotipiha suunnittelu. Osa lapsista koki jännittäväksi kameran edessä olemisen tai puhelimesta äänittämisen, mikä vaati lastentarhanopettajilta vähän innostamista ja rohkaisua. Monet lapset rohkaisuivatkin muun muassa eri roolien avulla. Lapset halusivat hyödyntää mediakasvatustoimintaa myös myöhemmin päivällä esimerkiksi askartelemalla raivonaamoja. Tehtävät oli suunnattu 4–6-vuotiaille lapsille, ja ne oli suunniteltu heille sopiviksi. Muutamit ryhmät pitivät joitain tehtäviä vaikeina. Pienillä muutoksilla tehtävistä saatiin helpompia.

Mediataitoviikolle osallistui varsinaisen kohderyhmän lisäksi myös 3-vuotiaita lapsia oman kiinnostuksensa mukaan. Lastentarhanopettajat kertoivat, että pienempien lasten keskittyminen tehtäviin oli lyhytkestoisempaa kuin isompien. Nuorempien lasten osallistaminen toimintaan vaati lastentarhanopettajilta lisäsuunnittelua, esimerkiksi konkretian lisäämistä toimintoihin.

8.2 Lasten palaute toiminnasta

Lastentarhanopettajat pyysivät lapsilta palautetta suullisesti. He kirjoittivat saadun palautteen arviointilomakkeeseen (LIITE 9). Ahosen ja Lohtaja-Ahosen (2011, 145) mukaan suullinen palaute voi olla julkista tai kahdenkeskistä. Suullinen palaute annetaan kasvokkain. Suullinen palaute säilyy vain vastaanottajan muistissa, ellei palautetta kirjoiteta ylös.

Pedagogisen mediakasvatustoiminnan päätteeksi lapsilta pyydettiin palautetta päivän toiminnasta. Ohjeistimme lastentarhanopettajia keräämään lasten palautteen punaisten ja vihreiden hamahelmien avulla. Päiväkodit käyttivät palautteen keräämisessä erilaisia keinoja, jotka kuitenkin toimivat samalla tavalla kuin hamahelmet. Päiväkodit keräsivät palautetta hamahelmien lisäksi pyöreillä puunappuloilla, rakennuskuutioilla sekä kartongista

askarrelluilla korteilla. Väreinä käytettiin pääasiassa vihreää ja punaista, mutta yksi päiväkodeista käytti keltaista ja oranssia väriä (KUVA 3). Lisäksi lapsilta kerättiin sanallista palautetta. Lasten palautteet kirjattiin arviointilomakkeeseen (LIITE 9).

KUVA 3. Erään päiväkodin palautteen keräämiseen tyyli

Lapsilta saatu palaute oli pääasiassa positiivista. Sanallinen palaute oli pääasiassa ytimekästä, esimerkiksi "oli kivaa" tai "oli tylsää". Palaute määräytyi yleensä toiminnassa parhaiten mieleen jääneen hetken perusteella. Myös palautteen keräämisen aikaan vallinnut mieliala vaikutti lasten antamaan palautteeseen.

Palautteen luotettavuuteen vaikuttavia asioita oli useita. Palautteenantovälineiden väri saattoi vaikuttaa lapsen antamaan palautteeseen. Lapsi saattoi antaa punaisen palautteen sillä perusteella, ettei tykkää vihreästä väristä. Olisikin ollut hyvä, että olisimme painottaneet, ettei palautteen keräämiseen käytettävien värien tarvitse välttämättä olla vihreä ja punainen.

Tää päivä oli kaikista kivoin päivä ja voin antaa vihreän pallon, vaikka en siitä väristä tykkää.

Lapsen palaute erään päivän toiminnasta.

Lasten palautteeseen vaikutti joissain tapauksissa toisten lasten antama palaute. Esimerkiksi eräässä päiväkodissa lapsi antoi ensin hyvää palautetta päivästä, mutta muuttikin mieltään, kun kaveri antoi huonoa palautetta.

Monissa tapauksissa lasten palautteeseen vaikutti lopetushetken aikainen tunnetila. Päiväkodeissa oli esimerkiksi tilanteita, joissa lasta harmitti, ettei hän ollut juuri se henkilö, joka löysi Sakun salaisen koodinpalasen. Tämä näkyi toisinaan myös palautteissa. Vaikka lapsella olisi ollut muuten kivaa toiminnan aikana, saattoivat loppuhetken tapahtumat vaikuttaa päivän kokonaisarviointiin. Joissain tilanteissa harmia ja pahaa mieltä aiheutti se, jos joku lapsista sai laittaa koodinpalasen kiinni karttaan. Usein aikuinen olikin se, joka kiinnitti palasen karttaan, jotta edellisen kaltaisilta tilanteilta vältyttiin.

Lapsilta saatiin jonkun verran sanallista palautetta. Yleensä palaute oli parilla sanalla kuvattua, esimerkiksi "kivaa", "hauskaa" tai "tylsää". Osa lapsista osasi myös eritellä toiminnasta osuuksia, joista erityisesti piti ja vastaavasti toimintoja, jotka eivät olleet niin mieluisia. Kaikki lapset eivät kuitenkaan aina osanneet antaa perusteluja palautteelleen.

Monissa lapsiryhmissä mediakasvatusaiheisia teemoja hyödynnettiin lasten toiveesta muussakin toiminnassa. Aiheita käsiteltiin myös kotona yhdessä vanhempien kanssa muun muassa tutustumalla päivän tuotoksiin.

9 POHDINTA

9.1 Tavoitteiden saavuttamisen sekä kyselytulosten tarkastelua

Syntymästä asti ihminen kasvaa ja elää mediakulttuurissa, joka muodostuu ja sisältää lukemattomia mediasisältöjä, välineitä, ilmiöitä ja alustoja. Media ja median merkitykset ovat lisääntyneet arjessa ja niistä ollaan tultu entistä tietoisemmaksi. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2017b).

Opinnäytetyömme tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa Vilinäntalojen päiväkodeille mediakasvatusaiheinen viikko. Tavoitteen saavuttamiseksi suunnittelimme ja toteutimme Vilinäntaloille mediakasvatusaiheisia toimintoja ja tehtäviä, jotka soveltuivat lapsiryhmille. Lasten osallistaminen on olennainen osa varhaiskasvatustyötä, ja myös mediataitoviikon toimintojen ja tehtävien suunnittelussa kiinnitettiin huomiota osallistamiseen ja lasten mielipiteiden huomioimiseen. Esimerkiksi kyläpihassa lapset saivat itse tuoda esille, mitä kaikkea he toivoisivat uuteen leikkipihaan, jonka Vilinäntalot tulevat tulevaisuudessa toteuttamaan.

Mielestämme saavutimme opinnäytetyölle asettamamme tavoitteet hyvin, ja mediataitoviikon käytännön toteutus oli onnistunut. Mediataitoviikon aikana saimme itsekkin kokea, että mediakasvatus on hauska ja hyvin laaja aihepiiri, jota voi hyödyntää varhaiskasvatuksessa monella eri tavalla.

Mediakasvatuksesta, varhaiskasvatuksesta ja osallisuudesta kirjoitettua tietoperustaa löytyi riittävästi. Se auttoi pääsemään syvemmälle asiantuntijuuteen ja hyödytti projektin suunnittelussa. Mediataitoviikon aikana tämä tietoperusta voitiin ottaa konkreettisesti käyttöön.

Alkukartoituskyselyn tulokset osoittivat, mihin mediakasvatuksen osa-alueisiin lastentarhanopettajat kaipasivat lisää tietoa, keinoja ja vinkkejä. Tuloksista tulkitsimme, että lastentarhanopettajien käsitys mediasta ja mediakasvatuksesta saattoi olla kapea-alainen ja jopa virheellinen. Esimerkiksi suurin osa lastentarhanopettajista oli sitä mieltä, että mediakasvatukseen kuuluvat älypuhelimet, tabletit ja tietokoneet tai muut sähköisessä muodossa mediaa jakavat laitteet. Mediakasvatuksessa voidaan kuitenkin käyttää kaikkia kanavia, joista saadaan tietoa. Sanomalehdet, uutiset, kamerat, kirjat, ja esimerkiksi mainokset jakavat myös tietoa ja ovat yhtä lailla osa mediaa. Media on kaikkialla ympärillämme. Median tulkitseminen, hyödyntäminen ja käyttäminen ovat osa jokaisen arkea.

Alkukartoituskysely-, palautekysely- ja arviointilomakkeet toimivat hyvin. Alkukartoituskyselyn avulla saimme paljon tietoa siitä, mitä Vilinäntalojen lastentarhanopettajat eniten tarvitsevat ja toivovat mediakasvatukselta. Selvitimme myös, mitä mediakasvatus heidän mielestään tarkoittaa, ja mitä tarpeita heillä on mediakasvatuksen suhteen. Palautekysely puolestaan antoi ideoita mediakasvatuksen jatkokehittämisestä varten. Esimerkiksi se, miten mediakasvatusta voidaan toteuttaa parhaiten pienten lasten kanssa, on vielä pohdinnan alla.

Lopuksi teimme saatujen tulosten pohjalta lastentarhanopettajille pienen opasvihkosien. Opasvihkosessa on tiivistettynä tietoa siitä, mitä mediakasvatus on ja mitä siihen sisältyy sekä vinkkejä konkreettisiin toimintoihin. Vaikka mediakasvatus ei ole vielä vakiinnuttanut asemaansa osana varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, se ei ole vaikeaa, ja usein sitä toteutetaan asiaa tarkemmin edes ajattelematta.

9.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta. Mittauksen tai tutkimuksen reliabelius tarkoittaa sen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Reliabelius voidaan todeta usealla eri tavalla. Jos esimerkiksi kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen, voidaan tulosta pitää reliabelina. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Validius tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoitus mitata. Mittarit ja menetelmät eivät aina vastaa sitä todellisuutta, jota tutkija kuvittelee tutkivansa. Esimerkiksi kyselylomakkeiden kysymyksiin saadaan vastaukset, mutta vastaajat ovat saattaneet käsittää monet kysymykset toisin kuin tutkija on ajatellut. Jos tutkija käsittelee saatuja tuloksia edelleen oman ajattelumallinsa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää tosina ja pätevinä. (Hirsjärvi ym. 2007, 226–227.)

Tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus muodostavat yhdessä mittarin kokonaisluotettavuuden. Kun tutkittu otos edustaa perusjoukkoa ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisuutta, tehdyn tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä. Luotettavuutta voivat heikentää satunnaisvirheet, esimerkiksi jos vastaaja ymmärtää asian eri tavalla kuin tutkija. (Vilka 2015, 161–162.)

Opinnäytetyöhön liittyneiden kyselylomakkeiden luotettavuutta mitattiin esitestauksella. Ennen kyseliden lähettämistä lomakkeet testattiin kahdella henkilöllä. Testauksen jälkeen lomakkeisiin tehtiin tarvittavat muutokset. Mediataitoviikon suunnitelma tehtiin yhteistyössä Vilinäntalojen toisen yrittäjän Anniina Kankaan kanssa, jotta viikosta saatiin heille mahdollisimman hyödyllinen.

Noudatimme mediataitoviikon aikana salassapitovelvollisuutta ja suojasimme lasten yksityisyyden. Teimme vanhemmille kuvauslupakyselyn (LIITE 4), jolla selvitimme, kenen lapsia saamme kuvata mediataitoviikon aikana. Lisäksi informoimme lastentarhanopettajia alkukartoitus- ja palautekyselyistä sekä arviointilomakkeesta ennen niiden lähettämistä. Lähetimme myös mediataitoviikon suunnitelman päiväkoteihin noin puolitoista viikkoa ennen toteutusta, jotta lastentarhanopettajat saivat mahdollisuuden tutustua suunnitelmaan etukäteen.

Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvän tieteellisen käytännön keskeisiä lähtökohtia ovat muun muassa rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Lisäksi tutkimuksessa sovelletaan eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimusta varten tulee myös hankkia tarvittavat tutkimusluvut. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2013, 6.) Opinnäytetyössä on huomioitu hyvän tieteellisen käytännön lähtökohdat ja toimittu niiden mukaisesti. Opinnäytetyöprosessissa on sovellettu eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä hankittu tarvittava tutkimuslupa.

Sosiaalialan ammatillinen työ nojautuu keskeisiin eettisiin periaatteisiin ja ammattietiikan lähtökohtiin, joita ovat ihmisarvo, ihmisoikeudet ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus. Ihmisellä tulee olla oikeus ilmaista tunteitaan, kokea itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta, huomioida voimavaroja ja vahvuuksia sekä hyväksyä erilaisuus ja vastustaa syrjintää. (Talentia 2017, 11.) Keskeisiä eettisiä periaatteita ja lähtökohtia voidaan soveltaa myös varhaiskasvatuksen työkentälle, ja pyrimme noudattamaan niitä oman opinnäytetyöprosessimme aikana.

Jatkokehittämissuositukset

Toivomme, että opinnäytetyömme antaa konkreettista hyötyä ja neuvoja sekä käytännön toimintaohjeita mediakasvatuksesta kiinnostuneille ja sitä toteuttaville varhaiskasvattajille. Toivomme myös, että kokoamaamme opasvihkosta tullaan hyödyntämään jatkossa muissakin päiväkodeissa.

Mediataitoviikon resursseista johtuen mediakasvatusta käsiteltiin melko suppeasti. Olisikin hyvä käsitellä median eri osa-alueita ja työkaluja laajemmin. Tämä kävi ilmi myös erään lastentarhanopettajan palautekyselyn vastauksesta. Mediataitoviikolla ei käyty yksityiskohdaisesti läpi lasten kanssa eri median työkaluja, kuten sanomalehteä ja radiota. Tämä olisi voinut syventää lasten oppimiskokemusta.

Mediakasvatusta toteutettaessa tulee pohtia lapsiryhmän ikää. Suunnittelemamme mediataitoviikko oli suunnattu 4–6-vuotiaille lapsille, mutta toimintaan osallistui myös nuorempia lapsia. Pienempien lasten ryhmässä lastentarhanopettaja muutti joitain tehtäviä ikäryhmään paremmin soveltuviksi. Vilinäntalojen yrittäjä Anniina Kangas painotti suunnitteluvaiheessa Vilinäntalojen periaatteesta, että jokainen saa osallistua päiväkodin eri toimintoihin oman kiinnostuksensa mukaan. Olimme asiasta samaa mieltä. Joissain päiväkodeissa ryhmään otettiin mukaan 3-vuotiaita lapsia, jotta ryhmän koko ei jäänyt liian pieneksi. Jatkossa mediataitoviikon kaltainen toiminta voidaan suunnitella kaikille ikäryhmille soveltuvaksi.

Tell me, I'll forget;

Show me, I'll remember;

Involve me, I'll understand.

~Chinese proverb~

LÄHTEET

Ahonen, R. & Lohtaja-Ahonen, S. 2011. Palaute kuuluu kaikille. Helsinki: Infor.

Asetus lasten päivähoidosta 239/1973. Annettu Helsingissä 16.3.1973.

Cambridge University Press. 2017. Learning is not a spectator sport. Cambridge University Press [viitattu 28.3.2018]. Saatavissa: <http://www.cambridge.org/cc/education/news/learning-not-spectator-sport/>

Castrén, M. 2017. Mediataitoviikko 2018. Mediakasvatusseura ry [viitattu 12.12.2017]. Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/tapahtuma/mediataitoviikko-2018/>

Erola, A-M. 2012. Vähitellen kohti medialukutaitoa. Lastentarhanopettajien näkemyksiä mediakasvattajuudesta ja varhaiskasvatuksen mediakasvatuksesta. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Kasvatustieteiden yksikkö.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Irisvik, S. & Utriainen, J. 2017. Kuinka kasvattaa diginatiivi. Helsinki: Kustantamo S&S.

Kananen, J. 2008. Kvantti. Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän yliopistopaino: Jyväskylä.

Kangas, A. 2018. Lastenohjaaja. Päiväkoti Vilinä Oy. Haastattelu 9.1.2018.

Kangas, J. 2016. Enhancing children's participation in early childhood education through the participatory pedagogy. University of Helsinki [viitattu 11.3.2018]. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159547/enhancin.pdf?sequence=1>

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus Koordinaatti, Suomen YK-liitto, Suomen valokuvataiteen museo & Yle Oppiminen. 2018. Luotettavan tiedon metsästäjät [viitattu 13.3.2018]. Saatavissa: <http://www.mediataitokoulu.fi/luotettavantiedonmetsastajat.pdf>

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2016a. Lapset ja media. Kasvattajan opas [viitattu 30.10.2017]. Saatavissa: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/lapsetjamedia.pdf>

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2016b. Pullopostia Mediameressä - Empatiataitoja mediakasvatuksen keinoin. Mediataitokoulu [viitattu 29.10.2017]. Saatavissa: <http://www.mediataitokoulu.fi/pullopostia.pdf>

Kleemola, T. 2017. ”Nykypäivää, motivointia ja osallisuutta”: Lastentarhanopettajien käsitteitä tieto- ja viestintäteknologian käytöstä sekä mediakasvatuksesta osana varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteiden laitos.

Koppa. 2015. Määrällinen analyysi. Jyväskylän yliopisto [viitattu 27.3.2018]. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysi-menetelmat/maarallinen-analyysi>

Koppa. 2016. Teemoittelu. Jyväskylän yliopisto [viitattu 27.3.2018]. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/metelmapolkuja/metelmapolku/aineiston-analyysi-menetelmat/teemoittelu>

Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Palmenia.

Kupiainen, R. 2009. Lasten mediasuhteet mediakasvatuksen kysymyksenä. Teoksessa Kotilainen, S. (toim.) Suhteissa mediaan. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy, 167–184.

Kylmänen, T. 2010. Mediomyly – Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2010. Mediatyökaluja varhaiskasvatukseen. Toimintavinkkejä sosiaalisten taitojen harjoitteluun ja kasvatuskumppanuuden tukemiseen [viitattu 26.3.2018]. Saatavissa: <https://dzmdrer-wng2zx.cloudfront.net/prod/2017/07/06170657/Mediaty%C3%B6kaluja-varhaiskasvatukseen.pdf>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017a. 4–5-vuotias ja median käyttö. Mannerheimin Lastensuojeluliitto [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsenkasvu-ja-kehitys/4-5-v/4-5-vuotias-ja-median-kaytto/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017b. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto [viitattu 8.3.2018]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017c. 5–6-vuotias ja median käyttö. Mannerheimin Lastensuojeluliitto [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsenkasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotias-ja-median-kaytto/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen. Mannerheimin Lastensuojeluliitto [viitattu 10.3.2018]. Saatavissa: https://dzmdrer-wng2zx.cloudfront.net/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf

Mediataitokoulu. 2017. Mediataitoviikko [viitattu 27.11.2017]. Saatavissa: http://mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=401&lang=fi

Mediataitokoulu. 2018. Mediataitoviikko. Mediataitokoulu [viitattu 12.3.2017]. Saatavissa: http://mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=401&lang=fi

Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišak, S. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 154–175.

Mustola, M. & Koivula, M. 2017. Monilukutaito. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino, 315–322.

Mustola, M. & Rissanen, M-J. 2017. Mediaympäristö. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino, 307–314.

Niinistö, H. 2009. Mediakasvattajan matkakertomus. Käytännöstä teoriaan ja takaisin. Kasvatustieteiden laitos: Lisensiaatintutkimus. Tampere: Tampereen yliopisto.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2013. Mediataitoviikkoa vietetään 4.-10. helmikuuta. Opetus- ja kulttuuriministeriö [viitattu 21.2.2018]. Saatavissa: http://minedu.fi/artikkeli/-/aset_publisher/mediataitoviikkoa-vietetaan-4-10-helmikuuta

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017a. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö [viitattu 23.11.2017]. Saatavissa: <http://minedu.fi/varhaiskasvatusoikeus>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017b. Varhaiskasvatuspalvelut. Opetus- ja kulttuuriministeriö [viitattu 23.11.2017]. Saatavissa: <http://minedu.fi/varhaiskasvatuspalvelut>

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Opetushallitus. 2018a. Varhaiskasvatuksen lainsäädäntö. Opetushallitus [viitattu 28.2.2018]. Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/lainsaadanto/varhaiskasvatus

Opetushallitus. 2018b. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Opetushallitus [viitattu 1.3.2018]. Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet

Pekkala, L., Pääjärvi, S., Palsa, L., Korva, S. & Löfgren, A. 2012. Katsaus suomalaisen mediakasvatustutkimuksen kenttään. Selvitys kotimaisesta mediakasvatukseen liittyvästä tutkimuksesta erityisesti opinnäytteiden ja journaliartikkeleiden osalta pääosin vuosien 2007–2012 ajalta. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus.

Päiväkoti Vilinä Oy. 2018a. Tarhapöllöt. Päiväkoti Vilinä Oy [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: <http://vilina.fi/tarhapollot/>

Päiväkoti Vilinä Oy. 2018b. Toiminnan juuret. Päiväkoti Vilinä Oy [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: <http://vilina.fi/toiminnan-juuret/>

Päiväkoti Vilinä Oy. 2018c. Toiminta-ajatus. Päiväkoti Vilinä Oy [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: <http://vilina.fi/toiminnan-ajatus/>

Päiväkoti Vilinä Oy. 2018d. Vilinän talot. Päiväkoti Vilinä Oy [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: <http://vilina.fi/#vilinatalot>

Pääjärvi S., Hoppo H. & Pekkala L. 2012. Lapsiperheiden mediakysely 2012. 0–12-vuotiaiden lasten mediankäyttö ja kotien mediakasvatus huoltajien kuvaamina. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus.

Reunamo, J., Söderqvist, H. & Tanner, K. 2014. Tietotekniikka ja mediakasvatus. Teoksessa Reunamo, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen kehittäminen. Kehitystehtäviä ja ratkaisumalleja. Jyväskylä: PS-kustannus, 162–182.

Ruhala, A. 2010. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Kasvatustieteiden tiedekunta: Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Opettajankoulutuslaitos, varhaiskasvatuksen yksikkö.

Salokoski, T. & Mustonen, A. 2007. Median vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Katsaus tutkimuksiin sekä kansainvälisiin mediakasvatuksen ja -sääntelyn käytäntöihin. Mediakasvatus [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: <http://www.mediakasvatus.fi/publications/ISBN978-952-99964-2-1.pdf>

Sanomalehtien liitto. 2014. 50 vinkkiä – Sanomalehti esiopetuksessa. Sanomalehtiopetuksessa [viitattu 28.3.2018]. Saatavissa: http://sanomalehtiopetuksessa.fi/wp-content/uploads/50_vinkkia_tulostettava.pdf

Sinclair, R. 2004. Participation in Practice. Children & Society vol. 18. John Wiley & Sons, Ltd [viitattu 28.2.2018]. Saatavissa: http://www.open.edu/openlearn/ocw/plu-ginfile.php/617771/mod_resource/content/1/e807_participation_in_practice.pdf

Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen kompetenssit. 2018. Innokylä [viitattu 14.3.2018]. Saatavissa: <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/7b605176-cddd-4bab-b0e4-3b99865d2fa2>

Stakes & Opetusministeriö. 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. Iisalmi: Painotaso Seiska Oy.

Suoninen, A. Lasten mediabarometri 2013 – 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010. Helsinki: Unigrafia.

Talentia. 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. Tampere: PunaMusta Oy.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino, 36–55.

Turja, L. 2011. Lapset osallisina – kohti uutta varhaiskasvatuskulttuuria. Suomen Varhaiskasvatus ry [viitattu 19.2.2018]. Saatavissa. <http://ecef.org/wp-content/uploads/2014/03/2011-3-Turja.pdf>

Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 41–54.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2013. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta [viitattu 12.3.2018]. Saatavissa: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Unicef. 2018. YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. Unicef ry [viitattu 6.3.2018]. Saatavissa: https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

Varhaiskasvatuslaki 36/1973. Annettu Helsingissä 19.1.1973.

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Virkki, P. 2015. Varhaiskasvatus toimijuuden ja osallisuuden edistäjänä. University of Eastern Finland [viitattu 23.2.2018]. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-1735-5/urn_isbn_978-952-61-1735-5.pdf

LIITTEET

LIITE 1: Aikataulu

LIITE 2: Alkukartoituskyselyn saatekirje

LIITE 3: Alkukartoituskyselylomake

LIITE 4: Kuvauslupakysely vanhemmille

LIITE 5: Mediataitoviikon suunnitelma

LIITE 6: Mistä salainen koodi RUTTS koostuu

LIITE 7: Sakun Sanomat

LIITE 8: Sakun Sammakon perjantain ylimääräinen tiedote

LIITE 9: Mediataitoviikon arviointilomake

LIITE 10: Mediataitoviikon palautekysely lastentarhanopettajille

LIITE 11: Mediakasvatus ja sen toteuttaminen Vilinäntaloissa -opasvihkonen

LIITE 1: Aikataulu

	Opinnäytetyöprosessin aikataulu
2017 Syyskuu - Joulukuu	Opinnäytetyöprosessiin ilmoittautuminen Opinnäytetyösuunnitelman aloittaminen Tapaamiset toimeksiantajan kanssa Mediataitoviikon suunnittelu Materiaalin kerääminen Tiedonhaku Suunnitelmaseminaari Alkukartoituskyselyiden toimittaminen päiväkodeihin Alkukartoituskyselyiden noutaminen päiväkodeista ja tulosten analysointi Opinnäytetyön kirjallinen työstäminen
2018 Tammikuu - Helmikuu	Mediataitoviikon ideointi ja suunnittelu Tapaamiset toimeksiantajan kanssa Mediataitoviikon toteutus 5.-11.2. Vilinäntaloissa Opinnäytetyön kirjallinen työstäminen
Maaliskuu - Huhtikuu	Opinnäytetyön viimeistely Valmiin opinnäytetyön vieminen Reppuun Julkaisuseminaari Kypsyysnäyte Opinnäytetyön vieminen Theseukseen

LIITE 2: Alkukartoituskyselyn saatekirje

Mediakasvatusviikon alkukartoituskysely

Hei, Vilinäntalon lastentarhanopettaja!

Olemme Lahden ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoita, ja teemme opinnäytetyötä Vilinäntaloille. Opinnäytetyömme aiheena on mediakasvatusaiheisen viikon toteuttaminen Vilinäntalojen **4–6-vuotiaille lapsille ja heidän ryhmissä toimiville lastentarhanopettajille Mediataitoviikolla 5.-11.2.2018.**

Kartoitamme lähtökohtia Mediataitoviikkoa varten pienimuotoisen kyselyn avulla. Kysely sisältää kysymyksiä liittyen mediakasvatukseen käsitteeseen sekä yleisiin pedagogisiin toteuttamiskäytäntöihin.

Pyytäisimme Sinua ystävällisesti vastaamaan kyselyymme 20.12.2017 mennessä.

Mikäli sinulle tulee kysyttävää opinnäytetyöstä, voit ottaa meihin yhteyttä. Vastaamme ilomielin mieltäsi askarruttaviin kysymyksiin.

Oona Halme

Oona Immonen

oona.halme@student.lamk.fi

oona.immonen@student.lamk.fi

VASTAUSOHJEET

- Käytä kuulakärkikynää.
- Vastaa merkitsemällä rasti ruutuun. Esimerkiksi näin:

Kuinka usein toteutat mediakasvatusta lapsiryhmässä?

- Kerran viikossa tai useammin
- Kerran kuukaudessa tai useammin
- Kerran kuukaudessa tai harvemmin

Jos haluat muuttaa vastaustasi, älä käytä pyyhkettä, vaan täytä ensin merkitsemäsi ruutu kokonaan tummaksi ja rastita sen jälkeen oikea vaihtoehto. Näin:

- Virhe
- Oikea

LIITE 3: Alkukartoituskyselylomake

Kyselyyn vastaaminen vie aikaa n. 5-10 minuuttia. Vastaa kysymyksiin ohjeiden mukaan.

1. Määrittele omin sanoin, mitä **mediakasvatus** mielestäsi tarkoittaa.

2. Kuinka usein toteutat mediakasvatusta lapsiryhmässä?

- Kerran viikossa tai useammin
- Kerran kuukaudessa tai useammin
- Kerran kuukaudessa tai harvemmin

3. Mitä työkaluja käytät mediakasvatuksen toteuttamiseen? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Tabletti/tietokone
- Älypuhelin
- Televisio
- Kamera
- Kirjat
- Sanomalehdet
- Jotain muuta, mitä? _____

Kysely jatkuu seuraavalla sivulla →

4. Koetko, että sinulla on tarvittava osaaminen mediakasvatuksen toteuttamiseen?

Kyllä

En

5. Jos vastasit edelliseen kysymykseen ”En”, miten haluaisit kehittää osaamistasi?

6. Mitä odotuksia sinulla on mediakasvatusviikon suhteen? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Lisää työkaluja mediakasvatuksen toteuttamiseen

Uutta tietoa mediakasvatuksesta

Konkreettisia harjoitteita mediakasvatuksen toteuttamiseen

Ei mitään odotuksia

Jotain muuta, mitä? _____

Kiitos ajastasi sekä arvokkaista vastauksistasi!

LIITE 5: Mediataitoviikon suunnitelma

MEDIATAITOVIIKKO 2018

Vilinäntalot

Viikkosuunnitelma

Oona Halme ja Oona Immonen

Heippa tarhapöllöt!

Niin koko Suomessa kuin myös Vilinäntaloilla vietetään viikolla 6 Mediataitoviikkoa.

Olemme johtopöytätyöjen ja Saku Sammakon vinkkien avulla suunnitelleet teille ihan huijin hauskan ja jännän Mediataitoviikon! Teettämämme kyselyn vastauksista kävi ilmi, että mediakasvatukseen kaivataan konkreettisia harjoitteita, varmuutta mediakasvatuksen toteuttamiseen sekä selvyyttä mediakasvatuksen käsitteeseen, joten olemme pyrkineet kiinnittämään näihin erityistä huomiota viikkoa suunnitellessa.

Mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta ja sen osapuolina ovat kasvattaja, kasvatettava ja mediakulttuuri. Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaito. Kun mediakasvatus hahmotetaan näin laajasti, sitä on mahdollista toteuttaa lukuisin eri keinoin. Mediakasvatus ei silloin edellytä minkään tietyn opetusmenetelmän, mediasisällön tai -laitteen hallintaa. Näin ollen varhaiskasvattajilla on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijoina jo iso osa niistä valmiuksista, joita mediakasvatukseen tarvitaan. Keskeisenä edellytyksenä on kuitenkin mediakasvatukseen liittyvän kasvatustietoisuuden kehittäminen. (Mertala & Salomaa 2016, 157.) Mediakasvatuksen konkreettisenä tavoitteena on, että lapsi oppii kertomaan aikuiselle mediakokemuksestaan ja sen herättämistä tunteista. Tavoitteena on myös, että lapsi oppii tunnistamaan tunteitaan ja median vaikutusta niihin ja omaan elämäänsä. (Kylmänen 2010, 10.)

Viikon juonena on, että Saku Sammakko on kadottanut tärkeän koodinsa, ja on joutunut lähtemään salaiseen piilopaikkaan. Jotta Saku voi palata takaisin kotiin, tarvitsee hän lasten apua koodin selvittämisessä. Saku toimittaa jokaiseen päiväkotiin kartan, mikä voidaan laittaa näkyvälle paikalle. Jokaisena päivänä Saku lähettää ohjeet ja vihjeet, joiden avulla löytyy päivän koodinpalanen. Palanen täytyy muistaa viedä piilopaikkaan ennen toiminnan alkua. **HUOM!** Kaikki Sakut lähtevät salaiseen piilopaikkaan jo keskiviikkona 31.1. Lasten kanssa voidaan hämmästellä ja kummastella, minne Saku on kadonnut.

Jokainen toimintakerta alkaa Sakun viestillä, jonka yksi tarhapöllö lukee/näyttää lapsille. Olemme suunnitelleet jokaiselle päivälle 2-3 toimintavaihtoehtoa, jotta toiminta olisi sujuvaa eikä lapsille tulisi ikävää odottelu-aikaa. Lapset voidaan resurssien mukaan jakaa eri tehtäviin, jotta saadaan monipuolisia tuotoksia ja kaikille hauskaa tekemistä. Mikäli aikaa jää, lapset voivat vaihtaa toiseen toimintavaihtoehtoon. Jokaiselle päivälle varataan mm. media-aiheisia värityskuvia mahdollisia odotteluhetkiä varten. Lapsilta voidaan kysyä etukäteen heidän lempi mediahahmoja (esim. Ryhmä Hau, Lego Ninjago) ja me voimme etsiä hahmoja ja tulostaa niitä, jotta kopiointi päiväkodissa helpottuu. Kullekin päivälle on oma media-aiheinen teemansa. Nämä teemat ovat *sanomalehti, radio, tv-lähetykseen valmistautuminen, uutislähetys ja tabletti*.

Jokaisena päivänä käytössänne ovat tarvittavat materiaalit, jotka toimitetaan kaikkiin taloihin hyvissä ajoin. Toimintakerran materiaalit kannattaa kerätä tätä ennen valmiiksi, jotta itse toiminta pääsee alkamaan pian Sakun viestin läpikäymisen jälkeen. Mediakasvatuspainotteinen ohjelma toteutetaan aamupäivällä. Saku, eli me Oonat, lähetämme jokaiseen taloon ohjeet ja vihjeet WhatsAppilla **klo 9** joka päivä. Sakun ohjeet saa (ja pitää 😊) käydä läpi yhdessä lasten kanssa.

Kun kunkin päivän leikit on leikitty, etsitään päivän koodinpalanen Sakun vihjeen avulla. Kun palanen on löytynyt, kiinnitetään se määrättyyn paikkaan kartassa. Saku kertoo paikan ohjeissaan, ja paikat ja vihjeet lukevat myös jokaisen päivän lopussa. Salainen koodi on **RUTTS**, ja se muodostuu päivittäisten teemojen alkukirjaimista. Teemat ja vihjeet löytyvät ylempää tekstistä. Laitamme juonen luettavaksi, jotta voitte tutustua etukäteen, mitä onnistumisia ja pulmia Sakulla on viikon aikana. Jokaisen päivän kohdalla lukee suluissa, millä tavalla Saku toimittaa päivän kuulumiset. Me hoidamme viestit kaikkiin päiväkodeihin, joten teidän ei tarvitse kuin ihmetellä Sakun seikkailuja yhdessä lasten kanssa.

Olemme mukana Mediataitoviikolla auttamassa ja touhuamassa. Oona H. on mukana Heliän mediatohinoissa ja Oona I. Hulinan mediavilkskeessä. Saavumme päiväkodeihin maanantaina klo 7:30 ja muina päivinä klo 8:30 ja olemme paikalla niin kauan kuin toimintaa on. Jokainen toimintakertoihin osallistuva tarhapöllö saa arviointilomakkeen, jota tulee täyttää päivittäin, kun toiminta on vielä tuoreessa muistissa. Lomakkeesta löytyy muutama osa-alue, jota erityisesti arvioimme. Nämä osa-alueet ovat kasvattajan oma toiminta, lasten osallistumi-

nen ja osallisuus, toiminnan sujuvuus sekä yleiset huomiot toimintaan liittyen. Lapsilta kerätään jokaisena päivänä palautetta hamahelmien avulla: esimerkiksi vihreä helmi = oli kiva toiminta, punainen helmi = tylsää, kurjaa. Jokainen lapsi voi laittaa oman palautteensa esim. pieneen kippoon. Tämän jälkeen helmet lasketaan ja **tarhapöllö laskee palautteiden määrät ja ottaa siitä kuvan**. Tämä on tärkeää, jotta saamme myös lapsilta palautetta toiminnasta. Mediakasvatusvastaava laittaa palautekuvan RUTTS-ryhmään. Viikon lopulla keräämme vielä erillisen palautteen, mutta tiedotamme tästä lähempänä Mediataitoviikkoa.

Koostamme Mediataitoviikolta Sakun Sanomat –sanomalehden, jonka kaikki talot saavat luettavakseen perjantaina 9.2. Lehti tulee sisältämään "uutisia" Mediataitoviikon tapahtumista, ja siksi on tärkeää saada niin sanallista kuin kuvallistakin koontia kaikilta päiväkodeilta. Lisäksi mediakasvatusvastaavien tulee laittaa Sakun salaiset koodit -WhatsApp-ryhmään jokaiselta päivältä koontia toiminnasta sekä kuvia ja videoita, sillä hyödynnämme näitä, kun koostamme Sakun Sanomat -lehteä. Ja näin myös toisten talojen on helpompaa katsoa, mitä hauskaa toisissa taloissa on saatu aikaan.

Muistakaa ottaa jokaisena päivänä paljon kuvia ja videoita toiminnasta ja lopputuotoksista, vaikka sitä ei jokaisena päivänä erikseen mainittaisi. 😊 Joitain lopputuotoksia tulemme lisäämään opinnäytetyön kirjalliseen osioon, joten tuotokset olisi hyvä kuvata niin, ettei niissä näy lapsia tunnistettavasti.

Jos tulee jotain kysyttävää, tai jää jotain epäselvyyttä, meille voi laittaa kysymyksiä RUTTS-ryhmän kautta! 😊

Alla on viikon suunnitelma. Jokaiselle päivälle on merkitty tarvittavat materiaalit, mahdolliset lisähuomioidet sekä kunkin päivän pedagogiset tavoitteet.

MAANANTAI (kirje)

Sanomalehti-teema

Materiaalit: Tunteiden vuoristorata –kartonki, saksia, liimaa, sanomalehtiä, aikakauslehtiä, tunnekortit, älypuhelin/tabletti, media-aiheisia värityskuvia, värikynät.

1. Etsitään isoon tunteiden vuoristorataan ihmisten kuvia, joiden kasvoista näkyy jokin tunne (ilo, suru, viha...). Lasten kanssa leikataan kuvia irti sanomalehdestä ja liimataan tunteiden vuoristorataan lapsen valitsemaan kohtaan. Kuvia voidaan sijoittaa vuoristorataan esimerkiksi sillä perusteella, näkyykö tunne kuvassa voimakkaana tai pohtia tunnetta lapsen tunteiden kautta (tuntuuko ilo, suru jne. voimakkaana). Tilanteen mukaan voidaan valita, leikkaako aikuinen vai lapsi kuvia. Jos lapset ovat taitavia tunteiden tulkkeja, voi kuvista etsiä haastavampia tunteita (esim. pelko, hämmennys ja inho). Jos joitain tunteita ei meinaa löytyä lehdistä, voivat lapset esimerkiksi piirtää jonkun lehtikuvan ihmisen naamalle toisen tunnetilan tai puhtaalle paperille naaman kuvan, esimerkiksi surunaaman. Samalla voidaan pohtia, millä tavalla iloisista kasvoista saadaan esimerkiksi vihaisen näköiset. Toiminnan ohessa voidaan pohtia, miksi kuvassa esiintyvät ihmiset ovat iloisia, surullisia yms. Lasten kanssa voidaan keskustella myös asioista, joista tulee iloiseksi tai surulliseksi. Lehtiä selatessa voidaan käydä läpi, että sanomalehdissä kuvan yhteydessä on myös tekstiä (= uutinen), mikä kertoo, miten kuva liittyy tekstiin. Lasten kanssa voidaan pohtia myös sitä, miten esimerkiksi mainoksen ja uutisen erottaa toisistaan.

Huomioitavaa: Toimitamme muutamia sanomalehtiä päiväkoteihin, mutta omiakin saa tuoda päivää varten. Leikkaamme valmiiksi muutamia kuvia per päiväkotia, jotta toiminta saadaan jouhevasti käyntiin.

2. Lapset tutustuvat tunnekorttien avulla eri tunteisiin ja työstävät niitä omien ilmeiden kautta. Aluksi voidaan käydä läpi, millaisia tunteita korteissa esiintyy, jotta tunteet tulevat kaikille tutuiksi. Samalla voidaan pohtia, miksi kuvassa oleva henkilö saattaa tuntea kyseistä tunnetta. Lasta voidaan virittää eri tunteisiin mielikuvaharjoittelun avulla, esimerkiksi "millainen ilme sinulla olisi, jos kaverisi olisi ottanut sinulta lelun ilman lupaasi", "jos kaverisi pyytäisi sinut leikkimään kanssaan hänen uusilla legoilla"... Lapset voivat myös katsoa omia ilmeitään peilistä. Lasten ilmeitä valo-/ videokuvataan ja niistä koostetaan video, joka lähetetään Sakun salaiset koodit -WhatsApp-ryhmään.

Huomioitavaa: Toimitamme tunnekortit jokaiseen päiväkotiin viimeistään viikolla 5.

Tämän päivän koodipalanan kiinnitetään karttaan numeron 5 kohdalle.

Vihje koodin löytämiseksi: Koodinpalanen on isossa ja lämpöisessä paikassa, minne kaikkien hanskat ja pipot mahtuvat. (Eteisen kuivauskaappi)

Pedagogiset tavoitteet:

- Tutustuttaa kasvattaja sanomalehtien hyödyntämiseen mediakasvatuksessa
- Tutustuttaa lapsi sanomalehtien käyttöön askartelussa
- Opettaa lapselle, että uutinen koostuu tekstistä sekä mahdollisesta kuvasta
- Pohtia yhdessä lapsen kanssa, mistä erottaa mainoksen ja uutisen
- Kehittää lapsen hienomotorisia taitoja kuvien leikkaamisen ja liimaamisen avulla
- Osallistaa lapsi tunteiden vuoristoradan työstämiseen
- Opettaa lasta tunnistamaan eri tunteita
- Opettaa lapselle, miten eri tunteet ilmenevät konkreettisesti kasvoissa
- Havainnollistaa lapselle tunteiden vuoristoradan avulla, kuinka samat tunteet voi tuntea eri vahvuisina
- Osallistaa lapsi tunteiden pohtimiseen ja tunnistamiseen

TIISTAI (ääniviesti)

Radio-teema

Materiaalit: materiaalit radionurkkausleikkikylttiin, älypuhelin, tabletti, radio, hassun radiohaastattelijan vaatteet, leikkimikrofoni, päiväkuvat, media-aiheisia värityskuvia, värikynät.

1. Radionurkkausleikki

Radionurkkausleikkiä varten jokainen päiväkoti saa tehdä oman radionurkkaus-kyltin. Kyltti voidaan tehdä pahville, kartongille tms. päiväkodin materiaaleista. Kyltin saa tehdä myös lasten kanssa. Tyyli on vapaa!

Radionurkkausleikissä on mahdollisuus oman puheen äänittämiseen. Lapsen puhe äänitetään tabletin äänitys-toiminnolla. Lapsi voi puhua esimerkiksi siitä, mitä tänään oli aamupalaksi, kenen kanssa meinaa leikkiä ulkona, keitä perheeseen kuuluu jne.

Radionurkkausleikissä on myös mahdollisuus tutustua ihan oikeaan radioon. Lapsi voi selata ja kuunnella eri radiokanavia. Radion käytössä voidaan neuvoa, mistä napista tapahtuu mitään (esimerkiksi mistä säädetään kanavan taajuus ja äänenvoimakkuutta).

2. Mielihaastattelu radioon

Hassu radiosetä tai -tati kyselee mielipiteitä lasta kiinnostavista asioista hassulla mikrofonillaan (1-2 mielipidettä per lapsi). Voitte miettiä etukäteen, kuka tarhapölyistä toimii hassuna radiohaastattelijana, jotta hän pääsee pohtimaan rooliaan. Lapsilta voidaan kysyä esimerkiksi heidän näkemystään päiväkotipäivän kululle aina tulotilanteesta kotiinlähtöön. Haastattelu äänitetään puhelimelle äänitys-toiminnolla. Radiohaastattelijalla on "päiväkuvat", joiden avulla lapsi hahmottaa päivän kulkua ja pystyy kertomaan enemmän päivästä. Haastatteluja voidaan kuunnella lopuksi yhdessä ja arvuutella, kenen ääni radiosta kuuluu.

Huomioitavaa: Miettikää varalle 4-5 mielipidekysymystä, jotka on helppo kysyä, jos siinä hetkessä ei tulekaan mitään kysymystä mieleen. Etsikää hassulle radiohaastattelijalle asianmukainen varustus päiväkodista tai muita väyliä pitkin. Radiohaastattelijalla voi olla esimerkiksi hassut kuulokkeet ja hullunkuriset vaatteet. Haastattelijalla tulee tietenkin olla mikrofoni, jonka jokainen päiväkotitekee mieluiten jo viikolla 5. Mikrofonin voidaan tehdä esimerkiksi talouspaperirullasta ja päähän voi laittaa jotain karvaista materiaalia, kuten kangasta.

Huomioitavaa: Anniina etsii jokaiseen taloon joitain rooliasusteita hassulle radiohaastattelijalle sekä radiot. Anniina hoitaa myös päiväkuvat jokaiseen taloon. Radioleikkurikokouksesta voi tehdä kivan nurkkauksen, jota voi sisustaa esimerkiksi patjoilla, valoilla ja muilla mahdollisilla lisäelementeillä.

Kun olette löytäneet koodinpalasen, kiinnittäkää se karttaan numeron 1 kohdalle.

Vihje koodin löytämiseksi: Koodinpalanen löytyy sieltä, minkä ääressä istutaan päiväkotipöydänä kolme kertaa. (Ruokapöytä, esim. pöydän alla)

Pedagogiset tavoitteet:

- Antaa kasvattajalle apukeinoja radioaiheisen teeman hyödyntämiseen mediakasvatuksessa
- Kehittää lapsen hienomotorisia taitoja kyltin tekemisessä
- Tutustuttaa lapsi radion käyttöön ja kuunteluun
- Kehittää lapsen hienomotorisia taitoja radion painikkeisiin tutustuessa
- Antaa lapselle mahdollisuus oman puheen äänittämiseen ja oman äänen tunnistamiseen
- Osallistaa lapsi radio-ohjelmaan mielipiteitä kysymällä
- Lapsen kiinnostuksen yksilöllinen huomioiminen radiohaastattelussa

KESKIVIIKKO (kuva)

TV-lähetykseen valmistautuminen

Materiaalit: pahvilaatikot, nappeja/helmiä/kangasta, #kyläpiha-kartonki/paperi, värikyniä, tabletti, älypuhelin, media-aiheisia värityskuvia.

1. Televisioiden askartelu

Tänään jokainen päiväkotitekee askartelemaan oman television! Televisiot askarrellaan pahvilaatikoista. Television nappulat voidaan tehdä napeista, helmistä, kankaan paloista, kartongista... Jokainen päiväkotitekee yhden television. Televisioita voidaan hyödyntää torstain uutislähetyksessä.

Lasten kanssa voidaan keskustella heidän lempiohjelmistaan, milloin televisiota katsotaan, osaako/saako itse avata kotona television vai avaako vanhempi...

2. Unelmien leikkipihan suunnittelu

Lapset saavat miettiä, mitä heidän unelmien leikkipihaansa kuuluu, ja piirtää yhden mieluisimman osan isolle kartongille tai paperille. Unelmien leikkipihaa miettiessä voidaan pohtia, mitä leikkipihalla voitaisiin tehdä vanhempien kanssa. Kaikki halukkaat lapset saavat piirtää unelmien leikkipihaan kuuluvan asian **samalle isolle kartongille**. Tämä on hyvä huomioida, jotta lapset eivät käytä koko kartonkia oman osion piirtämiseen. Tätä unelmien leikkipihan "karttaa" käytetään torstain uutislähetyksessä.

Huomioitavaa: Unelmien leikkipiha on osa Viliinäntalojen Kyläpiha-projektia. Kyläpihan ajatuksena on, että pihalla lapset pääsevät leikkimään yhdessä vanhempien kanssa. Unelmien leikkipihan avulla lapset pääsevät pohtimaan omia mieluisia osioita pihaan. Kartongissa lukee #kyläpiha, mistä tunnistaa sen kuuluvan tähän tehtävään.

3. TV-ohjelmien katselu Pikku Kakkonen –sovelluksesta (jos ylimääräistä aikaa)

Huomioitavaa: Torstaina on uutislähetysten kuvaamispäivä, ja lapsia on hyvä muistutella superhahmoista, jotka saa ottaa mukaan päiväkotiin. Jokainen talo laittaa vanhemmille tiedotus-/muistutteluviestiä superhahmoihin liittyen jo viikon alussa. Superhahmo voi olla lapsi itse (asulla tai ilman asua), lapsen lelu tai vaikka lapsen itse piirtämä hahmo. Superhahmo voidaan myös askarrella aamulla, jos lapsi haluaa eikä hänellä ole muuta rekvisiittaa. Lapset voivat myös miettiä etukäteen, mikä hänen oman superhahmonsensa supertaito on. Superhahmon esittely ei kuitenkaan ole pakollista kenellekään.

Tämän päivän koodinpalanen kiinnitetään karttaan numeron 3 kohdalle.

Vihje koodin löytämiseksi: Koodinpalanen on siellä, mikä pitää tavarat järjestyksessä ja yhdessä. (Lipasto)

Pedagogiset tavoitteet:

- Antaa kasvattajille apukeinoja mediakasvatukseen toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa
- Keskustella lapsen kanssa televisio-ohjelmista ja ruutuajasta, jotta kasvattaja saa käsityksen lapsen televisionkäyttötottumuksista
- Kehittää lapsen hienomotoriikkaa television askartelussa ja unelmien leikkipihan osion piirtämisessä
- Lapsen osallistaminen unelmien leikkipihan suunnitteluun

TORSTAI (video)

Uutislähetysten kuvaaminen

Materiaalit: lasten superhahmot, tabletti, älypuhelin, valmiit #kyläpiha-kartongit, media-aiheisia värityskuvia, värikynät.

Lasten kanssa voidaan aluksi keskustella yleisesti uutisista. Lapsilta voidaan kysyä, ovatko he katsoneet uutisia. Lasten kanssa voidaan käydä läpi, että uutisissa kerrotaan aina tärkeitä ja ajankohtaisia uutisia, joita Suomessa tai muualla maailmalla on tapahtunut.

1. Superhahmon supertaidon esittely tv-ohjelmassa

Superhahmot pääsevät esittäytymään uutislähetyksessä ja esittelemään supertaitonsa tv-kameroiden (=älypuhelin/tabletti) edessä. Lapsi voi kertoa, mikä superhahmo hän/hänellä on ja mikä hänen supertaitonsa on, ja tämän jälkeen esittelee sen. Kuvaaminen voidaan toteuttaa joko ulkona tai sisätiloissa.

2. Uutisten kuvaaminen karttaa hyödyntäen (kuvaaminen sisällä).

Uutislähetystä kuvataan myös toisessa "studioissa". Uutisten haastattelijana voisi toimia hassu tv-haastattelija (tarhapöllö). Näiden tv-kameroiden edessä voidaan kysyä lapselta esimerkiksi päiväkodin tapahtumista (mikä viikonpäivä on, mitä aamupalaa oli, mitä leikkejä tykätään leikkiä...) Uutisten jälkeen voidaan kuvata sää, missä kerrotaan, millainen sää ulkona on. Uutisissa esitellään myös unelmien leikkipihakarttaa. Karttaan piirtäneet lapset pääsevät kertomaan, miksi piirsi kyseisen osion.

3. TV-ohjelmien katselu Pikku Kakkonen –sovelluksesta (jos ylimääräistä aikaa)

Huomioitavaa: Uutislähetystä varten kannattaa pohtia 3-5 asiaa, joita uutislähetyksessä voidaan kysyä.

Tämän päivän koodinpalanen kiinnitetään karttaan numeron 2 kohdalle.

Vihje koodin löytämiseksi: Olen tuki ja turva, kenen kanssa on ihana olla. Olen kooltani isompi kuin lapsi, mutta mieleltäni saman kokoinen. (Tarhapöllö, esim. vihje teipattuna hänen selkään)

Pedagogiset tavoitteet:

- Antaa kasvattajille apukeinoja mediakasvatukseen
- Lasten tutustuttaminen uutisiin
- Lapsen karkeamotoristen taitojen kehittäminen, jos lapsi esittelee oman supertaitonsa
- Haastaa lapsia pohtimaan erilaisia kysymyksiä ja tuottamaan niihin vastauksia
- Osallistaa lapsi uutislähetykseen oman superhahmon, unelmien leikkipihan sekä muiden uutisten avulla

PERJANTAI (sähköpostiviesti)

Tabletti-teema

Materiaalit: tabletti, älypuhelin, Sakun Sanomat –lehti, arkku, minkä sisälle hedelmät, oksat, Saku ja mitalit; media-aiheisia värityskuvia, värikynät.

1. Erilaisten sovellusten käyttö tableteilla, mm. Pikku Kakkonen, Lolan ABC-juhlat, Molla ABC, Fiete choice lite...

Tänään lapset pääsevät käyttämään tabletteja! Jokainen halukas pääsee käyttämään vaihtoehtoista valitsemaansa tablettisovellusta. Jotta kaikki halukkaat pääsevät käyttämään tablettia, kerralla tablettia voi käyttää n. 5min.

Huomioitavaa: Ladatkaa tabletteihin seuraavat sovellukset: Pikku Kakkonen (kattavasti erilaisia tehtäviä sekä ohjelmia), Fiete Choice lite (pienemmille sopiva, valitaan vaihtoehtoista erilainen kuva), Lolan ABC-juhlat (kirjaimen yhdistäminen kuuluun kirjaimeseen, kirjainten piirtäminen), Molla ABC (sovelluksen avulla opetellaan piirtämään kirjaimia ja numeroita), Puuttuva kirjain (löydä kirjaimet, jotka puuttuvat sanasta)

2. Paperisen sanomalehden lukeminen ja lehteen tutustuminen

Kun osa käyttää tablettia, osa voi tutustua kokoamaamme Sakun Sanomat –sanomalehteen.

Huomioitavaa: Jokainen päiväkotitulos tulostaa yhden Sakun Sanomat –lehden lasten tutustuttavaksi.

Tämän päivän koodinpalanen kiinnitetään karttaan numeron 4 kohdalle.

Vihje koodin löytämiseksi: Koodinpalanen on paikassa, missä riittää vauhdikasta tekemistä ja iloa. (Liikkala, arkku, jonka päällä viimeinen palanen. Sen jälkeen koodi löytyy ja arkun lukko aukeaa -> lisätietoja alla.)

Pedagogiset tavoitteet:

- Antaa kasvattajalle apukeinoja tablettien hyödyntämiseen mediakasvatuksessa
- Tutustuttaa lapsi tablettiin ja sen sovelluksiin
- Hyödyntää tablettisovelluksia lasten luku- ja kirjoittamistaitojen kehittämiseen
- Kehittää lapsen hienomotoriikkaa sovelluksissa olevien tehtävien avulla
- Tutustuttaa lapsi sanomalehteen
- Lapsen osallistaminen tablettisovelluksen valintaan

Lopuksi Sakun koodi ja Saku itse löytyvät, ja siitä alkaa palkintojen jako ja lopetus

Viimeinen vihje johtaa liikkalaan, ja siellä odottaa arkku. Tarhapöytä/pari lasta voi koittaa avata arkkua, mutta se ei kuitenkaan aukea. Liikkalaan mennessä aikuinen ottaa kartan mukaan. Liikkalassa karttaan lisätään viimeinen vihje. Kun vihje on selvinnyt (RUTTS), sitä voidaan pohtia lasten kanssa ja "makustella": miltä se RUTTS kuulostaa sekä toistella ja pohtia sen kirjaimia. Lapset voivat aikuisten kanssa koittaa avata arkun toistamalla yhteen ääneen "RUTTS", mutta arkku ei aukea. Tarhapöytä pohtii ääneen, että voisikohan jostain kuulua tuollainen "RUTTS"-ääni. Hetken päästä tarhapöytä huomaa, että liikkalassa (esim. arkun takana) on paljon oksia. Tarhapöytä jakaa jokaiselle lapselle oksan, ja kun he yhtä aikaa katkaisevat oksat, kuuluu mahtava "RUTTS"-ääni ja arkku aukeaa. Arkusta löytyy Saku, joka kertoo olleensa salaisessa piilopaikassa Havaijilla! Hän myös kysyy, tietävätkö lapset, mistä koodi muodostui. Saku kertoo hoksanneensa, että koodihan muodostuu jokaisen päivän puuhien ensimmäisestä kirjaimesta: Radio, Uutislähetys, Televisio, Tabletti, Sanomalehti. Arkusta löytyy Sakun lisäksi jokaiselle lapselle Mediamestari-mitalit. Saku on myös tuonut Havaijilta kuivattuja hedelmiä. Hän halusi tuoda jotain kiitokseksi koodin löytämisestä.

Huomioitavaa: Sakun mukana tulee paperi, jossa lukevat kaikki teemat, ja joiden alkukirjaimia on korostettu, jotta RUTTS on helppo havaita.

Anniina hoitaa hedelmät ja mitalit taloihin. Jokaisessa talossa tarhapöytä (esim. mediakasvatusvastaava) laittaa ne arkkuun/laatikkoon Sakun kaveriksi. Laatikko tulee myös siirtää liikkalaan ennen toiminnan loppumista.

Lähteet:

Kylmänen, T. 2010. Mediamylly – Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišak, S. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 154–175.

LIITE 6: Mistä salainen koodi RUTTS koostuu

RRADIO

UUTISLÄHETYS

TELEVISIO

TABLETTI

SANOMALEHTI

LIITE 8: Sakun Sanomat

SAKUN SANOMAT

9.2.2018

VILINÄNTALOT

Lähteet:

² Kyllänen, T. 2010. Mediaympilö – Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

¹ Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatukseen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišák, S. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatusta. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 154-175.

³ Mustola, M. & Rissanen, M.-J. 2017. Mediaympäristö. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatusta. Tampere: Vastapaino, 307-314.

LIIKUTTAVAN IHANAT PÄIVÄKODIT

AJANKOHTAISET UUTISET

Saku Sammakon katoaminen aiheuttanut hämmennystä Vilinäntaloissa

KUVA 1. Saku Sammakko.

Vilinäntalojen isompien lasten ryhmissä on vietetty tällä viikolla mediataitoviikkoa. Mediataitoviikko on pitänyt sisällään erilaisten ennalta suunniteltujen, tavoitteellisten ja digiavusteisten puuhien tekemistä.

Viikon suurimpana pulmana ja huolenaiheena on ollut Saku Sammakon katoaminen, joka huomattiin jo edellisen viikon lopulla. Päiväkodeissa oli ehditty jo etsiä Sakua ja pohtia hänen mahdollista olinpaikkaansa.

Pulinan lapset arvelivat Sakun olevan akvaariossa tai liikkalassa. **Hulinassa** Sakua etsittiin muun muassa vessanpöntöstä. Hulinassa myös pohdittiin Sakun lähteneen hiihtolomalle. **Helinässä** lapset arvelivat Sakulta saadun kuvan perusteella hänen olevan maton alla tai ulkomailla. Maanantaina **Vilinässä** pohdittiin, olisiko Saku lähtenyt syömään Runebergin torttuja itse Runebergin kanssa.

KOTIMAAN UUTISET

Mediataitoviikko tuli Vilinäntaloihin

Saku Sammakon katoaminen liittyi Vilinäntaloihin rantautuneeseen mediataitoviikkoon.

Saku oli lähettänyt maanantaiksi jokaiseen taloon kirjeen. Kirjeestä kävi ilmi, että Saku oli kadottanut salaisen koodin ja oli sen vuoksi joutunut lähtemään salaiseen piilopaikkaan.

Saku kertoi kirjeessä tarvitsevansa lasten apua salaisen koodin selvittämiseen. Salkulta saatujen tietojen mukaan koodi on hänelle tärkeä, sillä sen avulla hän pääsee toimimaan median suuressa ja ihmisellisessä maailmassa, kuten esimerkiksi lukemaan sanomalehteä internetissä ja käyttämään tablettisovelluksia. Koodi myös kertoo, mitä kaikkea mediaan kuuluu.

Jokaisena päivänä lasten tehtävänä oli löytää salainen koodinpalanen, joka täytyi kiinnittää Sakun toimittamaan karttaan.

Mediataitoviikolla toiminnassa hyödynnettiin erityisesti erilaisia median työkaluja.

Mediataitoviikon olivat suunnitelleet Lahden ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Oona Halme ja Oona Immonen.

KUVA 2. Sakun kirjeet taloihin.

Ensimmäinen päivä alkoi vauhdilla ja innolla. Luvassa oli tunteiden käsittelyä ja sanomalehtiin tutustumista.

Helinässä postimies oli tuonut salaa kirjeen lapsille luettavaksi. Joihinkin taloihin postimies ei ollut ehtinyt ollenkaan, vaan Sakun kirje oli toimitettu muilla keinoin. Esimerkiksi **Hulinaan** kirje oli tullut Sakun mysteerissä avuksi tulleen Onan mukana.

Sakun salainen piilopaikka ei ollut vielä selvinnyt, mutta nyt oltiin yksi askel lähempänä Sakun löytymistä.

Vilinäntaloissa oltiin toiveikkaita sen suhteen, että Saku saadaan takaisin Vilinäntaloihin hänen jättämiensä ohjeiden ja vihjeiden avulla.

Toimittajien saamien tietojen mukaan taloissa oli pohdittu ahkerasti erilaisia tunteita sekä työstetty tunteiden vuoristoratoja.

Hulinassa päivä alkoi eri tunteiden läpikäynnillä esimerkkien avulla. Hulinan taitavat tunteiden tulkit tunnistivatkin kaikki tunteet ja osasivat kertoa oivallisia esimerkkejä. Kun tunteet oli kerrattu, oli hyvä siirtyä tunteiden vuoristoradan tekemiseen. Vuoristorataankin saatiin runsaasti erilaisia kuvia ja erilaisia tunteita.

Vilinässä pohdittiin, mikä kumma on tunteiden vuoristorata ja löytyykö kaikilta

oma sellainen. Vilinän yhteiseen tunteiden vuoristorataan löytyikin monenlaisia tunteita.

KUVA 3. Valmiit tunteiden vuoristoradat.

Tarinassakin päästiin tekemään moninaista ja vauhdikasta tunteiden vuoristorataa. Tarinasta saatujen tietojen mukaan päiväkodin pihassa olisi tehty havaintoja Saku Sammakosta. Sakua ei kuitenkaan tavoitettu. Tarinassa on myös epäilty, että joku olisi kaapannut Sakun. Tätäkään tietoa ei ole kuitenkaan vahvistettu.

Pulinassa Sakun kirje ei ollut löytänyt perille, mutta onneksi Pulinan tarhapöllöt olivat saaneet Sakulta vihjeitä maanantain toiminnasta. Tunteiden vuoristorataa oli täydennetty useilla tunteilla, ja omia tunteita oli tutkittu peilin avulla.

Myös **Helinä**ssä tartuttiin tunteisiin ja pohdittiin erilaisia tunteita vuoristorataa varten. Helinässä tuumailtiin, että Saku on ehkä lähtenyt etelänlomalle, koska hänellä oli tuntemattomasta lähteestä saadussa kuvassa aurinkolasit päässä ja lei kaulassa. Sakun salaisen koodin ensimmäinen kirjain oli S. Helinässä pohdittiinkin, että Sakuhan alkaa S-kirjaimella.

Toistaiseksi on kuitenkin epäselvää, tarkoitettiinko salaisen koodin S-kirjaimella Sakua vai jotakin muuta.

KUVA 4. Lapsilta kerättiin palautetta jokaisesta päivästä esimerkiksi helmien avulla.

VIIHDEUUTiset

Tiistainen pakkaspäivä valkeni Vilinäntaloilla mukavasti, sillä luvassa oli jälleen salaisen koodin ratkomista. Tiistaina Saku halusi lasten tutustuvan radioihin.

KUVA 5. Erään päiväkodin tuottama radiokyltti.

Lapset saivat selailla eri radiokanavia, äänittää omaa ääntään ja vastaila hassun radiohaastattelijan kysymyksiin. Lopuksi päästiin kuuntelemaan, mitä asioita haastattelija kysyi, ja mitä haastateltavat vastasivat.

Hulinassa tutustuttiin radioon säätämällä eri nappeja ja näin hoksattiin, että

yhtä nappia pyörittämällä vaihtuu kanava ja toista pyörittämällä ääni kovenee tai hiljenee.

Lapset pääsivät myös hassun Rouva toimittaja Tomaatin haastatteluun. Rouva toimittaja Tomaatti kyseli muun muassa lasten lempileikkejä, -ruokia, ja -kave-reita, ja oli erityisen kiinnostunut lasten tomaatinsyönnistä.

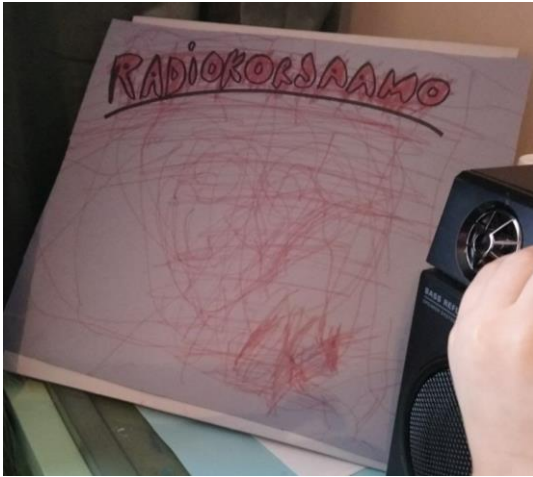
Vilinässä radioihin tutustuttiin värittämällä omat radiot. Radioon tehtiin tuttavuutta yhdessä, ja jokainen sai vuorotellen valita radiokanavan, jota halusi kuunnella. Haastattelija Heluna Radio Suorista Sävelistä saapui haastattelemaan lapsia. Lapset pääsivät myös äänittämään omaa ääntään. Kun lapset kuuntelivat äänityksiä, kertoivat he oman äänen kuulostavan hassulta.

Myös **Pulinassa** oli vierailut hassu radiohaastattelija, joka oli kysellyt lapsilta monenlaisia kysymyksiä. Pulinassa oli ihmetelty radiota, ja nopeasti puheohjelmat vaihtuivat rokkikanaviin. Oman äänitetyn äänen kuuntelu oli Pulinassakin kuulostanut omituiselta, vaikkakin äänittäminen oli lapsista hirmuisen hauskaa.

Tarinasta saatujen tietojen mukaan Sakan salainen koodiseikkailu sai yllättävän käänteä, kun radion päivätanssien yhteydessä todistettiin kosinta! Radiotoimittajat löysivät lähetyksen jälkeen toisensa ja tämän jälkeen vietettiinkin "naimiaisia".

Helinässä keskusteltiin olympiakisoista, lempihahmoista ja muista lempiasioista, kuten leluista. Urheilu nousi kuitenkin kuumimmaksi aiheeksi. Erityisesti lahtelaisen jääkiekkjoukkueen Pelicansin peli- ja tulosveikkaukset kiinnostivat Helinässä.

Saamiemme tietojen mukaan jokaisessa talossa on löydetty Sakun salainen koodinpalanen. Koodi on löytynyt Sakun antaman vihjeen avulla ruokapöydän alta. Jotta koodi pysyy tallessa, on se kiinnitetty välittömästi Sakun salaisten koodien karttaan.

KUVA 6. Erään päiväkodin Radiokorjaamo-kyltti.

ULKOMAAT

Keskiviikkona Saku Sammakon mysteeria ja salaista koodia tutkittiin jälleen.

Saku oli lähettänyt WhatsAppin kautta kuvan itsestään. Kuvasta tehtiin useita havaintoja, jotka antoivat vihjettä Sakun salaisesta piilopaikasta. Sakulla oli päässään aurinkolasit sekä kaulassa kukkalei. Kuvan taustalla näkyi jotakin vaaleaa ja sinistä.

Hulinassa arveltiin Sakun olevan erään ulkomailla lomailevan lapsen luona. Myös **Helinässä** Sakun arvellaan olevan ulkomailla. **Vilinässä** Sakun arvellaan edellisten vihjeiden perusteella olevan jossakin luolassa.

Saku kertoi kuvaviestissä päivän olevan tv-aiheinen.

Hulinassa lapset pääsivätkin askartelemaan televisiota sekä suunnittelemaan unelmien leikkipihaa, joka on osa Vilinän-talojen Kyläpiha-projektia.

Myös **Pulinassa** ehdittiin askarrella moderni televisio sekä suunnitella unelmien leikkipihaa. Kyläpihassa tarkoituksena on luoda yhteinen puuhapaikka lapsille sekä heidän vanhemmilleen.

KUVA 7. Uusi televisio.

Vilinässä keskityttiin keskiviikkona Kyläpiha-projektiin, jonka suunnittelusta lapset olivat innostuneet kovasti. Toimittajien saamiemme tietojen mukaan Vilinässä suunnitteluun oli käytetty valtavasti luovuutta ja mielikuvitusta. Saamiemme tietojen mukaan päivän tuotokset ovat hyvin erilaisia, mikä on vain hyvä asia ja kertoo luovuudesta ja innosta.

Tarinassakin keskityttiin suunnittelemaan unelmien kyläpihaa, joka sai nimekseen "Villin lännen piha". Pihasta löytyy muun muassa riippukeinu, radiopuhelin, kiviä ja vaahtohiekkalaatikko.

Myös **Helinässä** keskityttiin upeiden ninja- ja seikkailupihojen suunnitteluun. Pihoilta löytyy muun muassa trampoliineja, liukumäkiä sekä pimeitä tunneleita. Helinässä pohdintaa ovat aiheuttaneet

koodien kirjaimet. Lapset miettivät, miksi koodi on "S" eikä "äs", kuten se lausutaan. Salapoliisi-Oonat tutkivat asiaa ja saivat selville, että vokaaleja äännettäessä käytetään vain samoja kirjaimia, esimerkiksi "oo, aa", kun taas konsonanttia äännettäessä alkuun lisätään vokaali, esimerkiksi "är".

KUVA 8. Valmiit unelmien leikkiapiha-suunnitelmat.

Sakun olinpaikka edelleen arvoitus

Saku on ollut kadoksissa jo viikon. Onnistuvatko Vilinäntalojen lapset ratkaista koodin ja löytämään Sakun? Pian on jo viikonloppu, mikä tuo haasteita etsintään, mikäli Sakua ei löydetä siihen mennessä.

Vilinäntalojen lapsiapurit sekä tarhapölpöpoliisit tekevät kuumeisesti töitä Sakun salaisen piilopaikan selvittämiseksi.

Sakun viesteistä on saatu jonkinlaisia johtolankoja hänen olinpaikastaan. Sakun viesteissä on kuulunut kummaa kohinaa, näkynyt taustalla jotain sinistä sekä vaaaleaa hiekkää. Sakulla on myös havaittu

aurinkolasit sekä kukkalei kaulassa, joten on päätelty, että Saku on jossain lämpimässä paikassa. Eräessä viestissä Saku kertoo hänelle tulevan salaisessa piilopaikassa nopeasti jano, mikä lasten mukaan tukee teoriaa, että Saku on jossain lämpimässä paikassa.

Vilinäntaloissa on heitelty ajatuksia Sakun piilopaikasta, joka saattaisi olla Kanariansaarilla tai Grönlannissa. Mutta vielä on tekemistä, jotta Saku saadaan takaisin kotiin.

Kartasta selviää, että koodinpalasia on löydetty jo mahtavat kolme kappaletta, mutta kaksi kuitenkin puuttuu vielä.

Vilinäntaloissa on jo mietitty, että kun Saku löytyy, täytyy sitä juhlistaa jotenkin. Mutta edelleen lasten ja tarhapölpöjen ajatukset ovat salaisessa koodissa, joka on edelleen mysteeri.

KUVA 9. Saku Sammakko lähetti viikon aikana päiväkodeille erilaisia viestejä. Keskiviikkona Sakulta saatiin kuvaviesti.

UUTISET JA SÄÄ

Torstaina Sakulta saatiin jälleen kuulumisia. Tällä kertaa Saku lähetti lapsille videon.

Videolla Saku kertoi, että hänellä on kaikki hyvin salaisessa piilopaikassa, mutta kertoi ajan kuitenkin käyvän pitkäksi, sillä hänellä ei ole piilopaikassa leikkikavereita. Saku kertookin leikkineensä paljon leikkejä itseksensä, ja sekin on hänen mukaansa ollut hauskaa.

Vilinäntaloissa oli liikkunut huhu, että torstaina taloissa kuvattaisiin Vilinäntalosen omia uutislähetyksiä. Saku vahvisti tämän tiedon lähettämällään videolla.

KUVA 10. Televisiolähetyksen kuvauksen valmistelua.

Hulinassa tieto uutislähetyksen kuvaamisesta oli saavuttanut myös Rouva toimittaja Tomaatin, joka saapui haastattelemaan lapsia. Rouva toimittaja Tomaatti kyseli lapsilta ajankohtaisia asioita, muun muassa mikä päivä tuolloin oli sekä mitä lapset olivat syöneet aamupalaksi. Rouva toimittaja Tomaatti kertoi myös Suomeen saapuvasta tomaattisaderintamasta. Rintaman poikkeuksena on kuitenkin Hollola, missä paistaa aina aurinko.

Rouva toimittaja Tomaatti joutui nopeasti poistumaan, mutta jätti onneksi mikrofoninsa lainaan, jotta Hulinassa saatiin tehtyä uutisia.

Osa pääsi kertomaan uutislähetykseen unelmien leikkipihakarttaan tehdyistä leikkipaikoista ja osa pääsi uutishaastatteluuun.

Pian halukkaat saivat myös esitellä omaa superhahmoaan sekä superhahmon superaitoa. Hulinasta saatujen tietojen mukaan supertaitoja oli laidasta laitaan.

Pulinassa tutkailtiin tarkasti Sakun lähettämää videoviestiä. Lapset saivatkin videosta monia vihjeitä liittyen Sakun salaiseen piilopaikkaan.

Tarinassa kuvattiin prinsessauutisia, sillä superhahmojen joukossa oli lukuisia kuniita prinsessahahmoja. Superhahmot saivat käydä näyttämänsä upeat taitonsa uutiskameralle.

Helinässä haastateltiin ninjoja, urheilijoita ja opettajia. Haastattelut menivät hyvin. Samalla tutkittiin tabletin käyttöä.

Helinässä oli yksi luotettava kameramies, joka kuvasi ahkerasti haastatteluja. Jo aamulla oli tullut muutama ninja Helinään haastateltavaksi. Ninjat jäivätkin Helinään vakoilemaan toisia. Ninjat olivat niin ovelia ja hiljaisia, että he onnistuivat jopa säikyttelemään ihmisiä hiipimällä heidän selkensä taakse.

Helinässä huoli Sakusta näkyy levottomuutena. Vielä on yksi päivä aikaa löytää Saku, ennen kuin salapoliisien Oonan ja Oonan täytyy lähteä selvittämään uusia mysteereitä.

Toivotaan, että perjantaina saataisiin hyviä uutisia Sakuun liittyen ja selviäisi,

missä ihmeessä Saku on ollut viimeisten kymmenen päivän ajan.

KUVA 11. Erään päiväkodin superhahmo.

Perjantaille Saku on suunnitellut puuhaa tablettien kanssa. Kukin lapsi pääsee vuorotellen harjoittelemaan tabletilla esimerkiksi numeroita tai kirjaimia sekä tutustumaan muihin opettavaisiin soveluksiin. Mikäli Saku Sammakko löytyy, saa jokainen myös Mediamestarin mitalin kiitoksena hyvästä työstä.

KUVA 12. Viikon päätteeksi Saku Sammakko jakoi jokaiselle lapselle Mediamestarin mitalin.

KULTTUURI

Mystinen mediakasvatusmörkö

Mediataitoviikolla huomio kiinnittyi mediakasvatukseen.

Mediakasvatus on erään määritelmän mukaan tavoitteellista vuorovaikutusta, jonka osapuolina ovat kasvattaja, kasvatettava ja mediakulttuuri.

Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaito.

Mediakasvatus ei välttämättä edellytä minkään tietyn opetusmenetelmän, mediasisällön tai -laitteen hallintaa.¹

Mediakasvatuksen konkreettisena tavoitteena on, että lapsi oppii kertomaan aikuiselle mediakokemuksestaan ja sen herättämistä tunteista.²

Tavoitteena on myös, että lapsi oppii tunnistamaan tunteitaan ja median vaikutusta niihin ja omaan elämäänsä.

Mediakasvatuksen määritelmä on laaja, ja siksi sen hallinta voi tuntua varhaiskasvattajista haasteelliselta. Varhaiskasvattajilla on kuitenkin lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijoina jo iso osa niistä valmiuksista, joita mediakasvatukseen tarvitaan.¹

Moninainen mediaympäristö tarjoaa kasvattajalle mahdollisuuksia hyödyntää pedagogiikassa niitä ympäristöjä ja taitoja, joita lapset käyttävät ja tarvitsevat arjessaan.

Mediataidot määrittävät monella tavalla ja enenevässä määrin yksilön identiteettiä ja pärjäämistä nykymaailmassa.

Mediakulttuurin merkitys alkaa näkyä jo lastenkulttuurissa, opetussuunnitelmissa sekä muissa kasvatukseen liittyvissä asiakirjoissa. Lisäksi Suomessa opetusta koskeviin säädöksiin on lisätty maininta monilukutaidosta, jolla viitataan kykyyn tulkitella erilaisia tekstejä, kuten mediatekstejä.³

Vaikka medially viitataan nykyään arkielämässä usein sähköiseen mediaan, tarkoittaa se paljon muutakin.

Media liittyy ensisijaisesti kommunikaatioon: instituutioihin, keinoihin ja rakenteisiin, jotka välittävät tietoa.

Medially viitataan viestimiin sekä sisältöihin, joita niiden avulla välitetään.

Näin ollen perinteisiä medioita ovat esimerkiksi kirjat ja lehdet. Tuoreempia ilmiöitä puolestaan ovat digitaalinen media ja sen alalajina sosiaalinen media.

Digitaalisen median myötä mediasta on tullut niin joustava, monimuotoinen ja sisäisesti linkittyneenä, että nykyään puhutaan usein mediaympäristöstä eikä enää niinkään yksittäisistä, eriytyneistä medioista.³

KUVA 13. Saku Sammakon salaisten koodien kartta.

Kirjoittajat: Salapoliisit Oona ja Oona

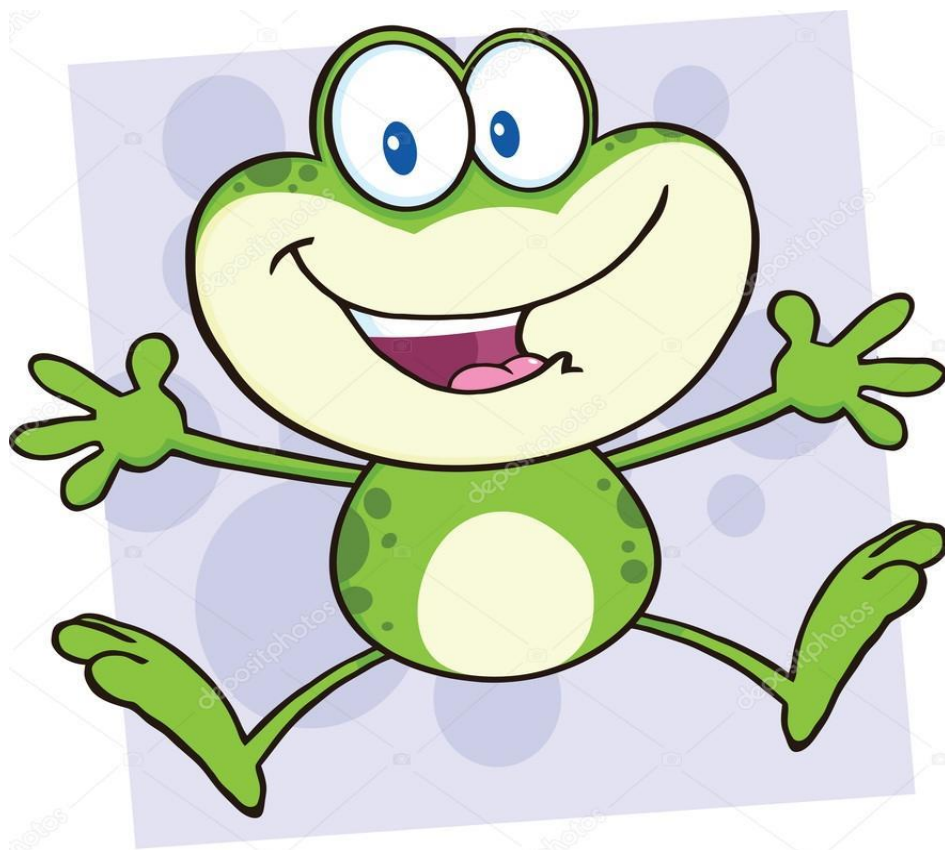
LIITE 8: Saku Sammakon perjantain ylimääräinen tiedote

SAKUN SANOMAT

TUOREIMMAT UUTISET!!

Saku Sammakko on löydetty! Salaisen koodin ratkaisivat Vilinäntalojen lapset!

KIITOS PALJON AVUSTA!!

©Depositphotos

Saku Sammakko on ollut kateissa viimeisen viikon ajan. Saku on nimitäin ollut Havaijilla suorittamassa salaista tehtävää. Saku ei päässytkään takaisin kotiin, sillä hänen salainen koodi oli kadoksissa. Onneksi Vilinäntalojen rohkeat ja nokkelat lapset ratkaisivat koodin viikon aikana ja Saku saatiin takaisin kotiin. Saku on nyt turvassa ja saa varmasti lapsilta paljon halauksia. Kun lapset ovat onnistuneet ratkaisemaan Sakun salaisen koodin, on Saku päättänyt palkita lapset herkuilla, joita hän on Havaijilta tuonut, nam! Saku haluaa osoittaa lapsille suuret kiitokset heidän ahkerasta ja taitavasta toiminnasta. Lapset ovat olleet todella rohkeita ja reippaita ja suuri apu Sakulle. Nyt lapset voivat nauttia viikonlopusta hyvillä mielin, sillä he ovat tehneet mainiota ja ahkeraa työtä viikon aikana sen eteen, että Saku pääsee takaisin kotiin.

Viikko on mennyt hyvin nopeasti ja Vilinäntaloissa on ollutkin paljon touhua ja puuhaa, jotta Sakun salainen koodi sekä Saku on löydetty.

Alun perin Saku lähti Havaijille etsimään uusia herkkuhedelmiä, joista lapset voisivat tykätä. Saku pääsi matkustamaan ulkomaille salaisen koodin avulla. Koodi on sammakoille sama asia kuin ihmisille passi - sen

avulla pystyy matkustamaan ulkomaille. Lisäksi salaisen koodin avulla Saku pystyi tekemään erilaisia juttuja median suuressa maailmassa.

Koodin avulla Saku myös tiesi, mitä kaikkea mediaan kuuluu. Matkalla Havaijille Saku kuitenkin kadotti koodinsa. Ilman koodia Saku ei pääsisi matkustamaan kotiin. Siksi Sakuun täytyi lähettää lapsille viestejä, vihjeitä sekä erilaisia puuhia. Saku halusi vain päästä takaisin kotiin leikkimään kaikkien lasten kanssa!

Mutta onneksi nyt, lasten ansiosta koodi on Sakulla hyvässä tallessa. Tämän suuren seikkailun ansiosta Saku myös taatusti muistaa koodin, ettei Sakulle enää käy yhtä hullusti. Nyt kaikki pääsevät juhlimaan ja iloitsemaan, että Saku on palannut takaisin kotiin!

Kiitos lapset! Ilman teidän apuamme, salapoliisi Oonat emme olisi löytäneet Sakua. Teitte mahtavaa työtä ja suoriudutte pulmallisista tilanteista hirmuisen hyvin! Kiitos!

Terveisin,

Salapoliisit Oona ja Oona

LIITE 9: Mediataitoviikon arviointilomake

Jokaisen päivän lomakepohja oli rungoltaan samanlainen.

MEDIATAITOVIIKKO 2018

Vilinäntalot

Oona Immonen ja Oona Halme

Arviointi- ja palautelomake mediakasvatustoimintaan osallistuville varhaiskasvattajille

Arviointilomakkeen avulla saamme kallisarvoista palautetta jokaisesta päivästä. Lomake on henkilökohtainen - jos osallistut Mediataitoviikkoon vain osittain, kirjaat arviointilomakkeeseen vain ne päivät, kun olet ollut toiminnassa mukana. Arviointilomake täytetään kuitenkin nimettömänä. Täytä lomaketta jokaisena päivänä, kun asiat ovat vielä tuoreessa muistissa. Jos teksti ei mahdu yhdelle sivulle, sitä voidaan jatkaa toiselle puolelle. Riittää kuitenkin, että kysymyksiin vastaa ytimekkäästi.

Lapsilta kerätään jokaisena päivänä palautetta hamahelmien avulla: vihreä helmi = kiva toiminta, punainen helmi = tylsää, kurjaa. Jokainen lapsi laittaa oman palautteensa esimerkiksi pieneen kippoon. Tämän jälkeen helmet tarkistetaan ja varhaiskasvattaja laskee palautteiden määrät ja ottaa niistä kuvan. Tämä on tärkeää, jotta saamme myös lapsilta palautetta toiminnasta.

Mediakasvatusvastaava laittaa palautekuvan RUTTS-ryhmään sekä kirjaa palautteet lomakkeeseen. Arviointilomakkeeseen kirjataan myös lapsilta kerättyä sanallista palautetta.

Keräämme perjantaina arvioinnin lisäksi erillisen palautteen viikosta, jotta tiedämme, missä onnistuimme ja olisiko meidän täytynyt ottaa jotakin paremmin huomioon. Palautelomake löytyy viimeiseltä sivulta. Riittää, että palautelomakkeeseen vastaavat lastentarhanopettajat, sillä kohdistimme heille opinnäytetyöhön liittyneen alkukartoituskyselyn. Palautelomake vastaa alkukartoituskyselystä lastentarhanopettajilta saatuihin vastauksiin. Käymme hakemassa arviointi- ja palautelomakkeet jokaisesta päiväkodista maanantain (12.2) iltapäivän aikana.

Jos lomakkeisiin liittyen herää jotain kysymyksiä, vastaamme niihin mielellämme!

Oona Halme

oona.halme@student.lamk.fi

Oona Immonen

oona.immonen@student.lamk.fi

Maanantai 5.2.; tiistai 6.2.; keskiviikko 7.2.; torstai 8.2.; perjantai 9.2.
Jokaiselle päivälle tulostettiin oma arviointilomake.

Oma toimintani; kuinka toiminta sujui omalta osaltani, opinko jotain uutta mediakasvatukseen liittyen sekä olinko sisäistänyt toiminnan tavoitteet:

Lasten osallistuminen toimintaan, olivatko lapset innolla mukana/eikö toiminta ollut lapsia innostavaa:

Lapsilta saatu palaute (hama-helmet + sanallinen palaute):

Toiminnan sujuvuus; etenikö toiminta sujuvasti, kuinka salaisen koodin etsiminen onnistui, oliko vihje sopivan haastava, tuliko lapsille odotteluhetkiä ja vaikuttivatko mahdolliset odotteluhetket lasten kiinnostukseen toimintaa kohtaan:

Yleiset huomiot toimintaan liittyen (esim. rakenne, tehtävien vaikeustaso):

LIITE 10: Mediataitoviikon palautelomake lastentarhanopettajille

PALAUTE MEDIATAITOVIIKOSTA

Auttoiko viikon toiminta havainnollistamaan, mitä mediakasvatus on?

Kyllä

Ei

Jos vastasit "Ei", mitä olisi täytynyt tehdä toisin viikkoa suunnitellessa?

Oliko viikosta hyötyä mediakasvatuksen työkalujen lisäämisen kannalta?

Kyllä

Ei

Jos vastasit "Kyllä", mitä uusia työkaluja sait Mediataitoviikon avulla?

Jos vastasit "Ei", miten olisimme voineet lisätä mediakasvatuksen työkaluja?

Koitko saaneesi apuvälineitä tai –keinoja mediakasvatuksen toteuttamiseen?

Kyllä

En

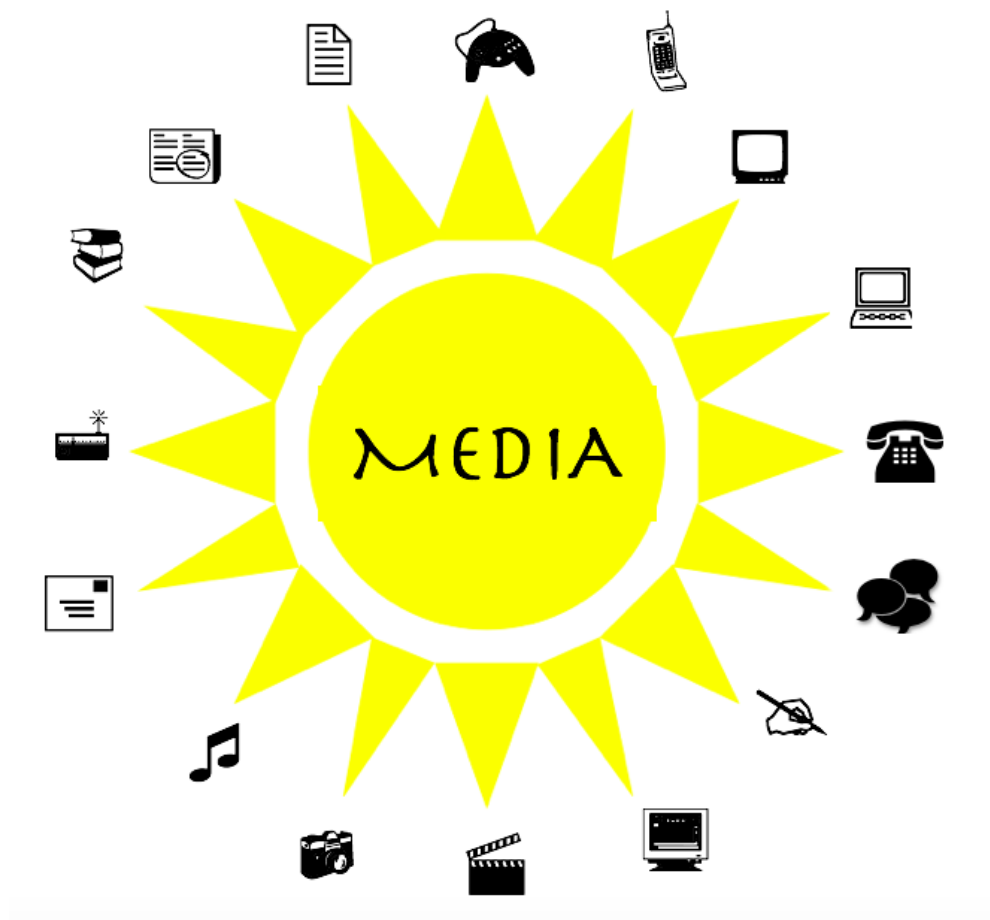
Vapaamuotoinen palaute meidän toiminnastamme (mm. ohjeiden ja lomakkeiden selkeys, osallistumisemme toimintaan):

Jatkuu seuraavalla sivulla→

Vapaamuotoinen palaute Mediataitoviikkoon ja sen toteutukseen sekä mediakasvatukseen liittyen:

Kiitos Mediataitoviikkoon osallistumisesta sekä lomakkeisiin vastaamisesta!

MEDIAKASVATUKSEN TO- TEUTTAMINEN VILINÄN- TALOISSA

Opasvihkonen vilinäntalojen mediakas-
vatuksen toteuttamisen tueksi

MIKÄ ON MEDIA?

Mediaan kuuluvat median eri muodot, eri kanavien sisältö sekä median tuottaminen ja kuluttaminen. ⁶

Medialla tarkoitetaan erilaisia mediavälineitä sekä erilaisia mediasisältöjä. Laajan tekstikäsityksen mukaan tietoa voidaan esittää ja välittää monin eri tavoin, kuten visuaalisesti, audiovisuaalisesti tai digitaalisesti. Mediatekstiksi kutsutaan yksittäistä mediasisältöä, esimerkiksi kuvaa, ääntä tai videota. Mediat ovat jatkuvasti läsnä ihmisten arjessa ja ne välittävät paljon tietoa. ¹

Medialla tarkoitetaan erilaisia mediavälineitä, kuten

- Televisiota
- Radiota
- Kirjoja
- Sanoma- ja aikakauslehtiä
- Tietokonetta
- Älypuhelinta
- Kameraa
- Tablettia
- Musiikkisoitinta
- Pelikonsolia
- E-lukulaitteita.

Mediasisältöjä ovat esimerkiksi

- Tekstiviestit
- Elokuvat
- Valokuvat
- E-kirjat
- Televisio- ja radio-ohjelmat
- Pelit
- Keskustelupalstojen viestit
- Uutiset
- Blogitekstit
- Videot. ⁵

MEDIAKASVATUKSEN MÄÄRITELMÄ

Mediakasvatukselle ei ole yhtä tiettyä määritelmää. Mediakasvatus on tavoitteellista vuorovaikutusta ja sen osapuolina ovat kasvattaja, kasvatettava ja mediakulttuuri. Kun mediakasvatus hahmotetaan näin laajasti, sitä on mahdollista toteuttaa lukuisin eri keinoin. Mediakasvatus ei silloin edellytä minkään tietyn opetusmenetelmän, mediasisällön tai -laitteen hallintaa. Näin ollen varhaiskasvattajilla on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijoina jo iso osa niistä valmiuksista, joita mediakasvatukseen tarvitaan. Keskeisenä edellytyksenä on kuitenkin mediakasvatukseen liittyvän kasvatustietoisuuden kehittäminen. ⁴

Kasvattajien ei pidä pelätä mediakasvatuksen olevan lisätyö, mikä täytyy hoitaa muiden tehtävien päälle. Riittävää mediakasvatusta on tiedostaa median arkiuus ja jatkuva läsnäolo. ³

Mediakasvatukseen liittyy kiinteästi mediataitojen käsite. Varhaiskasvatuksessa mediataitojen opettelun tulisi lähteä liikkeelle elämyksistä ja kokemuksista, joita lapsella jo on suhteessa mediaan. ²

MEDIAKASVATUKSEN TAVOITTEET

- Konkreettisenä tavoitteena, että lapsi oppii kertomaan aikuiselle mediakokemuksesta ja sen herättämistä tunteista.
- Lapsi oppii tunnistamaan tunteitaan ja median vaikutusta niihin ja omaan elämäänsä.
- Lapsi kehittyy huomaamaan mediankäytön tarpeitaan.
- Lapsen tietoisuus omasta mediaympäristöstään. ³
- Medialukutaito. ⁴
- Mediataidot, joiden avulla lapsi kokee pystyvänsä osallistumaan merkitysten luomiseen, ilmaisemiseen ja tunnistamiseen. ²

KÄYTÄNNÖN VINKKEJÄ MEDIA- KASVATUKSEN TOTEUTTAMISEEN

Sanomalehdet:

- Erilaisiin lehtiin tutustuminen (sanoma- ja aikakauslehdet, sarjakuvat...) lasten kanssa. Lehtiin voidaan tutustua lasten kanssa selailemalla lehtiä ja pohtimalla esimerkiksi kuvien kautta, mistä artikkeli tai sarjakuva kertoo.
- Lehtiä voidaan hyödyntää myös pedagogisessa toiminnassa. Sanomalehdistä voidaan esimerkiksi etsiä kirjaimia, joista jokainen lapsi voi muodostaa oman nimen, jolloin lapsi oppii tunnistamaan nimessään esiintyviä kirjaimia.
- Sanomalehtiä voidaan hyödyntää eri askarteluissa. Sanomalehdistä voidaan tehdä kortteihin erilaisia kuvioita, esimerkiksi äitienpäiväkorttiin äidin muotoinen kuva, johon piirretään äidin kasvot. Lehdistä voidaan myös etsiä teemaan sopivia kuvia.
- Etsitään ja leikataan lehdistä erilaisia luontokuvia, jotka jaotellaan eri ryhmiin esimerkiksi paikan (metsä, puisto, maaseutu ja kaupunki) tai vuodenaikojen perusteella.

Radio, äänitystoiminto:

- Kasvattaja äänittää lasten vapaata leikkiä. Myöhemmin äänitys kuunnellaan lapsiryhmässä ja koitetaan arvata, mikä leikki on ollut kyseessä ja ketkä leikkiä ovat leikkineet.
- Kasvattaja äänittää erilaisia tilanteita, kuten tuulen ulinaa, mikron ääntä tai tietokoneen näppäimistön painelua. Lasten kanssa koitetaan selvittää, mistä äänet tulevat. Äänen perusteella voidaan mennä äänen lähteelle, jossa kuunnellaan seuraava ääni. Viimeisessä paikassa voi odottaa jokin loppuhuipennus, kuten piknik tai lastenohjelman katselu.

Televisio:

- Mediataitoviikolla lasten kanssa tehtyjä televisioita kannattaa hyödyntää mediakasvatuksessa tulevaisuudessa → tv-uutisten kuvaaminen: suunnitellaan etukäteen lasten kanssa uutinen, joka harjoittelun jälkeen kuvataan. Lasten kanssa on hyvä käydä uutinen läpi vaihe vaiheelta. Varhaiskasvattaja voi näyttää mallia uutisen esittämisestä, mikä madaltaa lasten kynnystä osallistua.
- Lapset voivat kuvata toistensa tv-esiintymisiä. Osa lapsista voi olla televisiossa esittämässä esimerkiksi lempiohjelmansa tapahtumia, ja yksi lapsi video- tai valokuvaa esityksen. Esityksiä voidaan katsoa myöhemmin yhdessä. Kasvattajan on hyvä olla lähellä lapsen ja antaa neuvoja, mikäli lapsi ei tiedä, miten kuvaaminen onnistuu tai mitä pitää kuvata.

Kamera:

- Lapsi saa kuvata omasta perspektiivistään. Voidaan esimerkiksi määritellä, että lapsiryhmästä jokainen saa ottaa kuvan lempipaikastaan päiväkodissa. Kuvauksen kohteen voi kuitenkin määritellä vapaasti, vain mielikuvitus on rajana. Lasten kuvista voidaan tehdä kollaasi tai koota niistä esimerkiksi päiväkotiin pienen näyttelyn.
- Lasten kanssa voidaan tehdä retkiä esimerkiksi lähimetsään. Valitaan yksi tietty paikka, josta otetaan kuva eri vuodenaikoina. Kuvat voidaan tulostaa ja tarkastella lasten kanssa, miten eri näköistä on eri vuodenaikoina. Samalla voidaan pohtia eri vuodenaikojen ominaisia piirteitä: mistä esimerkiksi erottaa syksyn ja kesän.
- Ottakaa lapsiryhmästä kuva ja tulostakaa se joko tavalliselle paperille tai valokuvapaperille. Kuva on myös hyvä laminoida, jotta se kestää paremmin. Tämän jälkeen leikatkaa ryhmäkuvasta palapeli, ja ratkaiskaa se yhdessä lapsiryhmän kanssa.

Kirjat:

- Lapset saavat kertoa heidän lempikirjojaan. Vuorollaan päästään tutustumaan jokaisen valitsemaan kirjaan, joka voidaan lukea joko kokonaan tai osittain. Lukemisen ohella voidaan näyttää lapsille kirjassa mahdollisesti esiintyviä kuvia. Kirjan lukemisen jälkeen voidaan keskustella mistä kirja kertoo ja miksi se on mieleinen.
- Maailmaan tutustumista kirjojen kautta: esimerkiksi Suomeen tutustumista eri lastenkirjojen avulla. Lasten kanssa voidaan keskustella aiheesta, esimerkiksi mitä eri paikkoja tietää Suomesta ja tietävätkö lapset kuinka suuri Suomi on.

Tabletti/älypuhelin:

- Pedagogisesti opettavaisten sovellusten hyödyntäminen.
- Lapsille mahdollisuus valo- ja videokuvaukseen.
- Mediahahmoihin tutustumista, katsotaan esimerkiksi ohjelma, jossa jonkun lapsen lempihahmo esiintyy. Tämän jälkeen voidaan pohtia, miksi hän on lapsen lempihahmo ja mitä hän teki ohjelmassa. Lasten kanssa voidaan myös keskustella, onko hahmo hyvä vai paha, ja mikä erottaa hyvät teot pahoista. On myös hyvä erottaa fakta ja fiktio toisistaan. Esimerkiksi kukaan lapsista ei osaa lentää, vaikka jokin mediahahmo osaakin.

LÄHTEET

¹ Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus Koordinaatti, Suomen YK-liitto, Suomen valokuvataiteen museo & Yle Oppiminen. 2018. Luotettavan tiedon metsästäjät [viitattu 14.3.2018]. Saatavissa:

<http://www.mediataitokoulu.fi/luotettavantiedonmetsastajat.pdf>

² Ruhala, A. 2010. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten käsityksiä mediakasvatuksesta varhaiskasvatuksessa. Kasvatustieteiden tiedekunta: Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto, Opettajankoulutuslaitos, varhaiskasvatuksen yksikkö.

³ Kylmänen, T. 2010. Mediamylly – Kasvattajan opas esi- ja alkuopetukseen. Helsinki: Tammi.

⁴ Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišak, S. (toim.) Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, 154-175.

⁵ Kansainvälinen audiovisuaalisen instituutin mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikön asiantuntijat. 2016. Lapset & media. Kasvattajan opas. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti, Mediakasvatus- ja kuvaohjelmayksikkö [viitattu: 14.3.2018]. Saatavissa:

<https://kavi.fi/sites/default/files/documents/lapsetjamedia.pdf>

⁶ Johnson, E. 2008. Lasten media-arjen valot ja varjot – Mediamuffinssi lasten mediasuhteen kuvastajana. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylä: Opettajankoulutuslaitos.